

”Minulle pyhää on kehoni”

Feminismin ja henkisyyden kohtaaminen suomenkielisissä vulva- ja menkkaposiitiivisissa julkaisuissa Instagramissa

Elisa Färm

Pro gradu -tutkielma

Filosofian maisteri, uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Maaliskuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Filosofian maisterin tutkinto, uskontotiede

Elisa Färm

”Minulle pyhä on kehoni”- Feminismin ja henkisyyden kohtaaminen suomenkielisissä vulva- ja menkkaposiitivisissa yhteisöissä Instagramissa

Sivumäärät: 67.

Pro gradu- tutkielmassani tarkastelen, kuinka moderni feminismi kohtaa henkisyyden ja postmodernin uskonnollisuuden muodot vulva- ja kuukautispositiivisissa yhteisöissä Instagramissa. Lisäksi selvitän, millaisen yhteisen pinnan nämä jakavat nykyään, ottaen huomioon niiden yhteisen historian 1960–1970-lukujen yhteiskunnallisessa murroksessa. Tutkin myös, miten näiden kuukautisiin ja vulvaan liittyvän keho- ja seksiposiitivista sisältöä seuraavien yhteisöjen jäsenet sekä ylläpitäjät ymmärtävät kehollisuuden, ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden suhteessa henkisyyteen. Aiemmin aiheeseen on liitetty tabuja, jonka vuoksi myös tutkimusaiheena se on vasta viime vuosina alkanut nousta kiinnostuksen kohteeksi intersektionaalisen feminismin myötä. Aineistona tässä laadullisessa tutkimuksessa käytän vuodenvaihteessa 2021–2022 vulva- ja kuukautisaktivistiselle yhteisölle osoitettua Webropol-kyselyä sekä sitä vastaavaa sisältöä Instagramissa. Aineisto on kuvakaappauksin tallennettu ja teemoittelulla järjestelty. Sisältöanalyysiä käyttäen olen nostanut esille keskeiset osittain uskonnon ulottuvuuksiakin mukailevat teemat, jotka feminismin ja henkisyyden kohtaamisesta on muodostunut. Keskeisinä viitekehyksinä tutkimukselleni ovat olleet niin feminismin, kehollisuuden kuin henkisyyden käsitteet sekä uudelleenlumoutumisen, holistisen miljöön ja new age -uskonnollisuuden sisältämä käänne, jossa hyvinvointikulttuuri ja parantaminen erilaisine lääketieteen ulkopuolelle jäävine hoitoineen ovat nousseet henkisyyden kanssa keskeisiksi piirteiksi aikamme postsekulaarille yhteiskunnalle. Koska tarkastelen feminismin ja henkisyyden suhdetta, pohjustan yhteyttä myös uuspakanuuden vaikutuksesta varhaisempaan feminismiin ja siitä poispäin. Kyselyaineiston pinnallisuudesta ja suppeudesta ja Instagram-aineiston laajuudesta huolimatta oli mahdollista kuitenkin erottaa kolme henkisyyden teemaa, jotka vulva- ja kuukautispositiivisuudesta nousivat esille. Ne olivat: 1) luontoon liittyvä henkisyys, johon yhdistyi ekologisuus ja kehollisuuden yhdistäminen osaksi luontoa esimerkiksi hedelmällisyyden kautta, 2) henkinen kehitys ja voimaantuminen murtamalla tabuja ja pyhittämällä kehoa uudelleen ja 3) feminiinisyyden pyhittäminen jumalatarsymboliikalla.

Avainsanat: uskonto, henkisyys, feminismi, uushenkisyys, pakanuus, kehollisuus, ruumiillisuus, uudelleenlumoutuminen, holistinen miljöö, new age, intersektionaalisuus, parantaminen ja vaihtoehtohoidot, postsekulaarisuus, naisten henkisyys, tabut, sosiaalinen media, uskontotiede, Instagram

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Naisten uushenkisyyden ja feministisen aktivismin yhteinen kenttä	5
1.2	Tutkimuskysymykset	6
1.3	Feminismin ja henkisyiden aiempi tutkimus	7
2	Feminismi ja henkisyys sosiaalisessa mediassa	15
2.1	Feministinen aktivismi ja henkisyys sosiaalisessa mediassa	15
2.2	Vulvapositiivisuus	18
2.3	Menkkapositiivisuus	20
3	Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	23
3.1	Termejä feminismin ja uskontotieteen kentiltä	23
3.2	Holistinen miljö, uudelleenlumoutuminen ja kehollisuuden rajanvedot	26
4	Aineistot ja menetelmät	30
4.1	Aineisto ja aineiston muodostus	30
4.2	Tutkimuseettiset kysymykset	34
4.3	Aineiston analyysimenetelmät	37
5	Kuinka feminismi ja henkisyys kohtaavat?	40
5.1	Vulvaan ja kuukautisiin liittyvien tabujen poistoa	40
5.2	Voimaantuminen vulvallisena	44
5.3	Henkisen kehityksen ja parantumisen diskurssi	46
5.4	Kuukautisilla osana luontoa	50
5.5	Jumalatar ja naiseuden voima	53
5.6	Pyhä naiskeho tai ruumis	57
5.7	Uskonto kehollisuuden uhkana vai henkisyys sen täydentäjänä?	60
6	Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat	64

Lähteet	68
Tutkimusaineisto	68
Media-aineisto	70
Kirjallisuus	71
Liitteet	77
Liite 1. Kysely henkisyiden, seksuaalisuuden, feminismin ja ruumiillisuuden suhteista menkka- ja vulvapositiivisissa Instagram-yhteisöissä	77

1 Johdanto

1.1 Naisten uushenkisyyden ja feministisen aktivismin yhteinen kenttä

Pro gradu -tutkielmassani yhdistyy kiinnostus henkisyyden uusista muodoista postsekulaarissa maailmassa sekä vulva- ja kuukautisaktivismin kuvaston ja symboliikan kytkökset matriarkaaliin uskonnollisiin malleihin, pakanuuteen ja henkisyyteen. Tutkielman lähtökohtana ovat tietty ristiriitaisuus, sillä seksuaalisuuden ja uskonnon suhde länsimaisessa mediassa on edelleen ongelmallinen ja ristiriitainen ja sosiaalisessa mediassa sensuuri on kiristynyt viime vuosina (Mowat 2020, 35–52), mutta holistinen henkisyys on puolestaan hyvin sukupuolittunutta ja naisvaltaista (Poutiainen 2024, 1087-1104). Seksuaalisuutta ja kehollisuutta stigmatisoidaan etenkin sosiaalisessa mediassa ja myös jokseenkin näkyvällä tavalla. Yleisesti tabuiksi mielletyt aiheet, kuten naiskeho ja naisen seksuaalisuus joutuvat herkästi tällaisen sensuurin alle. Laajemmin tarkasteltuna se koskee oikeastaan kaikkia marginalisoituja kehoja (Pulkinen 2020). Kuukautisten stigmatisoidulla statuksella ja seksuaaliterveyden rajoittamisella on kuitenkin merkitys naisen hyvinvoinnille, seksuaalisuudelle, sosiaaliselle statukselle sekä terveydelle (Gaybor 2020, 1–2).

Yhteiskunnallinen keskustelu marginalisoiduista kehoista ja tabuina pidetyistä kuukautisista ja seksuaalisuudesta on alkanut kuitenkin näkymään myös mediassa enemmän. Näkyvyys johtuu feministisen aktivismin vastatoimista tälle stigmatisoinnille. Tabujen aktiivisen haastamisen ja intersektionaalisen feministisen ajattelun vuoksi seksuaalisuus ja kehollisuus ovat myös läsnä yhä enemmän sosiaalisessa mediassa, joka yhteisöllisyyttä luovana vertaistuellisena tilana on auttanut erilaisten kehojen ja kehon osien sekä kuukautisten normalisoinnissa.

Feminismillä ja naisten uskonnollisuudella, erityisesti pakanuudella ja henkisyydellä on myös oma yhteinen historiansa toisen aallon feminismin ja 1960–1970- lukujen yhteiskunnallisessa ilmapiirissä, vaikkakin kompleksinen. Naisten henkisyys, jonka painotus on naiskehossa ja kehollisessa kokemuksessa, on iso ja hyvin näkyvä osa holistista henkisyyttä (Poutiainen 2024, 1087). Holistinen miljöö on tuonut sosiaalisessa mediassa yhteen ei-institutionaalista ja vaihtoehtoisesta uskonnollisuudesta, henkisyydestä ja pakanuudesta kiinnostuneita. Henkisyydellä tai uskonnoilla leikittelevään kuvastoon voi puolestaan törmätä sosiaalisessa mediassa niin kuin perinteisessäkin mediassa yllättävässäkin kontekstissa. Seksileluvalmistajat tai intiimihygieniatuotefirmat saattavat mainonnassaan käyttää

vulvallisille suunnattujen lelujen tai tuotteiden kohdalla jumalattareen tai tantrisuuteen liittyvää termistöä tai kuvastoa (Shroff 2007).

Sosiaalisessa mediassa on sen lisäksi noussut myös kiinnostus vastustaa valtavirran käsityksiä kehoista läskiaktivismilla, *menstrual pride* -blogeilla ja vulvapositiivisuudella, joissa keskeinen fokus on kaikenkokoisten kehojen normalisoinnissa ja laihdutuskulttuurin vastustamisessa, kuukautishyvinvoinnin tukemisessa ja genitaalien hyväksymisessä (Gaybor 2020, 1–2).

Suomalaisessa mediassa aihe on viime vuosina alkanut kuitenkin näkymään samalla tavalla kuin henkisyys ja henkiset sekä uskomushoidot. Akateemista tutkimusta kaivattaisiin siis aiheelle, joka on kuitenkin kasvava osa postsekulaarin uskonnollisuuden kenttää sekä yhteiskunnallista keskustelua. Aihe on myös varsin lähestymätön sen tuoreuden vuoksi, mutta myös siksi, että aiemmin naisten henkisyyden ja uskonnon kartoitus on jäänyt tutkimuksessa taka-alalle pitkälti asenteellisuudesta johtuen. Emansipatorinen tutkimusote olisi askel kohti hyväksyvämpää uskonnollisuutta ja henkisyyttä. Tutkimalla tämänkaltaista sosiaalisen median sisältöä sekä sitä seuraavien ihmisten käsityksiä ilmiöstä, on mahdollista selvittää feminismiin merkitystä osana postsekulaaria henkisyyttä. Seuraavaksi esittelen tutkimuskysymykseni, jonka jälkeen tarkennan niin tutkimaani ilmiötä sen monineen ulottuvuuksineen, että sen liittymistä feministiseen aktivismiin.

1.2 Tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielmassani aion selvittää, miten feminismi kohtaa henkisyyden muodot vulva- ja kuukautisaktivismiin keskittyvissä vulva- ja kuukautispositiivisissa yhteisöissä Instagramissa, jotka löytyvät #vulvapositiivisuus ja #menkkapositiivisuus kaltaisista merkinnöistä. Tarkoitukseni on myös selvittää, miten näitä julkaisuja seuraavat ihmiset ymmärtävät kehollisuuden tai ruumiillisuuden, henkisyyden ja seksuaalisuuden suhteessa siihen. Tarkastelen toisin sanoen henkisyyden näkökulmasta vulvapositiivista ja/tai kuukautispositiivista sisältöä tekevien Instagram-tilien laatijoiden, ja seuraajien käsityksiä feminismiin, kehollisuuden ja seksuaalisuuden suhteesta. Lisäksi tarkoitukseni on selvittää tämän myötä, voivatko henkisyyden kokemukset tukea suhdetta vulvaan tai kehollisuuteen. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisessa suhteessa toisiinsa feminismi ja henkisyys sekä postmodernin uskonnollisuuden muodot ovat vulva- ja kuukautisaktivismiin keskittyvissä Instagram-julkaisuissa, jotka on merkitty vulva- tai kuukautispositiivisuus (ja niiden synonyymit) merkinnöillä?

2. Miten näiden kuukautisiin ja vulvaan liittyvien keho- ja seksuaalimyönteistä sisältöä seuraavien yhteisöjen jäsenet sekä ylläpitäjät ymmärtävät kehollisuuden, ruumiillisuuden ja seksuaalisuuden suhteessa henkisyteen?

Aineistonani käytän vulva- ja kuukautisaktivismiin liittyvien hashtagien kuten #vulvapositiivisuus tai #menkkapositiivisuus takaa löytyvää sisältöä Instagramissa. Tätä aineistoa tukee myös vuodenvaihteessa 2021–2022 sähköisesti kerätty kyselyaineisto, joka oli osoitettu näille yhteisöille, mutta jonka levitys jäi jokseenkin hyvin pieneksi. Kyselyyn johtava linkki ja tieto siitä jäivät valitettavan näkymättömäksi, koska mahdollisesti vain yksi tili jakoi seuraajilleen kyselyä. Näkyvyyteen on voinut vaikuttaa myös Instagramin algoritmit, joiden on tutkitusti osoitettu rajoittavan sisällön näkyvyyttä seksuaalisuuteen ja kehollisuuteen liittyvissä aiheissa ja toimivan seksistisin periaattein (Stoica et al., 2018). Lisäksi kaikki vulva- ja kuukautisaktivismiin keskittyvät julkaisijat eivät ole yhtä aktiivisia sosiaalisessa mediassa.

Näiden edeltä mainitsemieni aineistojen tarkoitus on keskustella keskenään ja myös vastata tutkimuskysymyksiin hieman eri näkökulmista, tuoden aineistosta esille niin kuvaa kuin tekstiä. Tutkimuskysymys 1 keskittyy enemmänkin kokonaiskuvaan sekä suoraan Instagramista hashtagilla löytyvään sisältöön, kun taas kysymys 2 keskittyy kyselyaineistoon ja seuraajien sekä ylläpitäjien tai sisällön julkaisijoiden omiin kokemuksiin.

1.3 Feminismin ja henkisyiden aiempi tutkimus

Tässä luvussa esittelen aiempaa tutkimusta pääpiirteissään sekä nostan esille myös tutkimusaukon, jota tutkimukseni on tarkoitus kuroa umpeen. Työni kannalta keskeiset aiemmat tutkimuskeskustelut koskevat feminismin ja henkisyiden sekä uskonnon väliseen tutkimukseen ja vulva- ja kuukautisaktivismiin liittyvään tutkimukseen. Näissä tutkimuskeskusteluissa keskeistä on kuitenkin myös se, kuinka fragmentaarista tutkimus edelleen on, etenkin vulva- ja kuukautisaktivismista.

Aion lähestyä näin aluksi feminismin ja naisten henkisyiden yhteistä kenttää nostaakseni esille sieltä teoriataustaa henkisyiden piirteistä feminismissä. 1960–1970-luvuilla yhteiskunnallisen murroksen ja poliittisen aktivismin myötä naistutkimus alkoi vakiintua yliopistoissa, feministisiä teorioita alettiin soveltaa myös uskonnon tutkimukseen ja nimenomaan naisten uskonnollisuudesta ja henkisyudesta kiinnostuttiin. 1970–1980-luvuilla Yhdysvalloissa suositaan kasvattanut feministinen henkisyys oli pääosin pakanuuteen viittaavaa. Shai Feraron mukaan länsimaissa hengelliset feministit voidaan jakaa kolmeen ryhmään; feministinoitiin tai wiccoihin, jotka toimivat yksin tai covenissa; jumalatarfeministeihin, jotka ovat perehtyneet ja harjoittavat rituaaleja kutsumatta itseään wiccoiksi tai pakanoiksi; sekä juutalaisuutta ja kristinuskoa feministisesti tulkitsevia (Feraro 2014, 33).

Kuukautisaktivismista feminismissä on tutkittu fokuksen vaihdellessa kuukautisista, seksuaalisuudesta, kehollisuudesta kuukautistuotteisiin tai kuukautisnormatiivisuuteen ja sukupuoleen. Jacqueline Gayborin (2020) tapaustutkimus eräästä espanjalaisesta naisten kuukautisryhmästä Facebookissa nosti esille kuukautispositiivisen vertaistukiryhmän merkitystä sosiaalisessa mediassa. Gayborin tutkimus on vulva- ja kuukautisaktivismin tutkimisesta tuore esimerkki, ja se on kartoittanut näiden sosiaalisen median alustoja nimenomaan paikkana, jossa kuukautisista ja naisten seksuaalisuudesta ja kehollisuudesta on mahdollista keskustella.

Chris Bobel (2006) on puolestaan tutkinut modernia kuukautistuoteaktivismia kolmannen aallon feminismissä. Mutta koska tutkimus tehtiin 2000-luvun alussa, hänen aineistonaan oli lähinnä kuukautisaktivismiin liittyviä Internetsivuja ja sähköisiä sekä paperilehtiä.

Kuukautistuoteaktivismin historian kartoituksen lisäksi Bobel selvittää, miksi feminismissä kuukautisiin liittyvien tabujen, ekologisen ajattelun ja naisten terveyteen liittyvän aktivismin myötä haluttiin kiinnittää huomiota kuukautistuotteisiin. Bobel myös kiinnitti artikkelissaan huomiota kuukautisaktivismin ja feminismin suhteeseen niin sanottua kulttuurista feminismiä kohtaan, jossa yhdistyi vahvasti henkisyys ja uuspakanuuteen liittyviä piirteitä, jumalatarsymboliikka sekä kehollisuuden ritualisointi.

Gayborin ja Bobelin lisäksi Chia Longman (2018) on tutkinut naisten vertaistuellisia tiloja internetissä kuukautisia ja kehollisuutta varten hieman eri vuosikymmeniltä, muodostaen myös jonkinlaisen jatkumon eri sosiaalisen median ajoilta foorumeilta sosiaaliseen mediaan.

Vaikka näkökulma onkin ennen kaikkea sukupuolen tutkimukselta, niissä viitataan myös henkisyteen ja uskonnollisuuteen, mikä on kiinnostavaa myös oman tutkimukseni kohdalla. Longman on tutkinut vulva- ja kuukautisaktivismia edeltävien naisten piirien (*women's circles*) kautta, kuinka nimenomaan henkisyden ja pakanuuden ympärillä pyörivä feminismi on siirtynyt Red Tent -liikkeistä verkkoon erilaisiksi kursseiksi, ryhmiksi ja foorumeiksi. Red Tent- liikkeet ovat naisten solidaarisuuteen, yhteisöllisyyteen ja voimaantumiseen tarkoitettuja yhteisöjä, tapahtumia ja yhdessäoloa (Red Tent Directory n.d.), jonka keskuudesta on noussut myös kehollisuuden ja feminismin yhdistävää henkisyyttä (Moody Month 2021) . Vulva- ja kuukautisaktivismi sosiaalisessa mediassa jatkaa osittain juuri tätä.

Madeleine Castro (2020) on jatkanut Longmanin näkökulmaa Red Tent -liikkeistä verkossa tarkastellen nimenomaan postfeministisestä kontekstista näitä ryhmiä siinä, kuinka ne tarjoavat naisille yhteisöllisyyttä uusliberaalissa holistisessa miljöössä. Castro näkee tämänkaltaisessa yhteisöllisyydessä naisten välillä kytköksien muodostumisia positiivisesti ja myös huomauttaa kuinka ilmiö on kasvava. Castro myös selkeämmin nostaa esille sen, kuinka osalle ilmiö on nimenomaan tärkeä henkisyden kautta ja kuinka se näkyy tarotkorttien, kosketusparantamisen, kristallien, pyhityksen ja ennen kaikkea mielen, kehon ja hengen yhdistävällä harjoittamisella. Castro nostaa esille myös sen, kuinka liike on nimenomaan kuukautisaktivismin osa, sillä sen kuvastokin heijastelee kohtua ja kuukautisia punaisine telttoineen. Sekä Longmanin, että Castron tutkimukset auttavat pohjustamaan tutkimaani vulva- ja kuukautispositiivista ilmiötä, sillä tämä tarkastelemani yhteisö lainaa Red Tent - liikkeen periaatteita.

Henkisyyttä sekä uskontoa ja feminismiä on puolestaan tutkinut Melissa W. Wilcox, jonka tutkimukset naisten henkisyden ja feminismin kartoittamisessa postsekulaarista näkökulmasta auttavat myös sijoittamaan oman tutkimukseni tähän kartalle. Queer-näkökulmaa paljon käyttänyt (2009, 2021) Wilcox on tutkinut, kuinka vertaistuellinen ja yhteisöllinen aspekti ovat siirtyneet eri muodoissa tähän päivään asti (2012). Tärkein näkökulma Wilcoxilla on kuitenkin ollut hänen tutkimuksensa kehollisuuden ja uskonnon suhteesta (2021), joissa aiemmin nimenomaan naisten ja muiden marginalisoitujen kehot ja kehon toiminnot sekä seksuaalisuus ovat nähty tabuina, mutta joihin on mahdollista löytää ratkaisuja uusista uskonnollisista liikkeistä tai pyhittämisen kautta. Wilcox ja David W. Machacek (2008) nostavat esille kuinka uusissa uskonnollisissa liikkeissä ja uushenkisydessä on tilaa monimuotoisuudelle, ja ne kiinnostavat marginaalissa olevia

ihmisiä, sillä niissä on usein vapaampi suhtautuminen myös kehollisuutta ja seksuaalisuutta kohtaan. Artikkelissaan *Sacralizing Sexualized Bodies* (2021) Wilcox on puolestaan tutkinut, kuinka seksualisoitujen kehojen pyhittäminen on tapa, jonka uskonnollinen inkluusio vaatisi. Seksualisoituja kehoja ei Wilcoxin mukaan saisi ei-seksualisoida vaan ne tulisi pyhittää, jolloin ne eivät olisi enää marginaalisia tai tabuja.

Feminismin ja pakanuuden yhteisen historian vuoksi henkisyttä ja pakanuutta on tutkittu feministisestä näkökulmasta muutamissa tutkimuksissa 1960–1970-luvuilta asti, sillä ajan uskonnollisen kentän muutoksen vuoksi näiden poliittiset ja hengelliset teemat kohtasivat uuspakanapiireissä. Margot Adlerin tutkimus (1979) uuspakanuudesta, luontouskonnoista ja jumalattaria palvovista liikkeistä antaa kääntymistarinoiden kautta kuvan feminismin ja uuspakanuuden yhteisestä kentästä ja kuvaa taustoja liikkeelle, etenkin wiccalaisuudelle ja syitä miksi naiset kääntyvät pakanuuteen tai noituuteen. Adlerin näkökulmaan vaikutti myös journalistina naisten oikeudet, uskonnonvapaus sekä ympäristöasiat, jotka myös nykyään kohtaavat feminismissä. Adlerin tutkimus myös nosti esille feminismin ja pakanuuden suhteen tuoden esille nimenomaan rituaalien voimaannuttavan vaikutuksen ja luontosuhteen liittymisen siihen.

Myös sosiaaliantropologian ja teologian kentällä toiminut Jone Salomonsen on tutkinut jumalatar- liikettä ja pakanuutta feminismin kontekstista *Reclaiming* -nimisen noitaryhmän kautta (2002). Salomonsen luo perusteellisen kuvauksen ja syvätutkimuksen kahden feministinoidan, Starhawkin ja Diane Bakerin vuonna 1979 perustamaan muun muassa gardnerilaisesta wiccalaisuudesta¹ ammentaneen *Reclaiming*-yhteisöön ja henkisyteen, käyttäen sukupuolinäkökulmaa. Tutkimuskohteena on yhteisön uskomusten ja harjoitteiden lisäksi tutkia aidon etsimisen traditiota yhteisössä, rituaalisten ja feminiinisten symbolien

¹ Gardnerilainen wiccalaisuus käynnisti kiinnostuksen muinaiseen patriarkalisuutta edeltävään aikaan eli shamanististen luontouskojen aikaan. Historiallisena kontekstina tämänkaltaiselle wiccalaisuudelle oli sodanjälkeinen konservatiivinen sosialismin, kristinuskon ja modernismin vastustus: haluttiin palata henkisten ja askeettisten harjoitteiden kautta takaisin hyviin aikoihin. Taustalla toimivina ihanteina ja inspiraationa toimivat romanttinen jalouden ihannoiti, muinaisen pakanuuden sensuaalisuus ja viisaus, okkultistinen filosofia sekä eurooppalaisten veljeskuntien rituaalimagia, mutta myös protestanttinen radikaalipuritanismi sekä patriarkaalisten uskontojen kritiikki kristinuskon sisältä. 1960-luvulla wiccalaisuus levisi Yhdysvaltoihin ja päätyi feministien välineeksi keskelle yhteiskunnallista murrosvaihetta. *Reclaiming* noitus kuitenkin erosi gardnerilaisesta wiccalaisuudesta, joten hän käytti niistä erillisiä termejä tuodakseen erot esille. Salomonsen käytti yhteisön omia määritelmiä noitasanan etymologiasta, johon liittyy naissankarin ihanne. Hän myös selvittää suhdetta pakanuuden ja noituuden välillä, sillä yhteisöllä kiinnostus heimouskontoihin. Covenien toiminta puolestaan on Salomonsenin mukaan pientä ja autonomista vailla keskushierarkiaa. Yhteisön maaginen perinne on Salomonsenin mukaan Aleister Crowleyta ja Dion Fortunelta peräisin (Salomonsen 2002)

käyttöä sekä yhteisön anarkofeminististä politiikkaa, jossa kritisoidaan patriarkaalisia uskontoja ja käsitellään uuden uskonnollisen identiteetin muodostamista tilalle². Salomonsen tutkii teoksessa, kuinka Reclaiming-noidat luovat uusia kulttuurisia näkemyksiä ja uutta uskonnollista toimijuutta sekä identiteettiä luontosuuntautuneella jumalatarpalvonnalla ja maagisella rituaalien suorittamisella, sillä he olivat kiinnostuneita ihmisoikeusasioista sekä ekologisista arvoista. Salomonsen on myös tutkinut kyseisessä teoksessa jumalattaren käsitettä viitaten kielen metaforisuuteen ja kuinka ne ovat moniulotteisia symboleja, vaikka kaikki noidat eivät koekaan jumalatarsymboleja samalla tavalla. Jumalattareksi ei kutsuttu esimerkiksi vain sukupuoliroolin vuoksi vaan sillä tarkoitettiin elämän arvostamista.

Salomonsen tutki myös sitä, miten Reclaiming-ryhmän naiset ymmärtävät itsensä kulttuurisina toimijoina ja naisellisina subjekteina kehittäessään vaihtoehtoista uskonnollisuutta ja miten he analysoivat sukupuolittuneiden ruumiillisten kokemusten merkityksiä tulkittuna rituaalisen toiminnan ja symbolismin kontekstissa. Hän myös painottaa naisten omaa käsitystä ja kokemusta siitä, miten he näkevät tai kokevat sukupuolen, käyttäen apunaan Luce Irigarayn filosofista kieltä³. Salomonsen tutki myös, miten Reclaiming-yhteisö noudatti mallinaan feminististä sosiaalista konstruktiota, jonka rakenne tuli radikaalista vallan vastustamisesta: hänen mukaansa se on täysin antihierarkkinen järjestö, joka perustuu vain vapaaehtoisuuteen ja itsenäiseen toimintaan työsoluineen⁴.

Ottawan yliopiston uskontotieteen professori Naomi R. Goldenberg (1979) tutki puolestaan jo 1970-luvulla vaihtoehtoa kuolevan patriarkaalisuuden tilalle ja hän näki jumalatarmyyteissä uudenlaista arkkityyppiä tilalle ja vaikutui niiden seksipositivisesta voimaantumisesta. Hän inspiroitui Zsuzanna Budapestin luennosta, jossa kuvastoa Yoni-pyhätöistä ja

² Reclaiming-noituuden termin takana on halu ottaa haltuun muinaisen pakanuuden ja jumalatarpalvonnan parantaakseen patriarkaalisten uskontojen aiheuttamaa vieraantumista, sillä heidän mukaansa länsimainen yhteiskunta kärsii sairaudesta todellisuuden luonteen kieltämisen vuoksi, mutta jonka jumalattareen uskominen olisi parantanut käynnistämällä uuden ajan modernin maagin ja esipatriarkaalisen oppisisällön johtamana. (Salomonsen 2002)

³ Salomonsenin mukaan Reclaiming-noitien teologiset käsitykset sekä rituaaliset menot haastavat, mutta myös tukevat akateemista feminististä teologiaa. Reclaiming tarjoaa hänen mukaansa naisille uutta jumalallista samaistumis pintaa ja koko yhteiskuntaan uusia tietämisen tapoja, ajattelumalleja ja representaatiota. Omaksuttuaan wiccalaisuuden, toisen aallon feministit muuttivat sen naisellisen henkisyden ilmaisun tarpeisiin, sillä heillä oli tarve henkisellem vaihtoehdolle, johon noituus sopi. Sen antihierarkkisuus, naisellinen symboliikka ja tasa-arvoiset periaatteet houkuttelivat, sillä se tarjosi voimaantumista. 1970-luvulla Kaliforniaan perustettiin ensimmäiset covenant, joista toinen oli Starhawkin Reclaiming-ryhmä (Salomonsen 2002).

⁴ Yhteisö kehittyi opetuskollektiivista nonseparatiseksi feministiseksi ryhmäksi Starhawkin tutustuttua Zsuzanna Budapestin dianiseen wiccalaisuuteen. Reclaiming-noidat voidaan jakaa näkemyksiltään kahteen kategoriaan, tavallisiin ja utooppisiin, joista jälkimmäiset näkevät sen maailman pelastavana poliittisena emansipatoivana liikkeenä, johon pyritään ihanneyhteiskunnan muodostamisella (Salomonsen 2002).

seksuaalienergian elämää luovuudesta. Goldenberg näki modernin noituuden (=Budapestin wiccalaisuuden) nimenomaan kannustavan naisia pois sisäistetyistä miesten arvoista ja arvostamaan/iloitsemaan kehojaan (Goldenberg 1979, 95). Goldenberg myös ylisti modernia noituutta voimaannuttavuuden lisäksi sen suvaitsevaisuudesta, joka hänen mukaansa palvelee psykologisessa tarkoituksessa. Goldenbergin myös painotti naistutkijoiden tuoreempaa näkökulmaa jumalatarkulteista (Goldenberg 1979). Hän näkee, että feministisellä tutkimuksella on tehtävänä muuttaa sitä psykologista jumalan kuvaa, jota patriarkaaliset uskonnot ovat pitäneet yllä, tuodakseen tilaa naisille.

Susan Sered puolestaan on tutkinut (1994) uskontoja, joissa nainen on korkeammassa asemassa ja vaikka tutkimus ei suoraan tue omaa tutkimustani kokonaisuudessaan, se auttaa hahmottamaan feminististä henkisyyttä ja sen rakennetta. Sered havaitsi näistä matriarkaalisissa tai matrifokaalisissa traditioissa yksinä keskeisinä piirteinä naisten fyysisten ja kehollisten toimintojen pyhittämisen ja myös ylistämisen. Menstruaation ja synnytykseen tai naisen kehoon ei liitetty epäpuhtautta ulkoapäin eikä sitä yritetty samalla tavalla kontrolloida kuin pääosin patriarkaalisissa liikkeissä. Yhtenä näistä Seredin tutkimista liikkeistä oli feminist spirituality -liike, joka on ehkä räikeimpänä esimerkkinä tämänkaltaisesta pyhittämisestä sekä myös anti-hierarkalisuudesta.

Koen tarpeelliseksi mainita myös Susan Palmerin uskontososioogiset etnografiset tutkimukset (1994) naisten roolista 1900-luvun uusissa uskonnollisissa liikkeissä. Näiden liikkeiden kautta Palmer nosti esille naisten suhteen seksuaalisuuteen ja uskontoon. Palmerin mukaan ne kytkeytyvät vahvasti yhteen niin uusissa uskonnollisissa liikkeissä, kuin vanhemmissa uskomustraditioissa. Hän myös näki uusien liikkeiden luovan naisille tilaa valita yhden tai kahden roolin sijasta useampia vaihtoehtoisia (Palmer 1994).

Tutkimukseni rooli on merkittävää suomalaisessa kontekstissa, sillä suomenkielinen vulva- ja kuukautisaktivismi on kartoittamaton alue, joka on ollut muodostumassa viime vuosina vasta ilmiöksi. Suomalaisesta näkökulmasta on kuitenkin mielekästä tarkastella naisten kehollisuuden roolia henkisyudessa, jota on tutkittu lähinnä kansanuskon ja kansanperinteiden näkökulmasta. Suomessa on tutkittu jonkin verran naisten kehollisuuteen liitetyn magian ja parantajuuden roolia siinä. Laura Stark-Ahola on esimerkiksi (1998) tutkinut sukupuolittuneita teemoja suomalaisessa folkloressa naisten magiaan liittyvien rituaalien kautta, joissa keskeistä on naisen rooli ja naisen kehoon liittyvä magia. Stark-Ahola nostaa

esimerkiksi esille vaginaan liittyviä uskomuksia ja naiskehon vaihtelevia rooleja, joissa naiskeho ja sen toiminnot ja eritteet kuten kuukautiset nähtiin vaarallisena maatalouden ulkopuolella, jota usein määrittivät uskomukset naisen *väestä* (Stark-Ahola 1998, 203–205).

Satu Apo on puolestaan (1995) nostanut esille naisen roolia suomalaisessa kansanomaisessa kulttuurissa, jossa keskeisenä naiseudessa ja naiskehossa oli nimenomaan naisen *väki*, jonka magia nousi nimenomaan vulvasta ja joka määritteli naisen roolia yhteiskunnassa. Apo toi teoksessa esille naisen väkeen liittyvää taustaa sosiokulttuurisella kontekstilla, mutta myös kansanomaisista uskomuksista, joita harjoitetaan myös tutkimassani vulva- ja kuukautispositiivisessa yhteisössä.

Naisten välisiä keskusteluja sosiaalisessa mediassa ei ole kuitenkaan tutkittu vielä paljon (Gaybor 2020), puhumattakaan tällaisen keskustelun liittymisestä henkisyteen tai henkisyyden ja feminismin suhteeseen. Vulva- ja kuukautisaktivismiin ja sen henkisyteen liittyvä tutkimusaukko johtuu osittain siitä, että tutkimuskohde ei ole mitenkään aktiivisesti organisoitunut vaan kyseessä on löyhästi toisiinsa liittyvää toimintaa osana feminististä aktivismia tai yksittäisiä henkisydestä tai pakanuudesta kiinnostuneita ihmisiä tai pieniä ryhmiä. Suomalaisessa tutkimuksessa on tutkimusaukko etenkin siinä, miten henkisyys ja feminismi voivat jakaa yhteisen kentän. Koska suomalaista tutkimusta feminismin ja henkisyyden yhteisestä kentästä vulva- ja kuukautisaktivismissa ei ole juurikaan, liikun kartoittamalla alueella pohjallani lähinnä kansainväliset tutkimukset sukupuolentutkimuksen tai sosiaalitieteiden näkökulmasta, sekä suomalaiset tutkimukset kansanuskon ja naisten seksuaalisuuden ja kehollisuuden suhteesta. Feministisestä näkökulmasta tarkastelevaa tutkimusta naisten henkisydestä ja arjesta sosiaalisessa mediassa olisi kuitenkin hyvä olla enemmän. Adler (1979) ja Goldenberg (1979) jo huomauttivat heitä aiemman tutkimuksen patriarkalisesta näkökulmasta, joka sivuutti naisten uskonnollisuuden ja henkisyyden. Etenkin teemat kuten naisten seksuaalisuus, kuukautiset ja kehollisuus, jotka nähdään jokseenkin edelleen tabuina yhteiskunnassamme (Gottlieb 2020) eivät ole herättäneet niin paljon kiinnostusta akateemisesti kuin vasta 1970-luvulla toisen aallon feministien myötä (Adler 1979; Goldenberg 1979). Tutkimuksia ajoi eteenpäin tasa-arvon edistäminen, patriarkalisuuden haastaminen, institutionaalisen uskonnon vastustaminen ja jumalattaren symbolinen käyttö näistä vapautumisena.

Viime vuosikymmenten aikana on siis herännyt kiinnostus pakanuutta, noituutta ja jumalatarhenkisyyttä kohtaan feministisestä näkökulmasta ja eri tieteenalat ovat lähestyneet näitä omista näkökulmistaan; sosiaalitieteilijät ovat tutkineet sitä uutena uskonnollisena liikkeenä, antropologit panostaneet vertailevan ja temaattisen otteen lisäksi kenttätyöhön yhteisöjen sisällä, historioitsijat ovat koittaneet määrittää sen historiaa lähteiden ja viittausten kautta ja uskontotieteilijät sekä teologit ovat puolestaan päivittäneet kuvaustaan feministisestä henkisestä liikkeestä. Uskontotieteellisenä taustana toimii näin ollen yksittäiset tutkimukset feminismiin ja uushenkisyyden suhteesta, joiden pääasiallisena tutkimuskohteena on ollut jumalatar- liikkeet, feministinen noituus sekä matriarkaallinen pakanuus (Wilcox 2021; Salomonsen 2002; Susan Sered 1996 & 1999).

2 Feminismi ja henkisyys sosiaalisessa mediassa

2.1 Feministinen aktivismi ja henkisyys sosiaalisessa mediassa

Tutkimuskohteeni on osa suomalaista feminististä aktivismia, joten on syytä ensin lähestyä ilmiötä laajemmassa skaalassa sosiaalisessa mediassa. Lisäksi on syytä pohjustaa henkisyyden ilmenemistä tällaisessa mediassa, sillä sekin käyttää sosiaalisessa mediassa samoja tapoja ja tiloja. Jacqueline Gaybor kuvaa sosiaalisen median sisältöä termillä *highly personalized spaces* ja materiaalisena jatkeena arkielämälle (Gaybor 2020, 2). Sosiaalisessa mediassa omia aatteita ja maailmankatsomuksia tuodaan avoimesti esille välillä näkyvälläkin tavalla kuvan ja videon muodossa. Yleisestikin medialla on rooli myös uskonnon muovaamisessa ja siinä, kuinka uskontoihin suhtaudutaan: se on tärkeä lähteenä ja alustana uskomuksille ja uskonnoille sekä uskonnollisen identiteetin ja maailmankuvan luomisessa (Moberg et al. 2014, 1–4). Wouter J. Hanegraaff on nostanut esille (2013) kuinka arjen henkisyys tuodaan esille samalla tavalla kuin esimerkiksi terveys tai liikunta, osana hyvinvointidiskurssia ja tämä ulottuu myös sosiaaliseen mediaan asti.

Holistinen miljöö heijastuu sosiaaliseen mediaan, joka toimii ikkunana ihmisten arkeen, mutta myös eräänlaisena markettina, joka tuo näkyvyyttä aatteille ja liiketoiminnalle, myös henkisyydelle (Hanegraaff 2013). Feminististen yhteisöjen lisäksi uskonnollisilla liikkeillä ja traditioilla on omia edustussivujaan internetissä, ja ne käyvät myös keskustelua sosiaalisen median välityksellä (Moberg et al. 2014, 1–9). Toisaalta ihmisten arkea tutkimalla voi huomata, että esimerkiksi henkisyys näkyy myös sosiaalisessa mediassa esimerkiksi aktivismin ja poliittisen keskustelun ohella. Viime vuosina uushenkisyys on näkynyt yhteiskunnallisessa keskustelussa koko ajan aktiivisemmin. Etenkin koronapandemian aikana keskustelu henkisyydestä on liikkunut esimerkiksi uskomus- ja vaihtoehtohoitojen sekä uusien ilmiöiden ympärillä⁵. Uushenkisyyden ja uusien uskonnollisten liikkeiden alla on ollut keskustelua rokotuksia ja lääketeollisuutta kritisoivista ryhmistä ja uskomuksista.⁶

⁵ Helsingin Sanomissa uushenkisyyttä, hengellisyyttä tai uudenlaista uskonnollista ilmapiiriä on käsitelty useissa artikkeleissa viime vuosien aikana (esimerkiksi 11.11.2022; 22.11.2020; 18.6. 2020; 28.3.2020; 14.9.2019 & 22.10.2017). Myös Yle on julkaissut useita artikkeleita aiheeseen liittyen (muun muassa 29.12.2022 ja 16.4.2022) sekä esittänyt useita dokumentteja kuten Spirituaaliset (2021), Noitapiirit (2021) ja Syvään päätyyn (2022-2023) Yle Arenassa.

⁶ Uskomushoitojen ja rokotusvastaisuuden yleistymisestä on kirjoitettu esimerkiksi Uskontotieteen ajankohtaiset keskustelut- blogissa (19.3.2019).

Yhteisöjä myös syntyy ja liikkuu alustojen välillä hyvin luovasti alustojen ominaisuuksia venyttäen, ja niiden muotoa voidaan muuttaa sivustojen mahdollisuuksien mukaan tai venyttää niitä sosiaalisesta mediasta livetapaamisiin tai tapahtumiin. Alustana Instagram toimii näin ollen merkittävänä yhteiskunnallisen aktivismin välineenä, joten myös feministinen aktivismi näkyy siellä aktiivisesti ja sitä käytetään nykyään aktiivisesti feministisen sisällön ja naisten oikeuksien sanoman välittämiseen, (Svendsen 2016). Cat Mahoney on huomauttanut (2020), kuinka sosiaalinen media on muuttanut näkyvyyden käsitettä nykypoliittisessa ympäristössä. Instagram on valikoitunut luonnolliseksi välineeksi sosiaalista mediaa hyödyntävän feministisen aktivismin parissa nimenomaan sen käytettävyyden tuomien mahdollisuuksien vuoksi. Siihen osallistutaan usein matalalla kynnyksellä jakamalla video- tai kuvamuodoissa olevia tietoiskuja, iskulauseita, linkkejä, meemejä, uutisia tai taidetta (Faust 2017, 159). Aiemmin feministinen aktivismi toimi erilaisilla keskustelufoorumeilla tai lehdissä, mutta sosiaalisen median suosion myötä se on löytänyt tiensä Facebookin, Instagramin ja Twitterin kaltaisiin tunnettuihin sovelluksiin.

Mahoneyn mukaan Instagramissa feministinen aktivismi voimaantuu kääntämällä katseen pääläelleen haastamalla perinteisiä normeja rakenteita liittyen sukupuoleen ja kauneuteen. Lisäksi heidän yleisönään sosiaalisessa mediassa ei ole vain vammattomien, valkoisten heteromiesten näkökulma (Mahoney 2020). Tiukentuneen sosiaalisen median sensuurin myötä Instagram on tullut alustana myös osaksi feminististä keskustelua koskien normin ulkopuolelle jäävien kehojen ja ihmisryhmien näkymistä ja representaatiota. Sovelluksen tiukentuneiden sääntöjen myötä feministisen aktivismin tekeminen on hankaloitunut, sillä kehoon ja seksuaalisuuteen liittyvä sisältö joutuu usein sensuurin kohteeksi. Etenkin marginalisoituihin kehojen kuvia ja videoita poistetaan, seksuaalikasvattajien tai seksuaaliterveydestä kertovien Instagram-tilien näkyvyyttä rajoitetaan tai niitä jopa poistetaan. Lisäksi julkaisujen tekemistä hankaloitetaan, koska monia sanoja pitää väistää käyttämällä kiertoilmaisuja (Svendsen 2016; Mahoney 2020).

Feministiaktivistit ovat itse nostaneet esille julkiseen keskusteluun sen, kuinka etenkin marginalisoidut ihmisryhmät joutuvat tämän kohteeksi⁷ ja sensuuria kohtaa etenkin naiskeho. Mahoneyn mukaan näitä normatiivisia rajoja pitävät yllä länsimaiset yhteiskunnalliset

⁷ Marginalisoiduilla ihmisryhmillä tarkoitan tässä yhteydessä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä, ei-valkoisia eli BIPOC- ryhmään kuuluvia ihmisiä, vammaisia ja seksityöläisiä.

kapitalistiset diskurssit, jotka myös heijastavat Instagramin omiin sääntöihin, jotka myös rajoittavat feminististä aktivismia ja sen toimintaa (Mahoney 2020).

Feministiset tahot ovat koittaneet vaikuttaa yleiseen keskusteluun, poliittisiin päättäjiin ja sosiaalisen median sovelluksiin suoraan tapauksissa, joissa esimerkiksi kuukautisveri, häpykarvoitus tai rintojen näkyminen ovat joutuneet sensuurin kohteeksi. Sosiaalisen median sovelluksissa algoritmit usein vastaavat kuvien tarkastamisista, mutta systeemi on erehtyväinen, sillä sen taustalla on puolueellisia tarkoituksia. Lisäksi feministiseen aktivismiin kohdistuu myös suoraa vihaa ja häirintää, etenkin marginalisoituja kehoja ja ihmisryhmiä kohtaan, jolloin käyttäjät ilmiantavat kuvia. Gretchen Faust huomauttaa myös kaksinaismoralismista, sillä mieskehoja tai tunnettujen julkisuuden henkilöiden normia vastaavien kehojen kuvia ei rajoiteta samalla tavalla (Faust 2017, 159–168). Vulva- ja kuukautisaktivismi ovat feministisen aktivismin keino vastata tähän sensuuriin ja konservatiivisuuteen.

Tiukat sisältösäännöt ovat kuormittaneet hyvin paljon myös seksi- ja kehopositiivisuusliikettä, etenkin seksuaali- ja hyvinvointialan ihmisiä, seksityöntekijöitä, aktivisteja ja seksuaalikasvattajia poistamalla sisältöä, estämällä tilien täydellistä käyttöä ja lopulta poistamalla julkaisut kokonaan. Instagramin sisältöä konservatiivisesti tutkivia algoritmeja on julkisuudessa ja feministisen yhteisön keskuudessa kritisoitu hyvin paljon, mikä on johtanut pohtimaan uusien alustojen etsimistä sisällöntuotolle. Sensuuri on nähty haitallisena terveelle seksuaalikasvatukselle, tabujen rikkomiselle ja marginalisoitujen yhteisöjen, kehojen ja vähemmistöjen äänelle (Are 2022, 2004-2009).

Intersektionaalisessa feministisessä kehollisuuteen ja seksuaalisuuteen liittyvässä aktivismissa pyritään inklusiivisuuteen sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen suhteen. Tämän vuoksi niin vulvaan kuin kuukautisiin liittyvässä aktivismissa on pyritty siihen, että aktivismi ja keskustelu ei olisi pelkästään naisiin kohdistuvaa vaan käsitys olisi ei-binäärinen ottaen huomioon myös trans- ja muunsukupuoliset sekä sukupuolettomat. Kuukautis- ja vulvapositiivisuus eivät siis ole vain naisiin liittyvää eikä sukupuolesta tehdä oletusta tässä aktivismissa (Bobel & Lorber 2010, 154–170).

2.2 Vulvapositiivisuus

Feministisen aktivismin alla tarkastelen Instagramissa sekä vulvapositiivisuutta että menkkapositiivisuutta erillisinä liikkeinä omine pääpainotuksineen, vaikka nämä usein liikkuvatkin yhdessä. Jotta näitä ilmiöitä voi tutkia suhteessa henkisyteen, on kuitenkin esiteltävä lyhyesti näiden historiaa sekä pääpiirteitä etenkin suomalaisessa kontekstissa. Vulva-aktivismi on suomalaisessa mediassa ollut esillä mediassa viime vuosina erilaisten projektien kautta, joista kuitenkin kaikki vahvasti liittyvät Instagramiin. Iltalehti on kirjoittanut Instagramissa olevasta Pimppikerhosta (1.5.2020) ja Kajo Välikankaan Vulvapositiivisuus- projektista on kirjoitettu useissa iltapäivä- ja aikakausilehdissä (muun muassa Eeva 21.3. 2023; IS 16.2. 2023; Iltalehti 27.1.2023 ja Anna 12.3.2021). Vulva-aktivismia on sivuttu myös radikaalifeministisen taideyhteisön Cvlt Cvnthin toiminnasta kertovissa artikkeleissa, vaikka yhteisö pääosin keskittyykin ”tissiaktivismiin” sekä naisvihaan puuttumiseen (Kyyhkynen 3/2020 & Aamulehti 8.7.2022).

Vulva-aktivismin termistöä ei juuri ole suomenkielisen akateemisen tutkimuksen puutteen vuoksi eikä kansainvälinen tutkimuskaan ole määrittänyt erityisesti termejä sitä varten. Käyttämäni termit tulevat näin ollen käännöksinä sekä suoraan yhteisön ja aktivistien käytöstä ja siten miten itse olen aiheeseen liittyviä artikkeleita lukiessani törmännyt.

Vulvapositiivisuus, pimppipositiivisuus, tai laajemmin tai pimppiaktivismi ovat synonyymeja keskenään ja nousevat aktivismiin liittyvistä julkaisuista esille. Ne ovat puolestaan sukua feministiselle labia pride -liikkeelle, jokseenkin myös sama asia sisältöineen (Cosmopolitan UK 13.10.2022). Vaihtelevien aikakauslehtiartikkeleiden mukaan (The Guardian 2021; Cosmopolitan 2022; Glamour Magazine 2022) labia pride -liikkeen tarkoituksena on poistaa vulvaan liittyviä tabuja sekä sen ulkonäköön liittyvää häpeää ja lisätä tietoa vulvallisten moninaisuudesta⁸. Tämän feministisen liikkeen alle kuuluu useita erilaisia termejä, mutta suomenkielisenä yleisimpänä sosiaalisessa mediassa on ollut termit vulva- tai pimppipositiivisuus. Labia pride -liikkeen taustalla on alun perin ollut pornokuvaston aiheuttamien ulkonäköpaineiden murtaminen esittämällä tavallisia vulvia ja suhtautumalla kriittisesti erityisesti labiaplastiaan⁹. Toisaalta liike myös haluaa tuoda positiivista kuvastoa

⁸Myös suomenkielisessä mediassa on käytetty näitä emic-käsitteitä hieman eri vivahtein (IS 1.4.2021; IL 31.7.2020; 27.7.2020 ja 1.5.2020)

⁹ Labiaplastialla tarkoitetaan sisempien häpyhuulten leikkausta, joka terveydellisistä syistä yleensä toteutetaan hankaussyistä, mutta johon turvaututaan myös ulkonäöllisistä syistä (Terveystalo).

moninaisista vulvista esimerkiksi taiteen ja näyttelyiden sekä sosiaalisen median haasteiden kautta. Samalla se on edistänyt myös seksiposiitivisuutta eli myönteistä suhtautumista seksiin osana ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia, johon kuuluu myös yksilön seksuaalioikeudet. (The Guardian 13.9.2021).

Aktivismi ja taide ovat olleet Labia Pride -liikkeen keskiössä, kun erilaiset feministiryhmät tai yhteisöt ovat järjestäneet kampanjoita tai mielenilmauksia. Aktivismiin on kuulunut erilaisia marsseja tai mielenosoituksia kuten Muff March vuonna 2011 tai tiedon lisäämistapahtumia kuten New View¹⁰. Aktivismissa mukana oli myös feministisiä taiteilijoita, erityisesti kuvanveistäjiä ja valokuvaajia, joiden teokset ja galleriat esittelivät monipuolisesti vulvia. Taide näyttäytyy aktivismissa isossa roolissa, sillä sen avulla voidaan käsitellä tabuja ja herättää yhteiskunnallista keskustelua. Vulvaprojekteissa on usein myös tarkoituksena tuoda esille tervettä representaatiota vulvista, jolloin valokuvataide on luonnollinen tapa siihen. Liikehdinnän myötä tämä on synnyttänyt myös maailman ensimmäisen vulvateemaisen museon, kun Lontoon Vagina Museum avattiin vuonna 2019 näyttelyiden myötä. Museon tavoitteena on tietoisuuden lisääminen vulvallisten anatomiasta ja terveydestä ja poistaa tabuja ja stigmaa niiden ympäriltä haastaen vallitsevia normeja ja tuoden esille intersektionaalisen feminismien arvoja (Guardian 2021 & Glamour Magazine 2022).

Suomessa labia pride -liike on tullut esille feministiaktivistien julkaisujen tai keskusteluiden kautta, osana laajempaa aktivismia. Toinen väylä tämän aktivismin näkymiselle ovat olleet erilaiset vulvaan liittyvät taideprojektit ja niiden tuotteistaminen (esimerkiksi Vulvapositiivisuus, Vulvakoru, Pillukoru, Tussukassi). Liike ei kuitenkaan ole organisoitunut erityisesti eikä taustalla ole yhtä tiettyä yhteisöä, vaan aiheeseen liittyvät kampanjat ja hashtagit ovat olleet osa globaalia aktivismia ja liikehdintää. Instagramissa seksuaalisuus- ja hyvinvointiasioista kertovat asiantuntijat, influencerssit, bloggaajat, yrittäjät, artistit ja seksityöntekijät ovat käyttäneet tunnisteena vulva-aktivismiin liittyviä termejä. Kuten aiemmin mainitsinkin, myös uutismedia ja aikakauslehdet ovat viime vuosina nostaneet esille aihetta¹¹. Lisäksi niin pienet kuin isot yritykset ovat tuotteillaan halunneet tukea sanomaa.

¹⁰ New View Campaign -kampanjan taustalla oli feministiaktivistien lisäksi sosiaali- ja terveysalan ihmisiä ja sen painotus oli naisten genitaalialueen kosmeettisten leikkausten vastustamisessa sekä vulvaversiteetin esittelyssä (New View Campaign mediatiedote)

¹¹ Vulvapositiivisuus (MeNaiset, Iltalehti, Iltasanomat, Anna, Yle Kulttuuricoctail), Pimppikerho (Iltalehti, Nurmijärven Uutiset)

Kuukupeista tunnettu yritys Lunette esimerkiksi valmistaa Vulvakoruja¹² ja Instagramin kautta vastaavia vulvan mallisia korujaan markkinoi Häpykorut ja Pillukoru. Lisäksi Tussukassi myy vulvateemaisia kangaskasseja ja Vulvapositiivisuus-tili teki alun perin henkilökohtaisia muotokuvia asiakkaiden vaginoista ja jakoi niitä kokemustarinoiden kera. Nyttemmin Vulvapositiivisuus-tilin takana oleva seksuaalineuvoja ja aktivisti Kajo Välikangas on projektinsa pohjalta kirjoittanut myös kirjan, joka julkaistiin tammikuussa 2023¹³.

2.3 Menkkapositiivisuus

Vulvapositiivisuuden lisäksi toinen tutkimani feministisen aktivismin muoto Instagramissa on menkkapositiivisuus, jonka pääpiirteet on myös syytä esitellä voidakseni tutkia millaista sisältöä se tuottaa. Se on osa feminististä kuukautisaktivismia ja suomenkielinen vastine period positivity -liikkeelle. Synonyyminä siitä on välillä käytetty myös kuukautispositiivisuutta. Sen tarkoituksena on poistaa nimenomaan kuukautisiin liitettyjä tabuja, tuoda esille kuukautisten moninaisuutta ja puhua myös seksuaaliterveydestä ja -hyvinvoinnista (Period Positive -järjestö). Sillä on paljon yhtäläisyyttä labia pride -liikkeen kanssa, mutta se etenkin keskittyy universaaliin kuukautisiin liitettyihin stigmoihin esimerkiksi puhumalla asioista oikeilla nimillä ja rehellisesti, näyttämällä kuukautisvuotoa ja esittelemällä sen luonnollisena asiana. Liike on myös puuttunut yhteiskunnallisiin aiheisiin kuten kuukautisköyhyyteen sekä seksuaaliterveyteen. Tämä on johtanut esimerkiksi kampanjoihin ilmaisten kuukautistuotteiden puolesta tai lakiehdotuksiin ilmaisesta ehkäisystä (Bobel & Fachs 2020).

Menkkapositiivisuusaktivistit ovat maailmalla esimerkiksi kampanjoineet kuukautisveren representaation puolesta esimerkiksi mainoksissa tai sosiaalisen median haasteissa. Isoimpana esimerkkinä kuukautissuojainosten harhaanjohtavasta mainonnasta, jossa imukykyisyys osoitetaan lähinnä sinisellä nesteellä eikä aidolla verellä. Aktivistit myös kommentoivat

¹² MTV Uutiset 3.6.2018

¹³ Nemo-kustantamon julkaisema Vulvapositiivisuus-niminen vulvallisuudesta kertova teos on seksuaalisuudesta monesta näkökulmasta ammentava teos, jossa yhdistyy informatiivisuus sekä taide (Otava)

kuukautisveren näkymättömyyteen populaarissa mediassa vastaavat siihen esimerkiksi omalla feministisellä näkökulmallaan tai vaihtoehdoillaan (Period Positive; Antroblogi 29.4.2019)

Menkkaposiitivisuus liikkeenä ajaa asiaa myös sopivan hoidon ja lääkityksen puolesta kuukautiskipuihin ja gynekologisiin sairauksiin kuten endometrioosiin, adenomyoosiin ja vulvodyniaan. Kuukautisaktivismi herättää myös keskustelua menstruovien terveyteen ja sen vaarantamiseen liittyvistä aiheista kuten kosmeettista operaatioista sekä ympärileikkauksesta. Toisaalta sen alla käsitellään luonnollisesti myös hedelmällisyyteen ja synnytykseen liittyviä teemoja. Sisällöllisesti se usein meneekin päällekkäin labia pride -liikkeen eli vulvapositiivisuuden kanssa. Molemmat haluavat herättää keskustelua, levittää tietoa ja antaa vertaistukea myös gynekologisten vaivojen ja sairauksien alidiagnosoinnista, gynekologikäynneistä, sukupuolitaudeista tai vaikka gynekologisista syövästä, lapsettomuudesta sekä hedelmällisyydestä yleisesti (Bobel 2010, 42-64).

Kuukautisaktivismi on myös environmentalistista, antikapitalistista, kehokeskeistä ja transaktivistista (Bobel 2010, xii–xiv). Ekologisuus näkyy kestokuukautissuojien suosimisessa sekä kuukautistuotteiden ympäristövaikutusten pohtimisessa. Antikapitalismi ja suuryritysten kritisointi näkyy niin kuukautisaktivismissa kuin vulva-aktivismissa kritisoimalla kapitalistisen yhteiskunnan ulkonäköpaineita sekä esimerkiksi vulvallisten työoloja ja palkkausta (Antroblogi 2019). Transaktivismi puolestaan näkyy siinä, että kuukautisaktivismi ja vulva-aktivismi eivät keskity pelkästään cis-normatiivisuuteen vaan ottavat mukaan transmiehet ja -naiset sekä murtavat binääristä sukupuolinormia. Konkreettisesti liike koittaa tuoda esille ei-binäärisempää kuukautiskuvastoa, jossa näkyisi esimerkiksi menstruovia miehiä¹⁴. Kuukautisaktivismi voi myös toimia vertaistukena, sillä representaation ja informaation lisäksi se herättää keskustelua ja yhteisöllisyyttä (Bobel 2010).

Niin kuukautisaktivismissa kuin vulva-aktivismissa seksi, seksuaalisuus ja seksuaalinen hyvinvointi ovat iso osa diskurssia. Lähestymistapa seksuaalisuuteen moninaisena kokonaisuutena on hyväksyvä ja avoin eli seksiposiitivinen. Chantelle Ivanskin ja Taylor Kohutin mukaan (2017) monenlaisia määritelmiä saanut seksiposiitivisuus on määritelty ideologiaksi, jossa esiintyy ainakin avoimuuden ja tuomitsemattomuuden lisäksi kunnioitusta

¹⁴ <https://www.forbes.com/sites/jamiewareham/2020/07/09/new-campaign-wants-you-to-know-transgender-people-have-periods-too/?sh=5651d40ab055> Avattu 23.3.2023

sukupuolta ja seksuaalisuutta kohtaan ja henkilökohtaisen seksuaalisen autonomian kunnioittamista, kunhan se on yhteisymmärrykseen perustuvaa (Ivanski & Kohut 2017, 216). Heidän mukaansa seksiposiitivisuuteen kuuluu myös terveydellinen ja kasvatuksellinen aspekti, sillä seksuaalisen moninaisuuden lisäksi halutaan tuoda tietoa esimerkiksi seksin terveyshyödyistä, terveydellisistä tekijöistä, seksivälineistä, ehkäisystä ja seksinormeista. Samalla seksiposiitivisuus myös tuo filosofisena suuntauksena positiivisesti esiin monogaamisen heteronormin ulkopuolella olevia ihmissuhdemuotoja tai esimerkiksi kinkkyttä.¹⁵

¹⁵ Seksiposiitivisuus terminä nousi aiempien feminististen suuntausten ristiriidoista, joissa suhtautuminen pornografiaan nähtiin eri näkökulmista nähden naista joko alistavana tai vapauttavana (Ivanski & Kohut 2017, 216; Glick 2000). Nykyään seksiposiitivinen feminisismi kuitenkin näkee pornon mahdollisuutena emansipaatioon ja kampanjoi mediassa esimerkiksi naisnäkökulman puolesta. Suhde pornografiaan onkin nykyään aktivismissa pääsääntöisesti positiivinen. Intersektionaalisen feminismin osana seksiposiitivisuus näkyy esimerkiksi sosiaalisen median aktivismissa, jossa puhutaan monesti avoimesti aiemmin tabuina nähdystä teemoista (Ivanski & Kohut 2017).

3 Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

3.1 Termejä feminismin ja uskontotieteen kentiltä

Tutkielmani liikkuu kolmen keskeisen yläkäsitteen ympärillä, joiden tausta nousee joko uskontotieteestä, etenkin modernin länsimaisen uskonnollisuuden kentältä tai sitten sukupuolen tutkimuksen kentältä. Aion käyttää niitä suhteessa niiden teorettiseen taustaan ja viimeisimpiin tutkimustuloksiin, enkä niinkään paneudu niiden käsitteiden historiaan kuin sen verran, mikä on tutkimuksellisesti merkittävää. Tutkimuskysymyksessäni pohditaan nimenomaan henkisyiden ja feminismin yhteisiä rajapintoja, joten on syytä avata näitä käsitteitä oman tutkielmani kontekstissa. Lisäksi kehollisuuden käsite tulee esille, sillä vulva- ja kuukautispositiivisuus liittyvät aktivismissa nimenomaan kehoon ja sen toimintoihin sekä siihen liitettyihin normeihin, tabuihin ja rajoihin. Kehollisuutta enemmän kuitenkin ruumiillisuus vastaa tutkielmani aiheeseen sopivia teemoja, sillä sitä kautta on helpompi tarkastella kehoon ja kehontoimintoihin liittyvien tabujen sukupuolittuneisuutta.

Feminismillä tarkoitan tässä tutkielmassa nimenomaan modernia intersektionaalista feminismiä, joka on sekä akateeminen määritelmä sukupuolentutkimuksessa että yhteiskunnallinen aate. Tässä tutkimuksessa aion kuitenkin perehtyä intersektionaaliseen feminismiin sen pohjimmaisessa merkityksessä niin tutkimuksellisenä näkökulmana kuin yhteiskunnallisena aktivismina, jonka vaikutuksesta kuukautis- ja vulvapositiivisuus ovat syntyneet. Feminismin historia juontaa juurensa 1800-luvun puolen välin valkoisten koulutettujen naisten naisliikkeistä 1960-luvun pääosin edelleen koulutettujen valkoisten naisten toisen aallon feminismiin. Kuitenkin mustien naisaktivistien merkittävän roolin myötä intersektionaalisuuteen alettiin kiinnittää huomiota feminismissä: Amerikkalainen oikeustieteen professori Kimberlé Crenshaw teki sen tunnetuksi käsitteenä vuonna 1989 (UNWomen 2022). 1980- ja 1990-lukujen feminismi alkoikin siirtyä feminismissä kohti intersektionaalisuutta ja dekolonisaatiolla. Intersektionaalisessa feminismissä otetaan huomioon ihmisten kuuluminen erilaisiin intersektioihin, joissa ihminen voi kokea syrjintää tai epätasa-arvoisuutta monista eri syistä, kuinka ne vaikuttavat toisiinsa ja kuinka kaikki eriarvoisuus ei ole sinänsä samanlaista (UNWomen 2021). Patricia Hill Collins on huomauttanut myös, että intersektionaalisuus ei ole vain akateeminen suuntaus vaan se tulisi yhteiskunnassa ottaa kaikkialla huomioon (Hill Collins 2015, 1–3).

Intersektionaalisuus viittaa terminä kriittiseen näkemykseen siitä, kuinka rotu, luokka, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, etnisuus, kansallisuus, kykenevyys ja ikä toimivat keskinäisesti luovina ilmiöinä eivätkä toisiaan pois sulkevana kokemuksina (Hill Collins 2015, 1–2). Toisin sanoen erilaiset intersektiot eivät sulje pois toisiaan eikä niitä epäkohtia voi asettaa tärkeysjärjestykseen. Intersektionaalisen näkökulman taustalla olivat afroamerikkalaisten naisaktivistien taistelut niin seksismiä kuin rasismiakin vastaan (UNWomen 2022).

Tutkielmassa tarkastelemani henkisyys ilmiö tulee länsimaisen esoterian ja postsekulaarin uskonnollisuuden yhteydestä. Minna Opas ja Tiina Mahlamäki kuitenkin nostavat esille (2022) kuinka henkisyyttä käsitteenä käytetään vaihdellen, kontekstiin sopivilla tavoilla. Wouter J. Hanegraaff määrittelee modernin henkisyyden kontekstiksi uskonnollinen marketti-teorian, jonka mukaan postsekulaarissa yhteiskunnassa ihmiset valitsevat uskontoja yksilöllisesti makunsa mukaan lainaten eri traditioista ja lähteistä (Hanegraaff 2013, 138–142). Uushenkisyys-termiin puolestaan liittyy Oppaan ja Mahlamäen mukaan länsimaissa tapahtuneen uskonnollisuuden muutokseen (Opas & Mahlamäki 2022, 11–12). Se siis liittyy postsekularisaatioteoriaan, jossa perinteisten traditionaalisten uskontojen merkitys yhteiskunnassa vähenee ja kirkkoon kuuluminen menettää suosiotaan, mutta uusien uskonnollisten suuntausten tai vaihtoehtoisten henkisyysien suosio puolestaan kasvaa, mikä aiheuttaa haasteita ilmiön määrittelyssä (Graham 2012, 235–236; Ahonen 2015, 83). Henkisyyden käsitteellä tarkoitan nimenomaan sitä henkilökohtaisen uskonnollisuuden kokemuksen määritelmää, joka nousi tutkimuksen kohteeksi sekularisaatioteorian ja uusien uskonnollisten liikkeiden myötä.

En kuitenkaan aseta henkisyyttä tässä tutkimuksessa rinnakkain uskonnon kanssa, vaikka Christopher Partridge mukaan moderni henkisyys usein määritetään vastakkain perinteisen uskonnon kanssa ja vapaana tietyistä perinteisen uskonnon taakoista (Partridge 2006, 2) tai jopa triviaalina muotona suhteessa perinteiseen uskontoon (Partridge 2006, 9). Henkisyys kuitenkin terminä kuvaa paremmin sitä, miten postsekulaarissa yhteiskunnassa kuvaillaan omaa maailmankatsomusta, jolloin se eroaa jonkin verran uskonnosta ihmisten omien määritelmien mukaan.

Koska henkisyys on käsitteenä tutkijalle ja tutkittavalle usein hieman erilainen sisällöltään (Mahlamäki & Opas 2022, 9), pyysin kyselyssäni vastaajia kuvailemaan heidän

määritelmäänsä henkisyydelle. Vastauksista kävi monissa ilmi, että se määriteltiin monella eri tavalla, jonka vuoksi nostan tutkielmassani esille sen, että henkisyteen liittyy monenlaisia ulottuvuuksia tutkimassani yhteisössä. Mahlamäki ja Opas nostivat esille (2022) henkisyden määritelmästä sen, kuinka arkipuheessa se usein sanotaan uskonnon vastakohtaksi, joka puolestaan nähtiin henkisyteen verrattuna auktoritaarisena, dogmaattisena tai hierarkkisena. Aineistosta nousi esille, kuinka vastaajat usein nimenomaan edeltä mainitun jaottelun kautta määrittivät henkisyden. Se myös nähtiin aineistossa siitä syystä parempana vaihtoehtona feminismin rinnalle.

Kehollisuutta tarkastelen puolestaan tutkielmani kontekstissa vahvasti tabuun ja pyhän ja profaanin jaotteluun liittyen, sillä tutkimusaiheeni liittyy aiemmin vahvasti stigmatisoituun kuukautisiin ja vulvaan. Käsitteenä määrittelen kehollisuuden sukupuolentutkimuksen näkökulmasta, jolloin siihen vahvasti liitetään käsitykset sukupuolittuneen kehon toiminnoista ja kokemuksellisuus (Juvonen et al. 2012; Butler 2011).

Kehollisuutta tarkemmin kuitenkin käytän tutkielmassani ruumiillisuutta olennaisena käsitteenä tutkimukseni kannalta, sillä tarkastelen henkisyttä nimenomaan tabuina pidettyjen kehojen ja kehonosien kautta eli tutkimuskohteena on pääosin naiskeho. Mahlamäki ja Opas nostavat myös esille (2022) ruumiillisuuden ja henkisyden yhteyden, jotka usein arkipuheessa nähdään vastakkaisina asioin. Ruumiillisuuteen liittyy myös vahvasti sosiaalinen ja kulttuurinen puoli: esimerkiksi ruumiin sosiaalinen hyväksyttävyyys kytkeytyy vahvasti sukupuoleen eli se on sukupuolittunutta (Juvonen et al. 2012). Marja Sorvari nostanut esille (2016), kuinka modernin henkisyden näkökulmasta ruumiillisuus on keskeinen osa nykyuskontoa, jossa kehon, mielen ja sielun yhteys on keskeistä. Hän yhdistää henkisyden nimenomaan suhteessa ruumiillisuuteen eletyn uskonnon kautta. Sorvari huomauttaa, kuinka nimenomaan naisten henkisydessä ruumiillisuus nousee esille, sillä sukupuoleen liittyy monia erilaisia normeja ja etenkin naisten kehoon liittyy tabuja, kuten aiemmin mainitsin (2016, 10–12). Tärkeää on myös nostaa esille Sorvarin huomion henkisydestä ruumiillisena kokemuksena naisen toimijuuden mahdollistajana uskonnossa, mikä on keskeistä tutkimuksessani, joka nimenomaan selvittää henkisyden mahdollisuuksia naisten emansipaatiolle kuukautis- ja vulva-aktivismien kautta.

Ruumiillisuus on modernissa länsimaisessa esoteriassa ja uushenkisydessä osa holistista hyvinvointiin ja parantamiseen liittyvää diskurssia, sillä niissä painotetaan kehon, mielen ja

sielun yhteyttä (Partridge 2005; Hanegraaff 2013). Aion kuitenkin tarkastella ruumiillisuutta tässä tutkielmassa myös normien ja tabujen näkökulmasta, sillä tutkimuskohteena on nimenomaan pääosin naisista ja sukupuolivähemmistöistä koostuva yhteisö ja aktivismi, joka haluaa normalisoida marginalisoituja kehoja tai kehon osia ja kehollisuuteen liitettyjä tabuja. Mary Douglas määritteli ruumiin tai kehon alustana, jonka pohjalta ihminen määrittelee ympäristön ja sitä ympäröivät normit tehden rajanvetoja: tällä ruumiillisuuden viittaamisella yhteiskunnan symbolina hän selitti uskontojen ja yhteisöjen selittävän uskomuksia ja normeja (Douglas 1966, 22–23). Sukupuoli on keskeinen näkökulma tähän puolestaan siksi, että kehollisuus usein nousee esille pyhyiden ja epäpyhyiden kontekstissa, jolloin naiskeho on yleisesti se, mitä eniten on rajoitettu ja joka on eniten herättänyt epäpuhtauteen liittyviä uskomuksia kuukautisten, synnytyksen ja seksuaalisuuden suhteen. Myös Laura Stark-Ahola huomauttaa, kuinka kehoon liittyy symboleja, jotka merkitsevät sosiaalista tilaa: kehoja kontrolloidaan ja niihin vaikutetaan rituaaleissa. Ihmiskeho on täten yhteisön, ulkopuolisen maailman ja sosiaalisten kokemusten muovaama (Stark-Ahola 1998, 30–31).

3.2 Holistinen miljö, uudelleenlumoutuminen ja kehollisuuden rajanvedot

Tutkielmani monitieteellinen teoreettinen viitekehys rakentuu kolmesta pääosasta. Laajana taustana tutkielmani peilaa henkisyteen liittyvään holistiseen hyvinvointidiskurssiin Wouter J. Hanegraaffin (1998) ja Christopher Partridgen (2006) teorioiden kautta. Laajempina kontekstina tälle on holistinen miljö, jota käytän pohjustamaan tätä hyvinvointidiskurssia. Intersektionaalisen luennan kautta tarkastelen henkisyden, feminismin sekä kehollisuuden ja uskonnon risteymiä. Tutkimuksellisena näkökulmana minulla on toisin sanoen siis intersektionaalinen feminismi. Kehollisuuteen liittyviin rajanvetoihin puolestaan käytän tutkielmassani Mary Douglasin rajoihin ja erontekoon liittyvää teoriaa (1966). Douglasin teorialla minulla on tarkoitus kuvata yhteiskunnallista suhtautumista menstruoviin kehoihin ja seksuaalisuuteen, jotka nähdään jokseenkin edelleen tabuina. Kuukausiin yhä liitettävää häpeää ja piilottamista yritetään poistaa feministisessä kuukautis- ja vulva-aktivismissa (Gaybor 2020, 1–2).

Christopher Partridge on tutkinut (2006) uudelleenlumoutumisen teorialla länsimaisen yhteiskunnan uutta uskonnollista kenttää. Tätä uutta henkistä miljöötä kuvaa nimenomaan institutionaalisen uskonnon väheneminen ja henkisyden pariin hakeutuminen eli

uudelleenlumoutuminen (Partridge 2006, 1–3.). Partridgen mukaan tämä pitää sisällään holistisen miljöön ja henkisyysyteen liitetyn holistisen hyvinvointidiskurssin (Partridge 2006). Partridge on käsitellyt (2006) terveyden, hyvinvoinnin, parantumisen ja wellness-kulttuurin suhdetta holistisen miljöön kontekstissa: tässä holistisessa hyvinvointikulttuurissa näkyy myös ekologisuus ja luonto, mikä näkyy myös tutkimassani yhteisössä henkisyysyden kontekstissa.

Wouter J. Hanegraaffin teoria (1998) henkisyysyden holistisesta hyvinvointikulttuurista kertoo siitä laajasta kontekstista, johon tutkimukseni myös sijoittuu. Hanegraaff on tarkastellut holistisessa miljöössä olevaa parantamisen ja uskonnon suhdetta, henkisiä hoitomuotoja ja holistisen miljöön ohella, joka mahdollistaa nämä. Siihen on helppo sijoittaa myös tämä tutkimus, sillä vulva- ja kuukautispositiivisuuteen liittyvässä henkisyysydessä on piirteitä holistiselle miljöölle tyypilliselle parannus- ja kehitysdiskurssille. Hanegraaff on tutkiessaan esoteerisuutta ja new age -uskoa länsimaisessa sekulaarissa maailmassa (1998; 2013) huomannut holistisen hyvinvointikulttuurin ja terveyden olevan keskeisiä piirteitä esoteerisuudessa jo ennen new age -liikehdintää. New age -liikkeiden tullessa suosittumaksi uudelleenlumoutumisen myötä, siitä on tullut entistä keskeisempi osa kulttuuria (Hanegraaff 1998, 44–61).

Käytännössä henkinen holistinen hyvinvointikulttuuri tarkoittaa Hanegraaffin mukaan sitä, että hyvinvointiin liittyvien traditioiden, perinteiden ja rituaalien kuten tantrisuuden, joogan ja horoskooppien joukosta valitaan perinteitä omaan elämään tai tilanteeseen sopivaksi (Hanegraaff 1998). Seksuaalisuudessa ja kehollisuudessa hyödynnetään puolestaan yoni-traditiota, tantrisuutta tai pyhän feminisyyden harjoittamista tai kulutetaan erilaisia energioihin, auroihin tai kristalleihin liittyviä uskomuksia (Partridge 2005, 13–31). Kuten aiemmin mainitsinkin, tämän ilmiön taustalla on nimenomaan uskonnollisen supermarketin teoria, jossa yksilöillä, henkisillä etsijöillä ja kuluttajilla on vapaus valita erilaisten perinteiden ja traditioiden joukosta, joiden näkyvyyttä populaarikulttuuri on tuonut esille ja joihin sitoutuminen ei ole tärkeää tai merkittävää (Hanegraaff 1998, 138–142).

Holistisen miljöön teoriaa käytän puolestani kuvaamaan sosiokulttuurista ilmapiiriä, jonka seurausta myös tutkimani uushenkisyys hyvinvointia korostavine piirteineen on. Aiemmin mainitsemani uskonnollista ja postsekulaaria kenttää kuvaa henkisyys, uskonnon yksityiseksi tuleminen sekä uskomusten, rituaalien ja perinteiden valitseminen uskontorajojen ylitse. Se on

seurausta New Age -liikkeiden, uskonnollisen synkretismin ja postsekulaarin yhteisestä kehityksestä (Partridge 2006, 13–20). Christopher Partridgen esille tuoma uudelleenlumoutumisteoria toimii puolestaan taustana tälle holistiselle miljöölle ja hyvinvointikulttuurille, jossa erilaisia modernin länsimaisen esoterian ja New Agen piirteitä on alettu valitsemaan traditonaalisten institutionalisoituneiden uskontojen sijasta. Uudelleenlumoutumisen myötä länsimaissa on alettu etsimään omia henkisiä polkuja ja parantumista uusista, vaihtoehtoisista tai uudelleenkierrätetyistä uskomuksista tai liikkeistä: terveydellä ja henkisyydellä on aiempaa laajempi yhteinen kenttä nykyään. Retriitit, hengellinen hyvinvointi ja vaihtoehtohoito muodot kiinnostavat uskontokunnasta riippumatta siinä missä lääkärillä, hierojalla tai psykologilla käynti. Partridgen mukaan parantaminen ja terveys ovat siirtyneet osaksi self carea ja siihen vaikutetaan lääketieteen ulkopuolisilla traditioilla (Partridge 2006, 1–5).

Parantumisen tai parantamisen teema liittyy merkittäväällä tavalla länsimaiseen esoteriaan. Sen tausta on toki jo pitkällä länsimaisen esoterian historiassa, sillä monet keskeiset hahmot esoteriassa tulivat lääketieteen tai psykologian alalta ja ammensivat tieteellisestä näkökulmasta ja aikana, jolloin tieteen ja esimerkiksi alkemian tai henkisyyden rajat eivät olleet niin tarkat. Henkisyyteen liittyy halu parantaa itseä, ympäristöä tai muita joko rituaaleilla, esineillä, perinteisillä menetelmillä tai oman mielen harjoittamisella ja manifestoinnilla (Hanegraaff 2013, 110–111).

Vaihtoehtohoitojen yleistymisen teoriataustana nojaan edelleen myöskin Partridgen uudelleenlumoutumisteoriaan, jossa holistisen miljöön myötä hyvinvointikulttuurista on tullut osa henkisyyttä. Sen lisäksi aion nojata Hanegraaffin parantamiseen ja henkilökohtaiseen kehittymiseen liittyvään teoriaan tukemaan tätä. Hanegraaffin mukaan vaihtoehtoterapiat ovat New Age -liikkeen näkyvimpiä puolia ja niiden kritiikki kohdistuu viralliseen länsimaiseen lääketieteeseen. Keskeisenä tämän taustalla on dikotomia taudin ja parannuksen sekä sairauden ja parantamisen välillä, jossa käsitys sairaudesta pitää sisällään monia merkityksiä. Vaihtoehtoiset hoidot antavat sairaudelle merkityksiä, jotka usein ovat henkisiä tai uskonnollisia, sillä uskonto ja parantaminen jakavat monia samoja huolenaiheita ihmisen kärsimykselle ja heikkoudelle. Uskomushoidoissa henkisyys ja terveys kohtaavat selkeimmin, sillä niissä hyvinvoinnin ja terveyden koetaan olevan hoidettavissa tieteen ulkopuolisin keinoin, oli kyseessä sitten luonnonmukaista lääkintää, enkeli- tai energiahoitoja tai rituaaleja luonnossa. Vaihtoehtoisissa menetelmissä ja esimerkiksi kansanperinteessä tai homeopatiassa

luotetaan parantaviin esineisiin, menetelmiin tai vaikkapa ajatusten manifestointiin tai itsensä kehittämiseen auttavana tekijänä (Hanegraaff 1998, 42-47).¹⁶ Tämän vuoksi vaihtoehtoisten hoitojen voikin olettaa toimivan välineenä voimaantumiselle esimerkiksi meditaation tai muiden henkisten rituaalien lisäksi ja itsensä parannusdiskurssiin kuuluu myös positiivisen ajattelun tai manifestoinnin kautta kehittyminen sekä patriarkaalisen uskonnollisen instituution vastustaminen: sen vuoksi uuspakanuuden, shamanismin ja henkisyyden joukossa onkin feminiinisen energian teemoja, mikä puolestaan on herättänyt suosiota feministisen henkisyyden keskuudessa (Wilcox 2012, 242-250).

Mary Douglasin klassiset teoriat (1966) kehollisuuteen liittyvistä rajanvedoista auttavat puolestaan lähestymään vulvaan ja kuukautisiin liitettyjä tabuja. Kuukautisiin ja esimerkiksi synnytykseen liittyvät tabut ovat pitkälti liittyneet laajempiin elämän ja kuoleman välisiin rajamaihiniin. Naiskeho on koettu olevan elämän luomisen vuoksi jollain tapaa liminaalitulassa sekä tämän maailman, että tuonpuoleisen kanssa (Douglas 1966, 213-219). Kuukautisveri assosioituu myös likaan, sotkuun ja epäpuhtauteen sillä se symbolisoi jotain, joka ei ole tästä maailmasta (Douglas 1984). Sen saastuvuuden vuoksi useimmissa kulttuureissa kuukautiset erottavat naisen yhteisöstä, mutta se on myös nähty salaisuutena tai mysteerinä, johon liittyvät perinteet liikkuvat äideiltä, opettajilta ja muilta vanhemmilta naisilta eteenpäin (Britton 1996, 648).

Suomalaisessa kansanuskossa, uskomuksissa ja mytologioissa kuukautisveressä nähtiin kuitenkin myös suurta voimaa ja sitä käytettiin myös rituaalisena välineenä. Sitä pidettiin voimakkaana ja elämän lähteenä, sillä se tuli kohdusta, joka puolestaan nähtiin liminaalitulana ja porttina tuonpuoleiseen. Kuukautisvereen liitettiin useita maagisia ominaisuuksia, joten sitä saatettiin käyttää esimerkiksi lemmentaikoihin. Myös tässä ne näyttäytyivät tabuina, sillä niitä pelättiin, mutta niillä on ollut myös merkittävä rooli kansanuskossa (Stark-Ahola 1998, 203–248).

¹⁶ Vaihtoehtoiset hoidot voidaan myös nähdä monilla ensimmäisenä kosketuksena new age -liikkeiden pariin tai uushenkisyyteen. Oman itsen tai hyvinvoinnin parantaminen saattaa muodostua esimerkiksi erilaisista hoitomuodoista ja saada kiinnostumaan esimerkiksi sitä kautta rituaaleista tai harjoitteista. Ihmiset käyttävät erilaisia palveluja päällekkäin ja yhteiskunta on myös kaupallistanut näitä perinteitä, jolloin raja on jo todella häilyvä (Hanegraaff 1998; Partridge 2006)

4 Aineistot ja menetelmät

4.1 Aineisto ja aineiston muodostus

Tutkimusaineistoni koostuu sekä Instagramista löytyvistä kuukautis- ja vulvapositiivisista julkaisuista että sitä tukevasta kyselyaineistosta, jonka tarkoituksena oli kerätä kuukautis- ja vulvapositiiviseen yhteisöön kuuluvien kokemuksia. Koska halusin selvittää, millaisia vulva- ja kuukautispositiivisia kuvia tai videoita Instagramista löytyy, tein sovelluksen hakuominaisuudella hakuja kyseiseen ilmiöön liittyvillä termillä sen hakuvalikosta. Käyttämäni termit olivat kuukautispositiivisuus, menkkapositiivisuus, vulvapositiivisuus ja pimppiposiivisuus sekä pillupositiivisuus, sillä nämä termit olivat yhteisön yleisimmät hashtagit, joita he kuvissa käyttivät.¹⁷ Kukin termi toi hakutuloksena yli 100 kuvaa, jotka kävin läpi ja listasin ylös niiden julkaisijat ja myös kuvien teemat, joiden yhteydessä nämä termit mainitaan. Tarkoitukseni oli teemoittelulla havainnollistaa, minkälaista sisältöä vulva- ja kuukautispositiivisuuteen kuuluu suomenkielisessä Instagramissa. Kuva-aineistoista nousi esiin paljon samojen julkaisijoiden julkaisuja, minkä saattoi päätellä johtuvan siitä, että kyseinen aktivismi toimii pääsääntöisesti tiettyjen tilien ympärillä, joiden tarkoituksena on tuoda asiaa tutummaksi ja julkisemmaksi ja joilla oli runsaasti seuraajia tai myös näkyvyyttä Instagramin ulkopuolella.

Sosiaalisella medially on iso rooli tämänkaltaisen feministisen aktivismin yhteisöllisessä muodostumisessa. Useat kuukautispositiiviset ja vulvapositiiviset ryhmät käyvät keskustelua seksi- ja kehoposiivisten ryhmien ohella nykyään Instagramissa. Facebookissakin on vertaistuellisia tai aiheen ympärillä pyöriviä ryhmiä. Instagram valikoitui mukaan kuitenkin sen muodon vuoksi, joka suosii pääosin audiovisuaalista ilmaisua, joka näkyy aktivismissa kaikenlaisena kuvamateriaalina. Toisaalta Instagramissa aktivismia on myös kuvien ja tekstien jakaminen tarinaosiossa tai omalla sivulla, sekä kommentointi tarinajulkaisujen ohessa tai julkaisujen alle. Tarkastelemani ilmiö on myös pääosin Instagramista tai blogialustoilta saanut alkunsa, ja aiheeseen sopivien hashtagien käyttö on nimenomaan Instagramissa suosituinta verrattuna esimerkiksi X:ään (entinen Twitter) tai Facebookiin, joten on luonnollista valita se tutkimuksen kohteeksi.

¹⁷ Synonyymeistä huolimatta valikoin ilmiötä kuvaamaan termit vulva- ja kuukautispositiivisuus, sillä nämä termit esiintyivät myös uutismediassa yleisimmin ja kuvasivat täten virallisemmin ilmiötä.

Tutkielmassani käsittelen verkkoa yhteisöllisenä tilana sekä tutkimuksen lähteenä. Salla-Maaria Laaksosen, Janne Matikaisen sekä Minttu Tikan toimittamassa teoksessa *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* (2013) internet nähdään kolmiosaisena mediana. Se on teoksen mukaan tietoa välittävä teknologia eli väline sekä hallitseva media ja yhteisöllinen tila. Verkko on siis samalla tutkimuksen väline, lähde, paikka tai kohde vaikuttaen myös aineiston keruuseen konkreettisesti digitalisaation ja uusien analysointitekniikoiden myötä.

Erilaiset verkon keskusteluryhmät muodostuvat samasta asiasta kiinnostuneista ihmisistä, ja toiminta on yleensä anonyymia ja vapaaehtoista (Watson 1997, 127). Tarkastelemani vulva- ja kuukautispositiivisten julkaisijoiden tilit toimivat jokseenkin keskusteluryhmien tavoin siinä, että sivujen ylläpitäjät jakavat yleensä anonyymisti vastauksia ja pyörittävät keskustelua luottamuksellisesti. Julkaisujen kommenttikentissä keskustelu kuitenkin käydään omalla nimellä tai nimimerkillä, joka Instagramin tapauksessa usein tapahtuu ihmisen omilla kasvoilla ja nimellä. Instagramissa oman identiteetin edustaminen on keskeistä, mutta nimimerkkien käyttö on yleistä käyttäjätunnuksena. Jotkut tarkastelemistani sivuista ovat kuitenkin yksityisiä, jolloin kaikki julkaisuutoiminta jää ulkopuolisten silmistä pois.

Kuva-aineisto koostuu Instagram-julkaisuista, jotka tallensin kuvakaappauksina marraskuussa 2022. Näitä kuvakaappauksia tallentui yhteensä 573 kappaletta, mutta julkaisuja oli merkittävästi vähemmän, noin 300, sillä osa kuvakaappauksista oli samoista julkaisuista, joissa oli useampi kuva, tai kuva +teksti eivät mahtuneet yhteen kuvakaappaukseen. Tutkielmassani kuitenkin viittaan 25 eri kuvakaappaukseen, jotka olen numeroinut. Vaikka kyse oli pysyvistä feed-julkaisuista, on mahdollisuus, että kuvia ei ole enää olemassa sillä, tilit poistavat näitä kuvia, koska Instagramin tiukentuneet käytösäännöt ovat iskeneet erityisesti seksuaalisuusaiheiseen sisältöön sekä kehollisuuteen ja etenkin naisen kehoon tai ruumiinosiin tai marginalisoiduimpiin kehoihin tai ihmisryhmiin. Hyvin mahdollista onkin, että kuvien tallennusajankohdan jälkeen nämä julkaisut eivät ole enää olemassa, mutta pääosin aineisto on kuitenkin nähtävissä Instagramissa tälläkin hetkellä.

Kuvien julkaisijoiden kirjava joukko sisälsi toiminimiä, yksityisyrittäjiä, sosiaalisen median vaikuttajia, taiteilijoita ja hyvinvointialan ammattilaisia sekä blogeja että aktivismitoimintaa ja myös näiden kaikkien yhdistelmiä. Seuraajia näillä tileillä on muutamasta sadasta useampaan tuhanteen. Tarkastelemalla julkaisijoiden tilejä, valitsin niistä sellaiset, joissa

esiintyi useammassa julkaisussa edellä mainitsemani hashtagit ja jotka selkeästi pitivät yllä jonkinlaista yhteisöllistä tai vertaistuellista toimintaa labia pride -henkisesti. Näille kymmenelle tilille lähetin pyynnön jakaa omalla feedillään tai tarinoissaan kyselyyni linkkiä, jotta se tavoittaisi ihmisiä, jotka seuraavat näitä tilejä. Samaan aikaan se mahdollisti myös tilien ylläpitäjien osallistumisen.

Tutkimuskohteena olevien yhteisöjen jäsenten kokemuksia tutkittaessa on kuitenkin syytä esitellä myös tätä löyhää vulva- ja kuukautispositiivista yhteisöä. Isomäki, Lappi ja Silvennoinen ovat verkon etnografista tutkimusta käsitellessään myös nostaneet esille verkkoyhteisön määritelmiä (2013, 154–156), jotka jokseenkin sopivat myös omaan tutkimuskohteeseeni. He nostavat esille, kuinka verkkoyhteisön muodostuksessa kanssakäyminen, saavutettavuus ja subjektiivinen tuntemus ovat oleellisia. Omassa tutkimuksessani yhteisöllä tarkoitan tässä tapauksessa kuitenkin Instagram-tilejä ja niiden seuraajia, joiden välillä on jonkinlaista yhteistä kommunikaatiota yhteisten keskusteluaiheiden ympärillä. Vulva- ja kuukautispositiivisuuteen viittaavien hashtagien kautta valikoitui mukaan joitain teeman ympärillä pyöriviä Instagram-tilejä, joilla käytiin keskustelua. Näihin tileihin sisältyi vertaistukiryhmiä, järjestöjä, taiteilijoita, seksuaalikasvattajia ja blogeja. Jotkut tileistä saattoivat olla myös näitä kaikkia, eivätkä menneet pelkästään yhden sisältökategorian alle. Huomioni ei kuitenkaan kohdistu henkilöön tai henkilöihin tilien takana vaan sisältöön, jota tileillä on ja jonka ympärillä keskustelua käydään tarinoissa tai julkaisuissa.

Vulvataiteeseen keskittyvät tilit muistuttivat labia pride -liikkeen kaltaista aktivismia ja taidetta yhdistävää muotoa, oli kyseessä sitten vulvapiirroksiset, kangaskassit tai kaula- ja korvakorut. Kuukautis- tai vulva-aktivistisissa blogeissa tai seksuaalikasvattajien tai -asiantuntijoiden tileillä puolestaan näkyvät ajankohtaiset aiheet teemaan liittyen, erilaiset tietoisuuskampanjat, keskustelun avaukset ja kuvaston tai vinkkien jakamista. Sisällöt toisaalta menevät myös päällekkäin, joten samanlaisia sisältöjä tulee vastaan myös vulvataidetta promotoivilla tileillä. Toisaalta vulva-aktivismia ja kuukautispositiivisuutta harjoitetaan ja siitä keskustellaan myös yksittäisten käyttäjien sometileillä ilman, että tilit pelkästään keskittyisivät niihin aiheisiin. En myöskään väitä, että tarkastelemani Instagram-tilit olisivat välttämättä omien käyttäjiensä tai ylläpitäjiensä mielestään kuukautis- tai vulvapositiivisia vaan tarkastelen yksittäisiä julkaisuja, jotka ovat hashtagmerkinnöillä merkattu kuukautis- ja/tai vulvapositiiviseksi tai aiheeseen liittyväksi.

Laadullinen kysely (Liite 1) on toteutettu Webropol-alustalla, sisältäen 23 kysymystä, osa yksinkertaisia kyllä/ei/ehkä-valintavaihtoehtoja sekä avokysymyksiä. Osa avokysymyksistä olivat sellaisia, että ne avautuivat vasta valitessa kyllä/ei/ehkä -vaihtoehdon. Anonyymien kyselyn loppuun oli mahdollista kirjoittaa vapaamuotoisemmin kyselyn aiheista, minkä vuoksi kysely muistutti siltä osin teemakirjoituspyyntöä. Kyselyaineiston keruu tapahtui pääosin vuodenvaihteessa 2021 ja 2022, sillä joulukuun 2021 puolella välissä laitoin kyselyn linkin jakoon Instagramiin. Asetin vastaamiselle aikarajaksi tammikuun 2022 loppuun mennessä, mutta linkki oli kuitenkin auki saman vuoden toukokuun loppuun asti, jolloin voi mahdollisesti olettaa, että aineistoon on vastattu puolen vuoden ajan. Kyselyä jaettiin kuitenkin vain joulukuussa 2021 ohimennen joillain kontaktoimillani Instagram-tileillä niiden tarina-osiossa. Pimppikerhon ylläpitäjät kuitenkin kiinnittivät linkin kyselyyn heidän Instagram-etusivulleen infotekstiin, mikä saattoi vaikuttaa aineiston painotukseen merkittävästi: kyselyyn vastaajat nostivatkin useimmiten esille vulva- tai kuukautispositiivisena kanavana nimenomaan Pimppikerhon.

Kyselyyn oli kokonaisuudessaan vastaajia 40, ja se oli avattu yli 300 kertaa. Vastaajien oli mahdollista jatkaa kyselyn täyttöä myöhemminkin, joten oli oletettavaa, että useat palasivat takaisin kyselyn pariin. Keskimäärin jokaisessa kysymyksessä vastaajia oli noin 30, mutta joihinkin kysymyksiin tuli alle kymmenen vastausta. Aineistoa ei täten ollut sivumääräisesti kuin pari sivua. Vastaukset olivat näin ollen hyvin lyhyitä, usein muutaman sanan tai korkeintaan muutaman lauseen mittaisia. Kysyessäni, minkälaisia vulva- tai kuukautispositiivisia tilejä he seuraavat, esille nousi noin 15 Instagram-tiliä ja joitain niiden varatilejä.¹⁸

Koska aineistoa on kahta erilaista aineistotyyppiä, aion viitata niihin aina tavalla, josta käy ilmi, onko kyseessä kyselyaineistoa vai julkaisuaineistoa Instagramista. Instagram-julkaisuihin en viittaa kuitenkaan niiden julkaisijoiden nimien mukaan, sillä keskeistä aineistossa on julkaisun sisältö eikä julkaisija. Kyseessä on tietoinen ratkaisu, että en halua viitata kuviin esimerkiksi niiden julkaisijoiden mukaan, sillä haluan kuitenkin keskittyä sisältöön sen sijaan, että keskittyisin julkaisijaan itsessään. Tarkoitus ei siis toisin sanoen ole

¹⁸ Useat vulva- ja kuukautispositiiviseen aktivismiin keskittyvät tahot joutuvat tekemään varatilejä itselleen päätilin mahdollisen ilmiannon tai sääntörikkomussyytösten vuoksi, joka johtuu tiukasta sensuurista kehollisuuteen ja seksuaalisuuteen liittyvää sisältöä kohtaan. Täten ei ole järkeä tarkastella näitä erillisinä tileinä, sillä sisältö on lähinnä samat kuvat ja teksti uudelleenjulkaisuna alkuperäiseltä tililtä.

tarkastella yksittäisten tilien julkaisuja. Kyselyaineistoon viitataan mainitsemalla kysymyksen numeron mukaan ja antamalla vastaukseen järjestysnumeron myös sen mukaan. Instagram-aineistoon viitataan puolestaan asettamalla ne numerojärjestykseen ja mainitsemalla edellä aineiston laadun ja tyyppin.

4.2 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimusaineistoni käsittelee hyvin sensitiivisiä aiheita, jonka vuoksi olen joutunut tekemään ratkaisuja kunnioittaakseni tutkimani yhteisön jäseniä. Näissä yhteisöissä anonyymit, mutta julkiset keskustelut käsittelevät usein vaikeitakin aiheita kuten synnytystä, seksuaalista väkivaltaa, lapsettomuutta, gynekologisia sairauksia ja erilaisia häpeään liittyviä aiheita tai kehonkuvaan ja sukupuoli- tai seksuaali-identiteettiin liittyviä aiheita. Lisäksi monet näistä keskusteluista, joita yhteisössä käydään toimivat turvallisena tilana vertaistuelle ja voimaantumiselle. En siis voi tutkimuksellani vaarantaa näitä keskusteluun tarkoitettuja turvallisista tiloista. Riikka Turtiaisen ja Sari Östmanin artikkeli Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia (2013) tuo fiktiivisen tutkimuksen kautta esille kuinka vastata juuri edellä mainittuihin haasteisiin. Vaikka artikkeli käsittelee verkkofoorumilla tapahtuvaa tutkimusta ja on myös jokseenkin vanha sosiaalisen median nopeasti muuttuvalla kentällä, se muistuttaa eettisistä tieteellisistä käytännöistä, jota myös omassa tutkielmassani olen joutunut pohtimaan.

Instagram-aineistooni olen täten valikoinut vain sellaisia julkaisuja, jotka on asetettu sovellukseen nähtäväksi kaikille. Turtiainen ja Östman kuitenkin huomauttavat, että vaikka julkaisut ovat näennäisesti julkisia, niitä ei välttämättä ole tarkoitettu niin suoraa huomiota varten ja niillä voi olla paljon yksityisempi tarkoitus (2013, 50–52). Olen kuitenkin ottanut huomioon, että vaikka joihinkin yhteisöihin voisin sisäryhmäläisenä päästä käsiksi laajempaankin kiinnostavaan aineistoon, en voi niitä luvatta tallentaa ja käyttää tutkimuksessa. Ja koska tutkimuksen tarkoituksena ei ollut tarkastella yksittäisiä vulva- tai kehopositiivisia tilejä, halusin välttää liiallisen huomion kiinnittämistä niihin. Turtiainen ja Östman nostavatkin esimerkkitutkimuksen kautta esille arkaluontoisen ja e-arkaluontoisen tiedon ja julkisen ja yksityisen välistä suhdetta (2013, 57–60), mikä on myös auttanut minua hahmottamaan mihin tässä yhtälössä sijoitan keräämäni Instagram-aineistoni. Myös tästäkin syystä tutkielmassani en tule mainitsemaan näiden Instagram-julkaisijoiden tai käyttäjien nimiä vaan pyrin viittaamaan niihin muilla tavoin. Tämä tapahtuu kuvailemalla kuvia tai

videoita niiden hashtagien, mahdollisten kuvatekstien ja sisällön kautta. Kokemustarinoiden jakaminen on tarkastelemisani Instagram-tileillä hyvin yleisiä, mutta tilit tai niiden ylläpitäjät itsessään jo huolehtivat anonymisoinnista jakaessaan vastauksia, jolloin ne ovat sisältöä siinä mielessä kuin muutkin ja julkaisuja itsessään.

Turtiainen ja Östman muistuttavat myös verkkoaineiston muuttuvuudesta (2013, 64–65), joka etenkin nykyään 2020-luvulla on vieläkin entistä tiuhempaa ja haastavampaa. Lähes kaikki Instagramista hakusanoilla löytyvä aineisto on siellä olemassa, mutta myös elävät koko ajan, koska julkaisuja saattaa poistua, mutta niitä tulee myös koko ajan lisää. Olen joutunut tämän ottamaan huomioon tutkielmassani ennen kaikkea lähdekriittisyytenä Instagram-aineistoa kohtaan.

Sekä kyselyaineistoa että sosiaalisesta mediasta (eli tässä tapauksessa Instagramista) löytyvää aineistoa lähestyessä huomioon tuli kuitenkin ottaa jo aineistonkeruuvaiheessa anonymisoinnin tarve. Kyselyaineistossa anonymiteetti on huolehdittu alusta asti parhaimman mukaan ja tarpeellisuuden nähden. Kyselystä saamani vastauksia ei voi yhdistää yksittäisiin yhteisöjen jäseniin. Anonymisointi on kyselyssä jo oletusasetuksena kyselypohjan eli Webropolin puolelta, sillä määritin asetuksista sen anonymiksi. Kyselyssä ei myöskään kysytty esimerkiksi sukupuolta, ikää tai edes sähköpostiosoite ei näkynyt minulle. Lisäksi vastaajia pyydettiin välttämään tunnistettavien tietojen käyttämistä vastauksissa. Vain yksi tutkimistani Instagram-sivuista, tässä tapauksessa tutkimistani yhteisöistä oli määritelty yksityiseksi, mutta jaoin kuitenkin ylläpitäjälle kutsun tutkimukseen linkkeineen. Yhteisöstä ei myöskään tallennettu tutkimukseeni mitään, mikä olisi rikkonut ryhmän yksityisyyttä. En voi myös yhdistää vastauksia yhteisön jäseniin mitenkään. Vulva- ja kuukautisaktiivisuuden näkyvyys sosiaalisessa mediassa on kasvanut tutkimusta tehdessäni, joten tutkimuksen vaikutus aiheen näkyvyyteen ei sinänsä vaadi erityisiä toimenpiteitä.

Tutkimassani vulva- ja kuukautisaktiivisissa käsitellään kuitenkin myös vaihtoehtoisia ja luonnonmukaisia hoitomuotoja, joka on yhteiskunnallisen keskustelun kohteena ollut viime vuosina herättäen etenkin sosiaalisessa mediassa ristiriitaa. Joudun siis olemaan sensitiivinen sen suhteen, etten anna kuvaa yhteisöstä monoliittina, vaan koitan selkeästi tuoda esille sen, miksi tässä yhteisössä aihe nousee esille. Tuon esille kontekstin kautta, minkä vuoksi erilaiset traditiot, perinteet ja mielipiteet keskustelevat tässäkin yhteisössä.

Vulva- ja kuukautisaktivismia tutkiessa huomioon tulee siis ottaa voivatko esimerkiksi tutkimiini yhteisöihin kohdistuva huomio tai tutkimustulokset aiheuttaa negatiivista julkisuutta: leimaantuvatko ryhmien jäsenet, muuttuuko ryhmän merkitys sen jäsenille tutkimuksen myötä ja voivatko hengellisyyden ja uskonnon tuominen esille karkottaa yhteisöstä jäseniä tai muuttaa sen diskurssia. Nais- ja sukupuolentutkimus on aina myös yhteydessä emansipaatioon, jolloin tutkimus vaikuttaa sukupuolijärjestelmiin (Drischenko 2020, 14). Feministinä koen tarkastelevani tutkimaani yhteisöä inklusiivisena vertaistukipaikkana vulvallisille. Olen pyrkinyt myös tutkielmassani käyttämään mahdollisimman inklusiivista kieltä, mutta joudun välillä tutkimuksellisista syistä kuitenkin puhumaan naisista, mutta tutkimuksessa ei ole kuitenkaan perusoletuksena, että esimerkiksi kaikki vulvalliset tai menstruovat ihmiset olisivat naisia.

Tutkijaposition reflektointi on myös otettava huomioon akateemisessa tutkimuksessa. Turtiainen ja Östman myös muistuttavat haasteista, joita tulee tutkiessa itselle henkilökohtaisesti lähellä olevaa aineistoa (2013, 60–62). Kun tutkii vertaistuellista yhteisöä, jonka jäsenenä on itse ollut joskus, on otettava huomioon oma sisäryhmäläinen positioni. Kuulun siihen kohderyhmään, jolle tämänlainen sisältö on aikoinaan suunnattu: olen seksuaalisuudesta, feministisestä aktivismista ja kehon hyväksymisestä kiinnostunut vulvallinen henkilö. Olen ollut satunnaisesti mukana keskusteluissa itsekkin ja ollut näin mukana vertaistuellisessa toiminnassa. Lisäksi keräämässäni Instagram-aineistossa on myös muutamia omia aiheeseen liittyviä julkaisujani, jolloin joudun ottaa huomioon, että tiedän niiden taustalla olevista merkityksistä henkilökohtaisesti, mutta en voi peilata omaa kokemustani kuitenkaan muiden vastaaviin julkaisuihin. Tutkijan roolissa olen kuitenkin myös pysynyt neutraalina ja kuunnellut muita jäseniä ja heidän kokemuksiaan. Sisäryhmäläisenä toisaalta tunnen jo kentän entuudestaan ja kuuntelemalla omia kokemuksiani, olen voinut suunnistaa aineiston parissa.

Oma tutkijapositioni ei ole kuitenkaan ollut vaikuttamassa aineiston syntyyn varsinaisesti (Turtiainen & Östman 2013, 60–62), sillä aineisto on ollut jo valmiina keräysvaiheessa, omatkin julkaisuni ovat olleet olemassa jo paljon ennen tutkimuksen aloittamista. Hakala ja Vesa nostavatkin esille, kuinka verkkokeskustelut, joihin Instagram-aineiston voi tässä tapauksessa luokitella, ovat tutkijasta riippumatonta aineistoa. Kysely tai haastatteluaineistoon verrattuna ne eivät ole vastauksena tutkijan teoreettisista lähtökohdista nouseviin kysymyksiin

(2013, 223–224). Tämänlainen aineisto ei ole syntynyt suorassa vuorovaikutuksessa kenenkään kanssa vaan sen syntykonteksti on erilainen.

4.3 Aineiston analyysimenetelmät

Aineiston analyysimenetelmiin vaikuttivat sekä kahden tarkastelemani aineistotyypin luonne että niiden merkitys tutkielmalle. Myös aineiston sosiaalisen median teemalla oli merkitystä valitsemalleni metodille, jota oli hyvä soveltaa niin kyselyaineistooni kuin Instagram-aineistooni. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi soveltui täten parhaiten laadullisen aineiston analyysiin, jonka lähtökohtana on nähdä aineisto kuvana tutkittavasta ilmiöstä ja sen tarkoituksena on etsiä merkityksiä dokumenteista (Tuomi 2018), jota myös keräämäni aineisto on¹⁹. Analyysin tarkoitus on puolestaan luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tästä ilmiöstä (Tuomi 2018).

Salli Hakalan ja Juho Vesan artikkeli Verkkokeskustelut ja sisällön erittely (2013) toimii hyvänä tukena sisältöanalyysin käytöstä verkkokeskusteluissa, ja siten myös on mahdollista soveltaa myös Instagram-aineiston kohdalla. Vaikka Hakala ja Vesa keskittyvätkin artikkelissa nimenomaan joukkoviestintään ja verkkokeskusteluihin, he tuovat esille, kuinka sisältöanalyysi sopii myös pieneen otokseen perustuvana laadullisena tutkimustapana (2013, 216) tai täysin strukturoimattoman aineiston analysointiin (2013, 219).

Chris Bobelin käyttämä sisällönanalyysi artikkelissa ”Our revolution has style”: Contemporary Menstrual Product Activists ”Doing Feminism” in the Third Wave (2006) on toiminut mallina tämän tyyppisen aineiston analyysiin. Bobel on niin ikään tutkinut kuukautisaktivismia, liittyen etenkin kuukautistuotteisiin, mutta hänen tarkastelemansa media on ollut siihen keskittyneitä nettisivuja ja painettuja paperilehtiä. Nämä Bobelin tarkastelemat mediat ovat myös sinänsä aikansa versioita kuukautisaktivismista, sillä ne ovat ajalta ennen nykymuotoista sosiaalista mediaa eli 2000-luvun alusta ja jopa osittain 1990-luvun alusta asti tuotettuja. Myös Bobel kartoitti niiden sisältöä käyttäen tiettyjä hakusanoja liittyen

¹⁹ Tuomi määrittelee dokumentiksi lähes kaikki kirjalliseksi muodoksi muutetun materiaalin (Tuomi 2018, 8?), joten myös kyselyaineiston ja Instagram-julkaisut voidaan luokitella sen alle.

kuukautisiin ja kuukautist tuotteisiin, kävi läpi kaikki haun tulokset ja lopulta teemoitteli ne (Bobel 2006, 335–336).²⁰

Analysointivaiheissa olen noudattanut Jouni Tuomen esittelemää kolmivaiheista prosessia ensin pelkistämällä aineistoa, sen jälkeen ryhmittelemällä sen ja lopuksi luomalla teoreettiset käsitteet (Tuomi 2018, 91). Kyselyaineiston pelkistämisen tein tiivistämällä kunkin vastauksen kyselystä laittamalla sen ylös taulukkoon Tuomen esittämän esimerkin tavoin, jossa ilmaisuista karsin pois epäolennaisuudet ja saaden ydinasiat esille (Tuomi 2018, 92). Instagram-aineiston kohdalla laitoin ylös suoraan pelkistetyt versiot julkaisuista ottamieni kuvankaappausten yhteyteen, sillä koin, että ei ollut tarvetta toistaa samaa tekstiä useaan paikkaan.

Käytyäni läpi sekä kyselyn että Instagram-aineiston, kategorisoin datan ja merkkasin sieltä ylös nousevat teemat. Kategorisoin ne ensinnäkin löytämiäni teemojen mukaan, eli oliko kyseessä vulvapositiivisuudesta vai menkkapositiivisuudesta vai sekä että. Jälkimmäinen oli selkeästi isompi kategoria, sillä nämä kategoriat esiintyivät usein yhdessä julkaisujen hashtageissa. Jos ei molempia mainita yhdessä postauksessa, toinen usein tulee esille seuraavassa julkaisussa. Tämän jälkeen kategorioista oli helppo nostaa esille teemat, jotka vastaavat tutkimuskysymystäni, eli niitä tapoja tai muotoja, joilla henkisyys on mukana tämänkaltaisessa aktivismissa. Tämä vaihe vastasi Tuomen esittelemää viimeistä vaihetta, jossa luotiin teoreettiset käsitteet. Näissä viitekehyksissä olen sitten analysoinut näitä tapoja tai muotoja suhteessa tutkimuskysymykseeni.

Webropolilla keräämäni kyselyaineiston kategorisoin myös eritellen vastauksista nousevat teemat jokaisen kysymyksen kohdalla. Näiden kategorioiden tarkoituksena oli vastata kysymykseen siitä, millä tavoin feminismi ja henkisyys kohtaavat vulva- ja kuukautisaktivismissa. Kategoriat kulkivat jokseenkin myös sen kanssa linjassa, mitä teemoja Instagramista löytyi samalla tutkimuskysymyksellä ja hakusanoilla. Koska kyseessä oli varsin

²⁰ Myös ankuroitua teoriaa (grounded theory) on käytetty vastaavanlaisen sosiaalisen median aineiston analyysiin. Jacqueline Gaybor (Gaybor 2020) on tutkinut erästä espanjankielistä vulvallisten kuukautispositiivista vertaistukiryhmää Facebookissa, jonka perusajatus on samalla pohjalla kuin tarkastelemani vulva- ja kuukautisaktivismissa Instagramissa. Hän on valinnut ankuroidun teorian sekä datan keräämiseen, että sen analyysiin metodeiksi ja se on mahdollistanut hänelle lähestymistavaksi samanaikaisen aineiston keräämisen ja sen analysoimisen. Tällainen tutkimustapa ei kuitenkaan ominaisuuksiltaan toimi niin hyvin kyselyaineistoni tarkasteluun, joten sen käyttäminen ei ole mielekästä tässä tutkimuksessa, vaikka hänen Facebook-aineistonsa ei puolestaan eroa merkittävästi tarkastelemastani Instagram-aineistosta.

pieni otanta ja suurin osa kysymyksistä oli kyllä/ei/ehkä tai en osaa sanoa- laatua lisäkysymyksineen, minun oli mahdollista tehdä kategorisointi manuaalisesti.

Instagram-aineiston kerääminen ja analysoiminen tapahtuivat suurimmaksi osaksi vasta sen jälkeen, kun olin saanut kyselyaineiston käytyä läpi. Minulla oli siis valmiina nostettuna ylös yleisluontoiset teemat. Instagram-aineiston keräämiseen vaikuttivat aiemmin rajaamani hashtagit, mutta niiden analysointi oli teorialähtöistä. Aiemmin kyselyvastauksista ylös nousseet teemat toimivat näin ollen raameina sille, mitä olisi mahdollista odottaa löytyvän tarkastelemistani Instagram-julkaisuista. Samat teemat oli kuitenkin mahdollista nostaa esille Instagram-aineistoista, vaikkakin, hieman eri painotuksin kuitenkin; kyselyyn vastaajia oli joka tapauksessa vähemmän kuin tarkastelemiani julkaisuja. Jos kyselyyn olisi vastannut enemmän ihmisiä, niistä olisi voinut saada enemmän esille niitä teemoja kuin sadoissa tarkastelemissani Instagram-julkaisuissa.

Sekä kysely- että Instagram-aineiston pohjalta esille nousivat seitsemän selkeätä teemaa feminismiin ja henkisyiden kohdatessa. Näiden teemojen kautta analysoin tapoja, joilla vulva- ja menkkaposiitivisissa yhteisöissä henkisyydellä ja feminismillä oli yhteyksiä. Teemat liikkuvat henkisyiden ja vaihtoehtoisen uskonnollisuuden kentällä, mutta myös perinteinen institutionaalinen uskonto nousi esille. Nämä seitsemän teemaa eivät olleet myöskään täysin erilliset vaan niissä oli päällekkäisyyksiä teemojen välillä, mutta halusin kuitenkin tarkastella niitä erikseen omina alalukuinaan tässä tutkielmassa.

Jaottelin teemat seuraavanlaisesti: 1) vulvaan ja kuukautisiin liittyvien tabujen poistaminen ja käsittely, 2) voimaantumisen vulvallisena, 3) henkisen kehityksen ja parannuksen diskurssi, 4) jumalatar patriarkalisuutta vastaan, 5) kuukautisten suhde luontohenkisyteen ja pakanuuteen, 6) tieteellisyyden ja taikauskaisuuden vastakkainasettelu ja 7) kehon pyhyys. Seuraavassa luvussa aion käsitellä yksitellen jokaista löytämäni teemaa, ja miten feminismi ja henkisyys liittyvät niihin, minkä jälkeen lopuksi aion analysoida laajemmassa näkökulmassa feminismiin ja henkisyiden suhdetta toisiinsa näissä vulva- ja kuukautispositiivisissa yhteisöissä.

5 Kuinka feminismi ja henkisyys kohtaavat?

5.1 Vulvaan ja kuukautisiin liittyvien tabujen poistoa

Haluan kokea pillun iloisena ja nautinnollisena asiana eikä hävettävänä ja likaisena niinkuin on opetettu aiemmin ymmärtämään. (Liite 1. kysymys 3.)

Edellä mainitusta kommentista käy ilmi, että yhteiskunnassa on edelleen kasvettu häpeämään vulvaa ja sen toimintoja. Kuten aiemmin mainitsinkin, vulva-aktivismiin ja kuukautisaktivismiin päätavoitteena on poistaa häpeää niiden ympäriltä, murtaen nimenomaan tabuja, jotka aineistoni ja aiempien tutkimusten perusteella edelleen vallitsevat länsimaaisessa yhteiskunnassa. Jopa sellaisissa yhteisöissä, joissa naiset ovat pääosin korkeakoulutettuja ja feminismin kanssa tekemisissä niin liittyy kuukautisiin jollain tapaa negatiivinen suhtautuminen, mikä näyttäytyy esimerkiksi kiertoilmaisujen käyttämisenä tai vaikenemisena. Gottlieb mukaan tämä johtuu sanoihin liitetystä maagisesta ajattelusta, jossa tabut muodostuvat sanojen ympärille huolimatta siitä, minkä pelättiin saastuvan näiden sanojen myötä (Gottlieb 2020, 145). Tabut eivät suoraan välttämättä liity samaan uskonnolliseen tai kulttuurilliseen taustaan tutkimani yhteisön jäsenillä, sillä kristillisen kulttuurin tai institutionaalisen uskonnon lisäksi kuukautisiin ja seksuaalisuuteen liittyviä tabuja on myös muissa kulttuureissa. Sekä Instagram-julkaisuissa, että kyselyssä näkyy kuinka feministisellä aktivismilla ja suhtautumisella pääosin halutaan vastata näihin tabuihin. Samaan aikaan myös henkisyys tukee vulvallisten positiivista suhtautumista kehollisuuteen, sillä se koostuu asioista, jotka eivät ole institutionaalisen uskonnon rajoittamia.

Tabuilla on haluttu suojella yleensä yhteisöä uhkaavalta asialta. Myös postsekularisoituneessa yhteiskunnassa esimerkiksi vulvaan tai kuukautisiin liitetään tabuja edelleen ja ne näkyvät konservatiivisten argumenttien keskiössä ja niitä pyritään edelleen sensuroimaan.

Suomalaisissa kansanuskomuksissa vulvaan ja naisen kehoon sekä seksuaalisuuteen on liitetty kuitenkin myös mystiikkaa (Stark-Ahola 1998, 131–132), joka elää puolestaan edelleen uuspakanuudessa ja henkisyudessa, mutta feministisestä näkökulmasta, jossa aiemmin tabuina pidetyt asiat on pyhitetty uudelleen (Wilcox 2021, 221–222).

Suomalaisessa kansanuskossa vulvaan on liitetty myös muita merkityksiä tabujen lisäksi. Luonnonuskonnoissa hedelmällisyys ja naiskehon uudelleen luova voima on nähty pyhänä, myös Suomessa. Hyvänä esimerkkinä tästä on ollut uskomukset naisen seksuaalisesta voimasta, ”vitun väestä”, jolla on siunattu hyvää satoa, mutta joka on myös pelon vuoksi

rajoittanut naisen roolia yhteiskunnassa. (Saksholm 2020). Naisen seksuaalisuus on kuitenkin ollut tabu silloinkin ja se on nähty yhteisön vaarantavana voimana, mikä on johtanut kontrolliin. Vulvaan on kuitenkin liitetty suuria voimia, jopa portti tai yhteys tämän maailman ja henkimaailman tai tuonelan välille (Stark-Ahola 1998, 121–122).

Tabuilla viitataan tässä tutkielmassa Mary Douglasin jaotteluun pyhään ja tabuun. Douglas toi esille kategorisen ajattelun, jossa on vastakkain saastuttavuutta ja tartuttavuutta merkkäavat tabut ja puhtauteen liittyvä pyhyys (Douglas 1966, 11). Douglas nosti aikoinaan jo esille myös saastuttavuuden kytkökset hierarkiaan ja valta-asetelmaan, jotka tulevat suorimmin esille suhtautumisesta ja rajoittamisesta naistyypillisen kehon toimintaan ja ruumiinnesteisiin (Douglas 1966, 48–49). Kuukautisten ja vulvan saastuttavuus on liittynyt pitkälti siihen, että menstruiva nainen on nähty uhkana ja vaarana patriarkaalisessa yhteisössä symbolisesti johtaen yleensä naiskehon kontrollintiin.

Kuukautisveren näkeminen tabuna nojaa myös ruumiinnesteiden saastuttavuuteen liittyviin uskomuksiin. Toki se nähtiin vahvana elementtinä liittyen hedelmällisyyteen, mutta suomalaisessa kontekstissa siihen liittyy myös muunlaisia merkityksiä. Vulvaan liitetty käsitys sen voimasta ja *väestä* tai väkevyydestä on ollut suomalaisessa kansanuskossa keskeinen naisen kehollisuuteen liittyvä elementti, joka käsitteli myös pyhää ja tabua.²¹

Instagram julkaisuja tarkastellessa oli merkittävää, kuinka isoimpana teemana kuukautis- ja vulvapositiivisuudessa olivat nimenomaan tabut ja niiden murtaminen näkyvyyden, representaation ja puhumisen kautta. Siksi kyseisillä julkaisuilla on pääasiassa vertaistuellinen aspekti, mitä toisaalta myös kyselyssä tuotiin usein esille, kun kysyin, miksi ihmiset seuraavat vulva- ja kuukautispositiivisia kanavia ja mitä he saavat irti niistä. Sekä vulvapositiivisuuden että menkkapositiivisuuden ytimessä on tabujen rikkominen, mikä nousee ensimmäisenä esille sekä Instagram-aineistosta että kyselyaineistosta. Esimerkiksi Häpykorut-tilin yhdessä julkaisussa puhutaan siitä, kuinka kuukautisverta ja siitä puhumista tulisi pitää luonnollisena ja normaalina (@hapykorut, kuvakaappaus nro 3). Saman tilin eräässä toisessa julkaisussa puolestaan halutaan nostaa esille naiskehon ja kuukautisten tabuna pitämiseen vertaamalla termien *häpeä* ja *häpy* sekoittumista (@hapykorut, kuvakaappaus nro 4). Eräässä Merimort-

²¹ Satu Apo on esimerkiksi tutkinut naisen väkeä teoksessa *Naisen väki: tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta* (1995)

käyttäjän julkaisussa nostetaan esille kuukautistabut ja kuinka kuukautisiin saatetaan suhtautua epäpuhtaana joissain kulttuureissa (@merimort, kuvakaappaus nro. 7).

Vulva- ja kuukautisaktivististen julkaisujen pääasiallisena tarkoituksena on herättää keskustelua ja puhua tabuiksi miellettyistä asioista (eli muun muassa seksuaalisuudesta ja vulvallisten kehollisuudesta) eli useissa julkaisuissa kehoitettiin ”rikkomaan/murskaamaan tabut”. Suurimmassa osassa menkkaposiitivisia kuvia käytettiin hashtagina ”break the taboo”-lausahdusta, esimerkiksi (@menkkablogi, kuvakaappaus nro 8), joka toimii liikkeessä eräänlaisena yhtenä tunnuslauseena. Onkin järkevää sanoa, että kyseisen aktivismin ytimessä on nimenomaan puuttua tabuihin, jotka eniten liittyvät naisen asemaan.

Tabun rikkomisesta puhutaan aineistossa stigman murtamisella ja häpeän poistamisella: asioista tulisi puhua suoraan ja asioiden oikeilla nimillä, eikä mitään tulisi piilotella. Alla olevan lainauksen teemat toistuivat useissa vastauksissa niin Instagramissa kuin kyselyssäkin:

--- ----. Pidän erityisen tärkeänä, että kerron näistä asioista lapsentasoisesti omille lapsilleni. Olen elänyt hyvin ahtaassa uskonnollisessa yhteisössä, jossa näistä asioista ei puhuttu. Kuitenkin uskonnosta irtaantumisen myötä nämä asiat ovat tulleet itselleni hyvin tärkeäksi, sillä nämä ovat jokaisen pimpillisen oikeuksia. Erityisesti menkkahäpeää vähemmän puhumalla avoimesti omista kuukautisistani töissä, kaupassa, kotona ja baarissa. Puhumattomuudella näistä asioista ei päästä eteenpäin ikinä (Liite 1. kysymys 4).

Pimppikerhon seuraamista Instagramissa perusteltiin esimerkiksi siksi, että siellä ”uskaltaa puhua asioista, joista ei muuten tulisi puhuttua” (Liite 1. kysymys 3) tai muiden vulva- ja kuukautispositiivisia kanavien seuraamissyiksi kerrottiin myös ”Asioista keskustelu, jotka on olemassa mutta joista muualla vaietaan tabuina” (Liite 1. kysymys 3). Avoimesti puhumista kuvailtiin myös vapauttavana, mikä Pimppikerhon tapauksessa on mahdollistunut ryhmän yksityisyydellä. Tämä ja vastaavat Instagram-kanavat ovat näin ollen turvallisia tiloja, joissa voi puhua avoimesti. Tarve tällaiselle turvalliselle keskustelualustalle korostuu syynä seurata tätä kanavaa ja myös osallistua keskusteluun.

Myös kuukautisten normalisointi nousi esille useassa kyselyvastauksessa sekä Instagram-julkaisussa. Normalisointi tuli esille Instagramissa siinä, että julkaisuissa esimerkiksi kerrottiin omia kuukautiskokemuksia, vaikkapa ensimmäisistä kuukautisista (@hapykorut, kuvakaappaus nro 5): eräessä menkkaposiitivisessa Instagram-julkaisussa kysellään omia henkilökohtaisia kokemuksia kuukautisten alkamisesta ja toisessa puolestaan rohkaistaan kertomaan lapselle kuukautisista (@menkkablogi, kuvakaappaus nro 6). Usein tämä

normalisointipuhe nousi esille erilaisten vuosittaisten kuukautisteemapäivien myötä, informatiivisuuden ohella.

Feministinen aktivismi, jota vulva- ja menkkaposiitiivisuuskin edustavat, pyrkii siis poistamaan tabuja näiden ympäriltä, olkoon tabujen ydin sitten suoraan vallitsevassa uskonnossa tai yhteiskunnallisessa rakenteessa, joita ei toki täysin voi poissulkea toisistaan. Instagram-julkaisuista ja kyselystä nousi kuitenkin esille se, että henkisyuden rooli voi olla myös välineenä tai inspiraation lähteenä näiden tabujen haastamisessa. Kehollisuuteen, vulvaan tai kuukautisiin liitetty häpeä onkin käännetty pyhyiden kokemukseksi tai jopa yliluonnolliseksi tunteeksi. Pyhyys eräänlaisena vastakohtana tabulle, muistuttaa edelleen myös Douglasin jaottelua näiden kahden väliltä (Douglas 1966). Eräässä kyselyn vastauksessa käännetään esimerkiksi vulvaan liitetty voima tabusta nimenomaan pyhäksi:

--- ---- Pimppi on myös pyhä ja sen voiman arvostaminen. (Liite 1. kysymys 11.)

Kyselyssä niukasti enemmistö vastasi kyllä kysymykseen siitä, liittyykö kehosuhteeseen tai seksuaalisuuteen pyhyyttä ja miten pyhyys näyttäytyy konkreettisesti. Pyhyiden käsite itsessään herätti vastaajissa pohdintaa ja se liitettiin usein tiettyyn uskonnolliseen perinteeseen tai sitä haluttiin määritellä omalla tavalla. Oma keho, tarkemmin nimenomaan vulva nähtiin pyhänä ja sitä kuvattiin uskontoon liittyvillä termeillä (esim. temppele), mutta pyhyyttä koettiin myös hetkissä esimerkiksi luonnossa, luonnossa itsessään ja myös luonnollisten toimintojen kuten kuukautisten tai seksin aikana. Myös hygieenisuus nostettiin pyhäksi asiaksi, mikä palautti pyhyiden jälleen tabuun ja siihen, mikä tabusta teki tabun (Douglas 1966, 49–50). Naiseuteen liitetyt asiat kuten äitiys ja hedelmällisyys nähtiin myös pyhinä, jolloin vulvallisuudella ja kuukautisilla olivat selkeät roolit niissä.

Tätä huomiota tuki myös Instagram-aineisto, jossa esimerkiksi pakanuudesta ammentavat riitit, tavat tai henkisyuden osa-alueet näkyivät useassa vulva- ja menkkaposiitiivisessä julkaisussa. Esimerkiksi Kukoistava Kuukautiskierto-kanavan julkaisussa mainitaan kuukautiskierto-työpajasta, jossa opitaan syklisyydestä ja tehdään kuukautisten alkamiseen liittyvän seremonia (@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaus nro 9).

Kun kysyin kyselyssä vastaajien maailmankatsomuksia, enemmistö korosti ateismia tai agnostismiaan suhteessa valtauskontoon, mutta nostivat kuitenkin esille uskomuksia ja kokemuksia, jotka voidaan tulkita postsekulaarissa yhteiskunnassa vallitsevaksi henkisyudeksi, joka ei kuitenkaan heidän omassa määritelmässään nähty uskonnon tai

uskonnottomuuden alle. Henkisyiden läsnäolo ei kuitenkaan sulkenut uskontoa pois, vaan joissain vastauksissa tai julkaisuissa ne nähtiin kahtena muotona samasta asiasta, johon myös feministinen aktivismi mahtui väliin.

5.2 Voimaantuminen vulvallisena

Se on vapauttanut minussa jotain. Vaikka suhteeni kehooni on ollut aina melko hyvä, se on auttanut sitä tulemaan vielä paremmaksi. (Liite 1. kysymys 6.)

Niin feministisessä keskustelussa kuin keräämässäni aineistossa tulee usein esille voimaantumisen teema, joka tulee usein aktivismista tai toiminnasta, jossa yhteiskunnassa alistetussa asemassa aiemmin olleet eli naiset, sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöt, etniset vähemmistöt ja vammaiset saavat valtaa ja positiivista vahvistusta (Järvikoski et al. 1999, 103–126). Keskustelu voimaantumisesta on sosiaalitieteistä viime vuosikymmeninä laajemmin levinnyt muihinkin aloihin ja yleiseen keskusteluun, etenkin naisten oikeuksien yhteydessä. Myös aineistossani se näkyi vulvapositiivisuuden ja menkkapositiivisuuden tekemänä vaikutuksena. Aineistosta kävi ilmi, että voimaantuminen sanottiin yhdeksi isoimmista syistä, miksi tätä aktivismia seurattiin tai harjoitettiin Instagramissa. Instagram-julkaisuista saattoi myös löytää voimaantumisen kokemuksesta kertomista. Keskustelun ulkopuolelle kuitenkin jäivät pitkälti ikääntymiseen ja vaihdevuosiin liittyvät tabut, sillä etenkin kyselyyn vastaajista suurin osa oli oletettavasti nuorempia henkilöitä.

Voimaantumisessa, joka nousi esille toistuvasti tarkastelemassani aineistossa, yhdistyi niin feminismi kuin henkisyys. Sen lisäksi, että vulva- ja kuukautisaktivismin parissa oleminen auttoi voimaantumaan, voimaantumisen kokemusta kuvailtiin välillä henkisyteen viittaavin tavoin. Vulvaan ja kuukautisiin liittyvä voimaantumisen kokemus sai tällöin henkisen ulottuvuuden. Voimaantumisen kokemuksessa feminismi ja henkisyys toimivat samankaltaisella tavalla, jonkinlaisena voimakkaana elämyksenä, joka auttoi omaan kehollisuuteen suhtautumisessa. Monien uskontojen patriarkaalisen luonteen ja naisten yleisen alisteisen aseman vuoksi on paljon tutkittu, voivatko naiset voimaantua uskonnosta (esim. Riba 2016; Meijuni 2013; Eller 2000), mutta siihen vaikuttaa paljon se, miten nainen näkee itsensä suhteessa asemaansa ja uskonnon moraaliin (Hall 1992, 12–13). Näissä tutkimuksissa vertauskohteena ovat usein olleet sellaiset uskonnot, joissa naisten toimijuudelle ei ole paljoa tilaa.

1960-luvulta alkaen herännyt jumalattaren ja pakanuuden ympärillä toimiva henkisyys kuitenkin sai huomiota erityisesti naisilta osittain sen voimaannuttavuuden vuoksi.

Jumalataruskonnon ja feminismin kytkökset ovat kuitenkin edelleen havaittavissa tällaisessa aktivismissa. Linda E. Savage on tutkinut artikkelissaan *Reclaiming Women's Sexuality: The Intersection of Shamanic Practices and Sex Therapy Sexual and Relationship Therapy* (2014), kuinka hänen harjoittamansa shamanistinen näkökulma seksuaaliterapiassa on tuonut naisille voimaantumisen ja paranemisen kokemuksen. Aineistostani kävi ilmi myös, että vulva- ja menkkaposiitiivisessa yhteisössäkin voimaannutaan samojen symbolien äärellä. Kysymykseen siitä, miksi seuraat vulva- ja menkkaposiitiivisia tilejä Instagramissa, vastattiin esimerkiksi seuraavasti:

Voimaannuttavaa saada tietoa ja positiivista energiaa nimenomaan pilluja kohtaan (Liite 1. kysymys 3).

Positiivisella energialla tarkoitetaan varmasti hyväksyvämpää ja myönteistä suhtautumista ennen tabuna pidettyä vulvaa kohtaan, mutta sen voisi tässä kontekstissa myös liittää tiettyyn holistiseen miljööhön. Instagram-aineistosta käy ilmi, että monet julkaisut tai postaukset ovat erilaisia toiminimiä, joiden toiminta nousee esimerkiksi holistisesta hoitoperinteestä tai kansanperinteistä ja pakanuudesta. Positiivinen energia vulvaa kohtaan voisi tällöin viitata myös niin sanottuun feminiiniseen energiaan, joka usein liitetään myyttiseen naiseuden tai jumaluuden löytämiseen²². Aineistossani eräs esimerkiksi kertoi hänen *supernaisensa heränneen* vulva- ja menkkaposiitiivisen aktivismin myötä. Holistisessa miljöössä puolestaan yhdistyy tämän kaltainen henkisyys erilaisiin vaihtoehtoisin hoitoihin ja terapiamuotoihin, joiden lähtökohdana on voimaantuminen.²³ Instagram-aineistosta nousi esimerkiksi esille erilaisia hoitomuotoja tai oppaita, joiden tarkoituksena on oppia esimerkiksi löytämään *lumoava naiseus* (@merimort, kuvakaappaus nro 7) tai voimaantumaan kohdun kuuntelun kautta (@kiiakakko, kuvakaappaus nro 11) tai joissa liitetään kuukautiskierron syklisyyden harjoitus *viisaan naisen* rooliin (@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaus nro 10).

²² Tällainen jako feminiiniseen ja maskuliiniseen energiaan on herättänyt toisaalta keskustelua intersektionaalisten feminismien keskuudessa sen binäärisestä lähestymistavasta sukupuoleen, sillä se sulkee ulos sukupuolivähemmistöjä. Sen lisäksi se pitää yllä perinteistä naisen roolia äitiyden, kuukautisten, hoivaamisen ja synnytyksen näkökulmasta, jolloin naisen rooli jää jälleen kapeaksi, jokseenkin se nostetaan maskuliinisuuden ylle. (Poutiainen 2024, 1087–1097).

²³ Feminiinisen energian löytäminen on löytänyt tiensä useiden blogien ja sosiaalisen median myötä markkinoille viime vuosikymmeninä ja yleisimpiä muotoja niille on erilaiset joogareitit tai kurssit (Poutiainen 2024, 1088–1089) (kts. esimerkiksi naiseudenvoima.com)

Feminiinistä energiaa korostavassa ajattelussa nostetaan keskiöön juuri kuukautiset ja vulva, sillä ne nähdään voimakkaana hedelmällisyyden ja luomisen vuoksi useissa kulttuureissa, mikä näkyi myös aineistossani:

Kehoni pystyy luomaan oikeita ihmisiä ja se on upeaa. Luomaan sielun tai miksi haluaakaan kutsua sitä elämän voimaa. (Liite 1. kysymys 17.)

Äiti Maa on puolestaan yksi feminiiniseen energiaan liitetyistä arkkityypeistä jumalattaren lisäksi. Äiti Maahan viitattiin myös kyselyaineistossa selvittäessäni, mikä vastaajille on pyhää:

Äitiys on pyhää, äitimaa on pyhää. Nämä sanat pitää ottaa takaisin ja tehdä niistä omia. En tarvitse välikäsiä pyhyiden kokemiselle. (Liite 1 kysymys 12.)

Sen lisäksi, että voimaantuminen mainittiin suoraan aineistossa, sen saattoi tulkita aineiston pohjalta myös muodostuvan yhteisöllisyydestä, tabujen haastamisesta, mutta ennen kaikkea näiden Instagram-tilien seuraamisen luomasta vertaistuellisesta aspektista, sillä ne nähtiin turvallisena paikkana. Vulvan voimaantuminen johti aineistossa kuitenkin selkeimmin henkisen parannuksen suuntaan, joka on syytä käsitellä kuitenkin erikseen, sillä siihen liittyy laajempina kontekstina sekä uskonnon ja parantamisen että henkisen kehityksen diskurssi.

5.3 Henkisen kehityksen ja parantumisen diskurssi

Vaikka iso osa kyselyyn vastanneista määritteli maailmankatsomuksensa ateistiseksi tai agnostikoksi ja nosti sen sijaan esille humanistisia, yhteiskunnallisia arvoja, osa myös koki itsensä henkiseksi eikä välttämättä sulkenut ateismiakaan pois sen rinnalta. Henkisyyteen kuitenkin liitettiin tiettyä itsen tarkasteluun liittyviä piirteitä:

Henkinen. Uskon tarkoitukseen ja itsereflection kautta saavutettuun harmoniaan ja kiitollisuuteen elämässä. (Liite 1 kysymys 15.)

Instagram-aineistosta esille nousivat erilaisia kansanlääkinnällisiä, esimerkiksi yrttihoitoihin liitettyjä hoitomuotoja tai vaihtoehtohoitoja tarjoavia tahoja. Nämä hoidot usein liittyivät gynekologisten vaivojen hoitamiseen, kuukautiskipujen lieventämiseen tai vaikkapa hedelmällisyyteen. Toisaalta palveluntarjoajat tarjoavat erilaisia palveluja fysioterapiaan, meditaatioon, energiahoitoihin, joogaan tai itsensä kehittämiseen. Joukosta löytyi toki myös materiaalisia hyödykkeitä ja taidetta, kuten kangaskasseja sekä vulvaan ja kuukautisiin liittyviä koruja, joiden taustalla oli pääosin vulvapositiivisuus ja menkkapositiivisuus

aktivismina. Terveysteen ja hyvinvointiin, mutta myös uskomuksiin liittyvät palvelut kuitenkin nousivat selkeimmin esille, mikä kertoo postsekularisaatiosta sekä holistisesta miljööstä.

Instagram-aineistossa useasti vastaan tulleen holistisia hoitomuotoja ja palveluja tarjoavan Kukoistava Kuukautiskierto -kanavan eräässä julkaisussa pohjustetaan mainosta Lantion maljan hyvinvointi -nimiselle ryhmävalmennukselle:

Olen läsnä siinä kohdassa, missä henkisyys ja tiede kohtaavat. -- --

(@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaus nro 12)

Länsimaisen esoterian yksi keskeisimmistä osista on parantaminen, ja monet esoteeriset käytänteet, harjoitukset ja uskomukset ovat olleet ajan lääketieteen metodeja ja myös tapa katsoa terveyttä. 1960-luvulta lähtien vaihtoehtoiset hoitomuodot ovat olleet holistisen terveyden liikehännässä keskeisenä (Hanegraaff 2013, 110–111). Hanegraaff mainitsee kristallit, luonnon- ja yrtilääkinnän sekä mieleen vaikuttamisen positiivisilla vahvistuksilla (Hanegraaff 2013, 111–112), joista kaikista löytyy esimerkkejä myös vulva- ja kuukautispositiivisessa aineistossa. New age -liikkeiden keskiössä ovat erilaiset vaihtoehtoterapiat ja niissä olennaisinta ovat nimenomaan parannuksen ja parantamisen teema, jotka määrittelevät parantumisen perinteisestä lääketieteestä poikkeavalla tavalla (Hanegraaff 1998, 42–43). Holistinen henkisyys herätti new agen myötä myös feministien kiinnostuksen vastalauseena patriarkaaliselle institutionaaliselle uskonnolle, joka rajoitti naisen roolia ja kontrolloi kehoa. Kehon, mielen ja hengen hyvinvointia korostavat suuntaukset kuten vaihtoehtolääketiede, shiatsu ja wiccalaisuus olivat puolestaan voimaannuttavampaa, koska ne käänsivät hyvinvoinnin naisiin ja naiseuteen (Aune 2015, 125–126.).

Vulva- ja menkkapositiivisuus ja niiden harjoittaminen liittyvät feminististen arvojen esille tuomisen lisäksi vahvasti hyvinvoinnin lisäämiseen. Tarkastellessani sisältöä vulva- ja kuukautispositiivisilla Instagram-tileillä, niiden keskeisin teema oli tuoda tietoa vulvan hyvinvoinnista, kuukautisista, hedelmällisyydestä, seksuaalisuudesta ja naistyypillisestä kehosta. Informatiivisuus oli myös kyselyaineistossa yksi keskeisimmistä syistä, miksi näitä tilejä seurattiin. Tietoa lisäämällä haluttiin rikkoa tabuja, mutta myös usein puhuttiin parantamisesta, parantumisesta tai henkisestä kehityksestä. Hyvinvointia saatiin hyväksymisen, sallimisen ja vapautumisen tai voimaantumisen kautta. Usein tämä tuotiin esille holististen palveluiden kautta, kuten esimerkiksi aiemmin mainitsemani Kukoistava

Kuukautiskierto -kanava tarjoaa Kukoistava kuukautiskierto -työpajoilla toimintaa, jossa *Meditatiiviset harjoitukset, hengitys ja liike tuovat lähemmäs kohtutietoisuutta* (@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaus nro 13).

Myös kyselyaineistosta nousi henkisen kehityksen ja itsensä parantamisen kokemuksia vulva- ja menkkaposiitivista aktivismia seuraamalla. Kyselyssä kysymykseeni siitä, miten tämänkaltainen aktivismi toteutuu seuraajien elämässä ja miksi se on tärkeää, vastattiin usein kuukautiskierron vaikutuksiin ja kehon toimintaan liittyen:

Elän niin että kunnoitan kuukautiskiertoani ja muuttuvia tarpeita. Käytän kiertotietoisuutta myös ehkäisyä. Koen kuukautiskierton kunnioittamisen tärkeäksi osaksi terveyden vaalimista.

---- ----Kiinnostaa esim. menkköjen normalisointi, tabujen poistaminen, oman kehon toimintaan tutustuminen ja

tietoisuuden lisääntyminen esim. kuukautiskierron vaikutuksista.

Puhun hyvin matalalla kynnyksellä ja avoimesti omista ehkäisymenetelmistä, kuukautisista ja niiden "hoitamisesta" (=kuukuppi, tamponi, free flow ja erityisesti retkeily (myös talviretkeily) ulkoilu ja vanlife kontekstissa, jossa veristen genitaalien kanssa läträäminen on vaan välillä hankalaa, mutta normaalia.)

(Liite 1 kysymys 4.)

Kuukautiskiertoa seurattiin myös Instagram-aineistossa ja sille annettiin paljon erilaisia merkityksiä sekulaarista henkisempään. Sitä kuvastettiin joko erilaisin lausahduksin tai selfien/still-kuvan kera, mutta välillä siitä kerrottiin yleisesti feminiinisyyteen viittaavan kuvituskuvan tai kuukautisiin ja vulvaan liitetyn kuvan kera. Useimmiten aihe kuitenkin nostettiin esille kuukalenterin, kiertokalenterin tai kuukartan kera, jonka tarkoituksena on toimia henkilökohtaisena tukena oman kuukautiskierron ymmärtämiseen. Kiertokalentereista puhuttiin välillä kliinisin termein, mutta suurimmassa osassa julkaisuja sekä kyselyaineistossa sille annettiin enemmän myös henkistä voimaa tai merkitystä. Joissain julkaisuissa esimerkiksi näkyy mainintoja tietyistä energioista, syklisyydestä, luontoon liittyvistä voimista sekä henkisistä ominaisuuksista ja niiden kehittämistä, parantamisesta tai huomioon ottamisesta tietyssä vaiheessa sykliä. Esimerkiksi eräässä Kuukautiskalenteria esittelevässä julkaisussa kalenteriin viitataan myös *kuukalenterina*, jonka mukana tulee Mystic Moon -niminen opas kyseisen kalenterin täyttämiseen (@reetta_fredrika, kuvakaappaus nro 14). Toisessa puolestaan viitataan Moon cycle -nimiseen kuukautiskalenteriin, jossa rinnakkain

ovat kuunvaiheet sekä kuukautiskierron vaiheet (@ainoagraphicdesign, kuvakaappaus nro 15).

Oli kiinnostavaa huomata, että kuukautiskierrosta tai sykleistä kertovien julkaisujen yhteydessä esiintyi myös kristalleja, luonnonlääkintää tai kuuta kuvaavia teemoja, joiden juuret johtavat pakanuuteen ja noituuteen. Näillä puolestaan on myös feminismin historiaan yhteys. Toisen aallon feminismin johtohahmot ja ilmapiiri olivat vahvasti liitoksissa new age-liikkeiden ja uuspakanuuden kukoistukseen 1960–70-luvuilla (Adler 1979).

Kyselyaineistostani nousi esille myös kritiikkiä tämänkaltaista feminismiä kohtaan, joka nähtiin eräänlaisena stereotypiana vulva- ja menkkaposiitivisuudesta:

No maailmankatsomukseen liittyy feminismi ja sitä kautta tietty nämä näen positiivisen kautta. Vahvuuden lähteinä ja hienoina juttuina. Mutta en oikein liitä niihin mitään pyhyttä, henkisyyttä tai woowoo-homma. Juttuja siinä, missä muutkin elintoiminnot. :) Mutta synnytyksessä varmasti (en ole kokenut) yleisinhimillisiä vahvoja tunteita ja ihmisyyden jatkumista tulee mietittyä. Seksuaalisuus on muuten vaan loistava voiman ja riemun lähde.

(Liite 1 kysymys 14.)

Chris Bobel nosti myös esille aineistossaan kuukautistuoteaktivismista, että tämänkaltaiseen kulttuuriseen feminismiin välillä liitettiin vahvoja stereotypioita ja negatiivisia mielikuvia sen korostaessa kehollisuutta liitettynä jumalattareen, luontoon ja luonnollisuuteen ja sitä kautta ei-tieteelliseen tai jopa hölmöön (Bobel 2006, 338). Kulttuurisella feminismillä on kuitenkin vahva rooli kehoon liittyvän aktivismin historiassa, sillä esimerkiksi erilaiset pakanuuden muodot juhlistivat seksuaalisuutta, ja toisaalta toimivat myös naisten hyvinvoinnin parissa.

Instagram-aineistoni kuitenkin vahvasti sen, että kuukautisiin ja vulvaan liittyvää hyvinvointia pyrittiin tukemaan erilaisin menetelmin, huolimatta siitä, olivatko ne tieteelliseen tutkimukseen perustuvan lääketieteen puolelta vai siitä eriäviä menetelmiä eli vaihtoehtoisia hoitomuotoja²⁴. Kriittinen huomio tämänkaltaista aktivismia kohtaan kertoo myös uskomushoitojen ja henkiseen kehittymiseen tähtäävien valmennusten ympärillä käytävästä ajankohtaisesta keskustelusta, joka on kiihtynyt pandemiavuosina eri medioissa. Siitä huolimatta vaihtoehtoiset hoitomuodot ja hyvinvoinnin etsiminen virallisen lääketieteen

24 Viittaan tässä Duodecimin Terveyskirjaston sanaston määritelmään uskomuslääkinnästä, jonka mukaan vaihtoehtoiset hoitomuodot ovat tieteelliseen tutkimukseen perustuvan lääkinnän ulkopuolelle jääviä hoitomenetelmiä (Duodecim Terveyskirjasto avattu 2.12.2022). Rudolf Steinerin antroposofiasta nousevat hoitomenetelmät, eli antroposifinen lääkintä kuuluu tämän alle ja näkyy myös edelleen uskomuslääkinnässä (Duodecim Terveyskirjasto 2.12.2022).

ulkopuolelta näyttäytyy etenkin Instagram-aineistossani toiminimien määrässä. Keskeisin piirre niissä kuitenkin on luonnonmukaisuus, ekofeminismi ja uuspakanuudesta tuttu kuvasto.

5.4 Kuukautisilla osana luontoa

Kuukautisten seuraaminen kiertokalenterin avulla, syklisen elämän seuraaminen keholle myötätuntoisella tavalla ja kuun tai planeettojen vaiheiden huomioiminen ovat näkyviä osia vulva- ja kuukautispositiivista sisältöä Instagramissa. Kuten edellisessä luvussa kävi ilmi, aineistosta nousi esille, että vulva- ja kuukautispositiivisuutta toteutettiin kuukautiskiertoa kunnioittaen ja ekologisesti toimimalla. Myös kyselyaineistossa kävi ilmi, että vulva- ja kuukautispositiivisten tilien seuraajat joskus liittivät luonnon, luonnollisuuden ja maan elementit kuukautisiin ja vulvaan. Naiskeho ja hedelmällisyys toimivat siinä yhteydessä usein siltana, mutta luonto saattoi tulla ilmi myös rauhoittumis-, meditaatio- tai maadoittumispaikkana, jossa koettiin henkisyiden kokemuksia. Kehon ja kehollisuuden lisäksi aineistossa luonto, luonnonosat ja luonnollisuus koettiin heti toisena isona kategoriana, jotka nähtiin pyhänä tai jossa koettiin yliluonnollista:

[--- ---] En ole uskonnollinen, mutta kuvittelen tuntevani luonnon energian ja se on minulle henkinen kokemus.

En ole uskonnollinen ihminen, mutta ehkä lähimmäs pyhyyttä omalla kohdallani on luonto, erityisesti järvet ja metsät. --- --- (Liite 1 kysymys 12.)

Tämä on kokemus pyhyydestä, ei sitä voi pukea sanoiksi. Koen myös metsän ja maan pyhäksi. Samalla lailla oma kehoni on osa pyhyttä. (Liite 1 kysymys 12.)

[-- --] Kesäisin uin järvessä, minkä koen todella henkiseksi kokemukseksi, kunhan saan uida yksinäni.

Koen kehoni kautta yhteyttä johonkin ikiaikaiseen, esi-isiin, luontoon tai tiedostamattomiin asioihin. Koen olevani yhtä kaiken kanssa silloin, kun minulla on kehoyhteys itseäni. Konkreettisesti se näkyy ulospäin luultavasti niin, että olen rauhallinen, hiljainen, rento ja iloinen. Masennus ja ahdistus hälvenee ja kaikki tuntuu yhtäkkiä selkeältä. Tällaisia tilanteita saa aikaan esim. uiminen luonnonvesissä, silloin tulee yhteys johonkin selittämättömään ja kaikki tuntuu oikealta. Käsittämätön tunne, jota en pysty selittämään. (Liite 1 kysymys 12.)

Uskon määrittelemättömän korkeampaan voimaan, universumin johdatukseen ja luonnon jumaluuteen (Itämeren-suomalainen uskonto on ehkä lähimpänä katsomustani) (Liite 1 kysymys 12.)

Luonnon pyhyyteen viitattiin kyselyaineistossa myös esimerkiksi sen kauneudella, mutta myös *elämän runsaus ja kukoistaminen sen kaikissa mahdollisissa olomuodoissa* voisi viitata

myös luontoon ja hedelmällisyyteen. Seuraavissa esimerkeissä nämä yhdistyvät entistä selkeämmin:

[--- ----] Näen usein unia karhuista ja pidän karhua pyhänä eläimenä, jollain lailla itseni ilmentymänä ja sieluneläimenä. Tämä liittyy ylipäätään kehollisuuteen, fyysiseen minään. Koen suurta yhteyttä kuuhun ja koen sen vaikuttavan myös seksuaalisuuteeni ja kuukautisiin, myös minuun kokonaisena ihmisenä. En suoranaisesti rukoile, mutta usein katson kuuta, sen vaihteita ja saan lohtua. (Liite 1 kysymys 12.)

En usko että olen erillinen olento. Olen maaäidin kannateltavana. (Liite 1 kysymys 12.)

Historiallisessa kontekstissa feminismi ja henkisyys kohtaavat eniten pakanuuden kautta, sillä vulva- ja kuukautispositiivisten ryhmien ja aktivismin taustat ovat uuspakanuudesta tai holistisesta henkisyydestä ammentavissa naistenpiireissä, joissa yhdistyvät vertaistuki, voimaantuminen ja henkisyys sekä suhtautuminen luontoon kunnioittavasti. Hierarkiattomissa naistenpiireissä, jotka syntyivät 1960–1980-lukujen uuspakanuuteen, erityisesti wiccalaisuuteen keskittyvien yhteisöjen sisältä, kokoonnutaan uuden tai täysikuun aikaan vertaistuullisesti jakamaan naisten kokemuksia ja juhlimaan naiseutta. Kuukautispositiivisen aktivismin tavoin niissä puretaan ja haastetaan häpeää koskien naisten kehojen ja kuukautisia (Castro 2020, 386). Näistä tunnetuimman naistenpiiriin, Red Tentin tavoin (Castro 2020, 386–387) myös tarkastelemassani vulva- ja kuukautispositiivisessä yhteisössä tätä aktivismia harjoitettiin, toki fyysisen tilan sijasta pääosin sosiaalisessa mediassa.

Wiccalaisuuteen ja shamanismiin liittyviä piirteitä esiintyy niin Instagram-aineistossa kuin kyselyaineistossakin, eikä ole sattumaa, että vulvaan ja kuukautisiin liitetään sekulaarien asioiden lisäksi myös henkisiä merkityksiä:

Kiinnostavia ovat esimerkiksi usein naisiin liitetty noituusilmiö ja sen pitkä historia. Myös naisen orgasmissa ja kuukautisissa on jotakin maagista. (Liite 1 kysymys 14.)

[-- --] Seksuaalisuuteeni tuntuu vaikuttavan jotkin tuntemattomat voimat. En osaa koskaan ennustaa tai selittää, milloin rakastan naisia, milloin miehiä, milloin koen vetoa tiettyihin asioihin ja miksi, milloin olen halukas tai haluton. Seksuaalisuus aaltoilee niin, ettei sitä tieteellä voi selittää, vaan mielestäni se johtuu planeettojen asennosta tai jostain sellaisesta. [--- --] (Liite 1 kysymys 17.)

Koen, että naiseuteni on pyhä voimani. Kohdussani on esiäitieni viisaus. Soluissani on kaikkien esivanhempieni kokemukset ja viisaus. Syntymättömät lapseni ovat jo olemassa, ja voin tuntea heidät mukanani universumin energiassa.

Seksuaalisuutemme on myös pyhä voimamme ja terveyden lähde, joka on parhaimmillaan valjastettuna partnerin kanssa. (Liite 1 kysymys 23.)

Uuspakanuuteen usein kuuluu luonnossa elävyyden ja läsnäolon havaitsemisen kokemus, jota pidetään yllä harmonisella luontosuhteella esikuvinaan erilaiset esikristilliset traditiot ja perinteet (Adler 1979, 3–5). Tarkastelemassa aineistossani nousee esille myös paikkakohtaisuus: muinaissuomalainen kansanusko nousi esille sekä lääkeperinteiden tai tapojen vaalimisena Instagramissa että kyselyssä erilaisten rituaalien harjoittamisina tai juhlina:

[--- ---] Juhlin kekriä ja elämän kiertokulkua. Kekrinä valmistan sadonkorjuuruokia ja ennustan tulevaa vuotta. Rauhoitun ja olen hetkessä. [--- ---] (Liite 1 kysymys 21.)

Vuoden kierron juhlinta ja siihen liittyvät rituaalit (esim. uhrilahjat, toiveiden asettaminen, vanhojen perinteiden kunnioitus), kuukautistituaalit ja synnytykseen valmistautumiseen/sulkemisseremoniat. (Liite 1 kysymys 21.)

Kuukautiskalenterit usein liitettiin juuri tähän yhteyteen, sillä syklisyys rinnastettiin hedelmällisyyden ja vuodenaikojen tai luonnon kiertokulun välillä. Siinä missä juhlitaan vuodenaikojen vaihtumista niin myös kuukautisille tai hedelmällisyyden vaiheille annettiin sama merkitys, jolloin kuukautiset ja vulvan toiminta nähtiin nimenomaan voimaannuttavana elementtinä. Kuukautisrituaaleiksi kerrottiin esimerkiksi kuukuppiin kerätyn kuukautisveren uhraaminen luonnolle, sillä siihen liitettiin uutta synnyttävää voimaa eikä tuhoavaa voimaa, mikä vereen usein liitetään.

Feministisessä noituudessa seksi ja seksuaalisuus on usein avointa ja vapaampaa (Adler 1979 & Salomonsen 2002) ja alastomuuteen suhtaudutaan luonnollisesti, sillä luontoon ja Äiti maahan liittyvä feminiininen luova voima (Salomonsen 2002, 16) on kaiken keskiössä. Tähän maasta syntyvän voiman diskurssiin viitattiin jonkin verran kyselyaineistossa suoraan, mutta myös Instagram-aineistosta se nousi esille esimerkiksi kuukautisista, raskaudesta tai synnytyksestä puhuttaessa. Kuukautistuotteita, kuukautisverta ja vulvaa kuvattiin luonnossa tai luonnonelementtien kuten kasvien ja yrttien yhteydessä tai muuhun luontoon liittyvällä symboliikalla. Eräässä julkaisussa on esimerkiksi piirroskuva alushousuista, jossa on verta ja niissä on sisällä erilaisia kauniita kukkia (@menkkablogi, kuvakaappaus nro 17).

Kuukautisveren käyttämisestä ravinteena kasveille tai pyhittämisestä luonnolle mainittiin myös; esimerkiksi Merimortin eräässä julkaisussa kuvataan käsiä, jotka ovat asettamassa verta tai vereen viittaavaa nestettä metsämättäälle (@merimort, kuvakaappaus nro 2) ja Häpykorut-

tilin eräessä julkaisussa puolestaan kuvataan kallellaan oleva verta sisältänyt kuukautiskuppi metsässä (@hapykorut, kuvakaappaus nro 16). Myös eräessä Menkkablogin julkaisussa käytetään taidetta, jossa veri valuu punaisille kukille (@menkkablogi, kuvakaappaus nro 18 ja 18b). Hedelmällisyyttä, kuukautisista raskauksien kautta menopausiin käsittelevissä julkaisuissa saatettiin ajoittain myös puhua Äiti Maasta, planeettojen vaikutuksista tai animistisesta tai panteistisesta luonnosta.

Luonnon ja henkisyyden suhde näkyi siis paljolti kahdella eri tavalla näissä kertomuksissa ja julkaisuissa. Enimmäkseen se oli hedelmällisyyden, kiertokulun ja elämän luomisen kunnioittamista rituaalein tai teoin, joka viittasi kansanuskoon ja uuspakanuuteen. Siinä kuukautiset ja vulva olivat osana luontoa ja luonnollisuutta. Henkisyyden ja luonnon suhde näkyi kuitenkin myös mielenrauhan ja rauhoittumisen kontekstissa, joka nousi myös kristillisestä taustasta kyselyaineistossa. Siinä luonto oli passiivisemmassa asemassa, lähinnä paikkana, josta tultiin hakemaan sitä kokemusta, joka puolestaan oli kehollinen.

Toisaalta välillä kuukautis- ja vulvapositiivisissa julkaisuissa suoraan viitattiin pakanuuteen esimerkiksi jumalatar-arkkityypin tai symbolien kautta, jossa hedelmällisyys tai naiskeho nähtiin voimakkaana sen representoidessa jumalatar-ta tai luontoa metaforallisesti. Jumalatar-kuvasto kuitenkin muistutti enemmän kansainvälisempää uuspakanuutta ja toisaalta myös henkiseen kehitykseen liittyviä New Age -perinteitä, joten sitä on syytä tarkastella myös erillään pakanuudesta.

5.5 Jumalatar ja naiseuden voima

[...] Menkat, tuo naisten supervoima kertoo mm. hormonaalisesta tilanteesta ja mahdollistaa raskautumisen. Melko tärkeitä juttuja siis! [...]
 (@fysioannakaisa, kuvakaappaukset nro 20 ja 20b)

Kristin Aunen mukaan 1970-luvulta lähtien feminismi on liittynyt nimenomaan vaihtoehtoiseen henkisyyden muotoihin (Aune 2015, 126) etsiessään naiselle toimijuuden roolia ja pakona patriarkaalisisista normeista. Aune viittaa siihen, että tällaisen henkisyyden harjoittajat tarvitsivat feminiinisen jumalhahmon hyväksymään epäpuhtaana tai pelkkänä seksuaalisena perinteisesti pidetyn naiskehon, sen sijaan, että olisivat hylänneet täysin jumalan käsitteen (Aune 2015, 126). Vulva- ja kuukautispositiivinen aktivismi luonnollisesti hyödyntää jumalattaren symboliikkaa voimaantumiseen, mutta aineistossa se tuli esille myös henkisyyden kontekstissa. Myös Ella Poutiainen nostaa esille, kuinka isossa osassa

holistisessa henkisyudessa nykyään on feminiinisen jumaluuden painottaminen (2024, 1088–1089). Ristiriitaista kuitenkin on se, että juuri jumalattaren ja feminiinisen energian teemat usein törmäävät feminismin kanssa (Poutiainen 2024, 1094–1097). Poutiainen nostaa esille, kuinka vahvasti sukupuolittunut holistinen henkisyys houkuttelee naisia voimaantumaan, mutta samaan aikaan feminiininen henkisyys korostaa hyvin perinteisiä ja ahtaita rooleja naisille ja naiseudelle (Poutiainen 2024, 1090–1091). Keräämässäni Instagram-aineistossa tämän saattoi huomata äitiyden ja naiseuden korostamisena usein yhdistettynä jumalattaresta puhumisena tai feminiinisen energian korostamisena. Aineistoni ei kuitenkaan ole tarpeeksi laaja, että sieltä olisi noussut varsinaisesti keskustelua feminismin ja feminiinisen henkisyuden suhteesta itsessään, vaikka esimerkiksi kyselyaineistossa nostettiin pari kertaa esille intersektionaalisuus.

Luonnonmukaisuuteen ja ekologiaan kiinnostuneisuus ovat kasvaneet viime vuosikymmeninä ja diskurssiin liitetään usein feminiininen käsitys luonnosta, Äiti Maana, jota tulisi suojella (Salomonsen 2002). Modernissa noituudessa, kuten esimerkiksi wiccalaisuudessa hedelmällisyydelle annettiin tärkeä merkitys (Aune 2015 & Salomonsen 2002).

Uuspakanallisen ja modernin henkisyuden liikehdinnän feminiinisen symboliikan myötä vulvalle ja kuukautisille annettiin täten uudenlaisia pyhyiden määritelmiä. Wiccalaisuudessa tai jumalatar-liikkeissä kuukautiset, synnytykset ja naisen seksuaalisuus on nähty kaikkineen nimenomaan pyhän kautta, ja niitä on juhlittu positiivisena asiana, tunnustaen samalla niiden voimakkuus. Tämä puolestaan liittyy myös Äiti Maahan tai maaäitiin, joka edustaa luonnollisuutta, suhdetta luontoon ja elämän kiertokulkua. Samalla niihin on liitetty vuodenaikoihin ja kuun kiertoon liittyviä yhteyksiä, jolloin kuukautisveri saatetaan nähdä juuri voimakkaana ja eniten pyhänä ruumiillisena asiana. Aineistossani tämä nousee esille kuukautisiin liittyvien riittien tärkeytenä ja laajana kuvastona kuukautisverestä esimerkiksi metsässä. Esimerkiksi tässä julkaisussa kuvana on vulvaan viittaava kukka-asetelma kynttilöineen vaaleanpunaisen kankaan päällä, ja kuvatekstissä käyttäjä on maininnut erikseen kuukautisiin liittyvän seremonian:

---Teimme omaa sisäistä työskentelyä, pariharjoituksia ja ihanan kuukautisten alkamiseen liittyvän seremonian.--- (@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaus nro 1)

Seuraavassa kuvassa puolestaan käyttäjä pitää sammalmättään päällä käsiään vulvaan viittaavassa kuppimaisessa asetelmassa, jossa on verta, ja kuvatekstissä viitataan kuukautisten luonnollisuuteen (@merimort, kuvakaappaus nro 2).

Näissä liikkeissä myös naisten seksuaalisuuteen ei liitetä epäpuhtautta tai yhteisöä uhkaavaa epäpyhyttä, nautinnollisuus ja kehollisuus koetaan lähinnä pyhän kautta ja ne nähdään tärkeänä välineenä esimerkiksi jumalattaren voiman kanavoimisille (Salomonsen 2002, 15; 20–21; 28–29). Feministisen henkisyteen ja noituuteen on kuulunut jollain tapaa aina kiinnostus naisten hyvinvointiin, etenkin siihen osaan, jota patriarkaalinen asenne on pitänyt epäpyhänä tai saastuneena. Tilanne on haluttu kääntää toisinpäin korostaen yksilöllisyyttä ja yhdistäen nämä jumalattariin ja feminiinisen energian symboleihin. Moderni feminiininen henkisyys ei kuitenkaan yleensä nykyään sovi feminismiin alle, mutta aiemmin kulttuurillinen feminismi puolestaan sai suosiota nimenomaan naiskeskeisessä henkisyudessa, jotka usein keskittyivät jumalattareen (Poutiainen 2024, 1088).

Samuel Gil Soldevilla on perehtynyt mytologiseen symbolismiin ja jumalattaren käyttöön tutkimalla, kuinka naisille suunnattujen Gillette-varsiterien Venus-kampanjassa vedottiin jumalattarella feminiiniseen voimaantumiseen (2016). Gil Soldevilla viittaa uudelleenlumoutumisen teoriaan ja Emile Durkheimiin siinä, kuinka uskonto pikemminkin muuttaa muotoaan kuin katoaa (2016, 610). Näiden teorioiden mukaan uskonto ja pyhyys ovat löytäneet uusia muotoja itselleen, jolloin niin sosiaalisella kuin yksilöllisellä tasolla luodaan uusia idoleja ja myyttejä (Gil Soldevilla 2016, 610–611). Jumalatar voidaan siis nähdä yhtenä uutena muotona tästä. Kyselyaineistossani ei ole juurikaan mainintoja suoraan jumalattaresta tai feminiinisestä jumaluudesta, mikä on sinänsä yllättävää, sillä se on lähes vallitseva diskurssi tarkastelemassani Instagram-aineistossa. Jumalallista pyhyttä tai jumalaan uskomista esimerkiksi saatettiin jopa karsastaa, toki vastauksista oli mahdollista nähdä, että niiden taustalla puhuttiin nimenomaan kristillisestä jumalasta. Toisaalta myös jumala mainittiin, eikä sitä täsmennetty mikä jumala oli kyseessä, mutta oletettavaa, että kristillinen kulttuuri vaikutti taustalla.

Feminismi ja henkisyys kohtaavat vulva- ja kuukautispositiivisessa yhteisössä eniten jumalattaren käsitteessä. New age -liikkeissä jumalattarella on erilaisia merkityksiä, mutta sen rooliin liittyy erityisesti yhteiskunnallinen aktivismi, jonka ytimessä etenkin on 1960–1980-lukujen uskonnollinen ilmapiiri ja aktivismi. Vulva- ja kuukautispositiivisissa julkaisuissa

Instagram-aineistossa jumalatar tulee esille erilaisten naisille suunnattujen henkisten valmennuksien kautta, jotka ovat puolestaan feministisessä aktivismissa herättäneet keskustelua transfobiasta ja sukupuolen binäärisyyttä korostavassa puheessa²⁵, josta on myös aineistossani keskustelua. Instagram-aineistossa menkkaposiitivisuus -hashtagilla löytyy naiseuden lumoavuuteen tai voimakkuuteen viittaavaa sisältöä, jossa kuukautiset ja hedelmällisyys nähdään sen keskiössä. Eräässä Merimortin kuukautiskuppia mainostavassa julkaisussa puhutaan voimasta, kuinka ”kuukautissykliin antautuessa vapautuu vapaasti voimaa” ja kuinka ”Villin voimamme ydin on kohtumme punainen virta” (@merimort, kuvakaappaus nro 19). Myös kyselyaineistossa monet naiseuteen liitetyt ominaisuudet nähtiin voimakkaana, sillä syklistyys yhdisti naiskehon luontoon tai luonnollisuuteen. Syklistyden merkitys näkyi yhtenä tärkeänä teemana myös Instagram-aineistossa ja sitä käytettiin hyvin usein näissä julkaisuissa hashtagina.

Gil Soldevilla nostaa esille yksilöllisyyden jumalattaruuden merkinä modernista New Age -henkisydestä ja sen piirteistä, joihin kuuluu henkinen uudelleensyntyminen, ekologinen ulottuvuus, holistinen antropologia, panteismin piirteet ja sisäisen voiman tavoittelu valaistumiseen (2016, 609–610). Kaupallisuus nousee Gil Soldevillan tutkimuksessa esille jumalattareen ja sisäisen henkisen voiman tavoittelun yhteydessä, joten ei ole yllättävää, että siihen liittyy uusia palveluita myös suomalaisessa kontekstissa.

Jumalatar ja naiseuteen tai feminiinisyyteen liittyvä voima esiintyi tutkimusaineistossani usein eräänlaisena osana kaupallisia palveluita ja edellä mainitsemani valmennukset ja kurssit olivat sen yksi muoto. Niissä feminiinisen energian tai voiman vapauttaminen olivat askeleena oman jumalattarisuuden löytämiseen ja pikemminkin osana voimaantumista (Poutiainen 2024, 1088–1090). Vaikkakin joissain yhteyksissä jumalattaren käsite voikin olla vain symbolisena merkityksenä, se silti kattaa alleen tietynlaisia ryhmiä, yhteisöjä ja sisältöä. Esimerkiksi Instagramissa vastaavaa sisältöä mainostanut Valon Voima ja Ilo -blogi²⁶ esitteli naiseuteen ja jumalattaruuteen liittyvää kurssia. Luonnossa muinaishautojen ja kohteiden lähellä tapahtunut kurssi oli tarkoitettu naisille ja sen tarkoituksena oli blogin mukaan

²⁵ Instagramissa seksuaalisuuteen ja feminiinisiin keskittyneillä tileillä on keskusteltu sekä tarinaosioissa, että julkaisuissa erilaisista julkisista ulostuloista liittyen esimerkiksi feminiini/maskuliini-energiaa promotoivista tileistä tai tahoista.

²⁶ Valon Voima ja Ilo -blogi on Valonvoimaa.fi nimisen sivuston alla nykyään.

tasapainoittaa feminiininen ja maskuliininen energia ja tätä kautta voimaannuttaa nainen löytämään oman jumalattaruutensa. Kurssin sisältöä kuvattiin sivustolla vastaavasti:

Tunnustelemme ja aktivoimme naisen pyhää voimaa ja jumalattaruutta. Astumme omaan suuruuteemme, voimaamme, pyhyteen ja loistokkuteen. Sunnuntai herättelee, aktivoi ja tasapainottaa voimallisia nais- ja jumalatarenergioita ja sallii yhdistymisen feminiini- ja maskuliinienergioissa syvetä. Mitä kaikkea tapahtuu, se selviää kurssilla.

Kokonaisuutena kurssi kirkastaa ja kohottaa värähtelyämme, auttaa kehoamme ja maayhteyttämme päivittymään sekä avaa omaa paikka. Kurssi tuo selkeyttä, laajentaa tietoisuutta ja auttaa tiedostamaan ja hyväksymään omia olemuspuolia sekä elämään voimallisena, upeana naisena ja Jumalattarena. On lupa loistaa, sillä annat itse itsellesi luvan tähän! Kun elät entistä enemmän omana, upeana itsenäsi, sallit myös syntymäoikeutesi runsauden paremmin ja elät entistä enemmän siinä – omana, huikean loistavana itsenäsi. (Valonvoimaa.fi)

Tarkastelemassani Instagram-aineistossa viitataan samanlaisiin kursseihin ja käytetään ajoittain kieltä, joka muistuttaa naiseuden ja jumalattaruuden suhteesta. Tämä feminiinienergia, jumalattaren ja naiseuden korostaminen näkyvät myös positiivisella ja hyväksyvällä suhtautumisella seksuaalisuuteen ja kuukautisiin, osana sitä jumalattareksi voimaantumista. Esimerkiksi Meri Mortin Lumoava nainen-tunne villi voimasi - mainostavissa julkaisuissa toistui nimenomaan kuukautispositiivisuus ja voimaantuminen yhdessä naisten kesken (@merimort, kuvakaappaus nro 21). Tähän yhteisöllisyyteen usein liitettiin naistyypillisen kehon pyhinä pidetyt tietyt fyysiset ominaisuudet kuten synnytys, kuukautiset ja seksuaalisuus.

5.6 Pyhä naiskeho tai ruumis

Ajattelen, että ihmisen perusolemukseen kuuluu henkinen puoli ja synnytys, kuukautiset ja seksuaalisuus on sen ydintä. (Liite 1 kysymys 12.)

Uuden elämän kantaminen on pyhää. (Liite 1 kysymys 12.)

Ei jumalallista pyhyttä, mutta itselleni on esimerkiksi oma keho pyhä, etten anna ihmisten hyväksikäyttää sitä enää. -- -- (Liite 1 kysymys 12.)

Selvittäessäni kyselyssä vulva- ja kuukautispositiivisten kokemusta pyhydestä, luonnon lisäksi toinen iso teema oli ruumis ja ruumiillisuus. Aineistossa toki puhuttiin lähinnä kehosta eikä ruumiista, mutta teoreettisen viitekehyksen myötä puhun ruumiillisuudesta. Käytän keho-

termiä kuitenkin sen sijasta, koska se oli termi, jota niin kysely- kuin Instagram-aineistossa käytettiin aktiivisesti.

Naiskeho koettiin pyhäksi nimenomaan synnytyksen, kuukautisten ja seksuaalisen nautinnon kautta, mitkä ovat myös ne aiemmin kulttuurissa ja uskonnossa tabuna pidetyt aiheet. Feministisessä aktivismissa on usein tavoitteena ollut ottaa omakseen tabuina pidettyjä aiheita tai kääntää valta-asemat pääläelleen, joten on mahdollista olettaa ruumiin pyhyiden tulevan tästä merkityksestä. Toisaalta myös holistinen henkisyys itsessään keskittyy paljolti parantamiseen ja kehittymiseen, erilaisiin hoitomuotoihin, etenkin luonnonmukaisiin.

Hedelmällisyyden ja uuden luomisen kuvasto näyttäytyvät etenkin matriarkaalisessa pakanuudessa ja jumalattaren ympärillä olevassa henkisyudessa, sekä luontoon liitettyjen merkitysten kautta, että esikristillisten perinteiden kautta, jossa hedelmällisyydellä oli iso rooli. Vaikka pääosin tämä feministinen henkisyys lainaa pluralistisesti monesta perinteestä, aineistostani näkyi myös suomalaisen kansanuskon vaikutukset. Instagram-aineistossani esiintyi kansanlääkintään tai perinteisiin pohjautuvia toiminimiä, jotka ammensivat kliinisen lääketieteen ulkopuolelta tarjoamissaan tai harjoittamissaan hoitomuodoissa tai hyvinvointipalveluissa. Vulva- ja kuukautispositiivista sisältöä tuottavalla kanavalla nimeltä Kukoistava kuukautiskierto esiteltiin esimerkiksi vaginalle ja kohdulle erilaisia yrtilääkinnällisiä hoitumuotoja (@kukoistavakuukautiskierto, kuvakaappaukset nro 22 ja nro 23).

Miten sä suhtaudut menkkoihin? Kuukausittainen pakollinen paha vai pyhitetty aika, jolloin olet kosketuksissa omaan sisimpääsi? --- (@ainoagraphicdesign, kuvakaappaus nro 15)

Eräässä menkkapositiivisessa julkaisussa Instagramissa kuukautisista heräteltiin keskustelua oheisella aloituksella. Instagram-aineistossa etenkin menkkapositiivinen sisältö korosti raskautta, kuukautisia ja seksuaalisuutta pyhyyteen viitaten; ne nähtiin usein pyhinä arjesta erillisinä aikoina tai kokemuksina. Niissä ei kuitenkaan esiintynyt sana 'pyhä' suoraan niin usein, mutta silloin kuin siihen viitattiin, kyseessä oli usein nimenomaan ruumiiseen liittyvät asiat.

Myös kyselyaineistossa naisruumis ja sen luovat biologiset toiminnot nähtiin pyhinä, vaikkakin vain marginaalisesti enemmistö kyselyyn vastanneista koki kehosuhteessaan tai seksuaalisuudessa pyhyttä. Kuitenkin kysyessäni, miten se pyhyys näyttäytyy konkreettisesti

ja sen jälkeen, mitkä asiat ovat heidän mielestään pyhiä, vastauksissa oli erilaisia pohdintoja, joista nousi esille oma keho, sen toiminnot ja sen kautta kokeminen. Näitä asioita olivat esimerkiksi synnytys, raskaus, imettäminen, seksuaalisuus ja seksi, intiimiys ja kosketus. Sen lisäksi esille nousi myös kehoyhteys, sekä itseen, että laajempaan kokonaisuuteen kuten universumiin tai luontoon tai esimerkiksi muihin ihmisiin tai yhteisöön. Esimerkiksi näin mainitaan alla mainituissa vastauksissa:

Rakastelu, kohdun ja vaginan voima-> uuden elämän luominen ja synnytys (liite 1, kysymys nro 12)

Koen kehoni kautta yhteyttä johonkin ikiaikaiseen, esi-isiin, luontoon tai tiedostamattomiin asioihin. Koen olevani yhtä kaiken kanssa silloin, kun minulla on kehoyhteys itseeni. Konkreettisesti se näkyy ulospäin luultavasti niin, että olen rauhallinen, hiljainen, rento ja iloinen. Masennus ja ahdistus hälvenee ja kaikki tuntuu yhtäkkiä selkeältä. Tällaisia tilanteita saa aikaan esim. uiminen luonnonvesissä, silloin tulee yhteys johonkin selittämättömään ja kaikki tuntuu oikealta. Käsittämätön tunne, jota en pysty selittämään. (Liite 1, kysymys nro 11.)

Kyselyaineistossa myös nousi esille kehon pyhyys sen varjelemisella, jossa haluttiin korostaa esimerkiksi oman vulvan ja kehon rajoja ja itsemääräämisoikeutta myös ehkäisyyn, abortin ja oikeuden seksuaalisen nautinnon suhteen. Joissain vastauksissa kävi ilmi, kuinka konservatiivinen uskonnollinen ympäristö on ollut syynä siihen, että omia rajoja on rikottu ja esimerkiksi kuukautiset ja seksuaalisuus ovat jääneet tabuksi. Lisäksi uskonto nähtiin joissain vastauksissa kehollisuutta rajoittavana ilman suoraa omakohtaista viittausta: se tiedostettiin esimerkiksi, että jos heidän maailmankatsomuksensa olisi erilainen niin se vaikuttaisi suhtautumiseen seksuaalisuutta, kuukautisia tai vulvaa kohtaan.

Adler ja Salomonsen ovat molemmat tutkimuksissaan jumalataruskontojen ja wiccalaisuuden parissa tuoneet esille, kuinka seksuaalisuus ja hedelmällisyys yhdistyvät henkisytyteen monella tavalla. Nämä ovat näkyneet harjoituksina tai arvomaailman kautta ja niissä korostuvat nimenomaan kehollisuus ja kehon pyhyys. Adlerin havainnot feminististen *covenien* parissa näyttivät esimerkiksi alastomuuden luonnollisena asiana ja nostivat esille kuukautiset eräänlaisena pyhänä aikana, jota haluttiin vaalia esimerkiksi vetäytymällä muiden menstruovien pariin tai keskittymällä kehon hyvinvointiin eri tavoin (Adler 1979). Salomonsen puolestaan mainitsi tutkiessaan Reclaiming-noituutta (2002) kuinka kehollisuudelle annettiin pyhiä merkityksiä etenkin siirtymäriiteissä, oli kyseessä sitten kuukautiset tai synnytys.

Myös kyselyaineistossani sekä Instagramin kuukautis- ja vulvapositiivisissa aineistoissa kehon pyhyys näkyi seksissä ja seksuaalisuuden voimassa, imettämässä, raskaudessa ja elämän luomisessa, naiseudessa, kuukautisissa, kehon osissa, terveydessä tai vulvan ja kohdun 'voimassa'. Eräs kyselyyn vastanneista vastasi kysymykseen siitä, mitä pitää pyhänä seuraavasti:

Oma tila, oma vartalo sekä fyysisesti että puheen tasolla. (Liite 1, kysymys 12.)

Oma tila ja päätösvalta kehosta ja oikeudesta esimerkiksi nautintoon, toistuvat perusarvoina feminismissä, eikä ole sinänsä ihmeellistä, että ne saavat myös henkisiä merkityksiä traditiossa, jolla on ollut vaikutuksensa feminismiinkin. Eräs vastaaja rinnasti pyhyiden nimenomaan tärkeimpiin sekulaareihin arvoihin vastauksena siihen millaisia asioita pitää pyhinä, ja nämä vastaukset nimenomaan olivat feminismin keskeisiä arvoja eli ihmisoikeudet ja tasa-arvo (Liite 1, kysymys 12).

Vastauksia tulkitessani huomioon tuli kuitenkin ottaa, että myös kysymyksenasettelu saattoi vääristää tulosta pyhyiden merkityksestä ja toinen lähestymistapa olisi voinut tuoda erilaisia vastauksia. Kuten aiemmin nousi esille kyselyaineistosta, pyhyiden voidaan myös nähdä tässä kontekstissa olevan nimenomaan jotain arvokasta, tärkeää, varjeltavaa ja merkittävää, sen sijaan, että se liitettäisi esimerkiksi johonkin uskonnolliseen perinteeseen. Pyhyiden termiä olisi voinut mahdollisesti avata tässä kontekstissa niin kysymyksenasettelussa kuin itselleni siinä, mitä haen oikeastaan koko termillä.

5.7 Uskonto kehollisuuden uhkana vai henkisyys sen täydentäjänä?

Vulva- ja kuukautispositiivisesta aineistosta nousi esille rituaaleja, kehollisuuden pyhyttä sekä traditioita lääketieteen ja vaihtoehtoisten hoitomuotojen väliltä. Toisaalta feminismin ja henkisyyden, etenkin pakanuuden välillä oli nähtävissä yhteyksiä niiden historiallisten kontekstien lisäksi. Aineistossa kuitenkin myös haluttiin välillä tehdä selkeää pesäeroa feminismin liittymisestä mihinkään uskontoon tai edes henkisyyteen liittyvään, mikä oli kiinnostavaa tarkastella etenkin viime vuosikymmenten yhteiskunnallisessa kontekstissa. Postsekulaarissa yhteiskunnassa on edelleen isoja kiistan aiheita liittyen keholliseen itsemääräämisoikeuteen ja uskonnosta nouseviin näkökulmiin, esimerkiksi aborttiin liittyen, jolloin uskonto nähdään uhkana naistyypilliselle keholle. Henkisyys on tullut esille niin ikään,

kun ajankohtaisen yhteiskunnallisen keskustelun kohteena olleet uskomushoidot ja holistinen terveystuuri ovat herättäneet huomiota niiden markkinoinnin vuoksi ja nostaneet keskustelua erilaisten hoitojen turvallisuudesta ja suhteesta kliiniseen lääketieteeseen. Samaan aikaan kuitenkin uushenkisyyden erilaiset muodot ovat näkyneet mediassa esillä. Tämän kontekstin takia oli vallan oletettua, että vulva- ja kuukautispositiivisuus haluttiin kyselyaineistossa ajoittain pitää erillään uskonnon diskurssista tai välttää henkisyteen liittämistä. Henkisyden ja uskonnon suhteen oli kuitenkin eroja siinä, miten aineistossa suhtauduttiin niihin etenkin kehollisuuden kontekstissa.

Webropol-kyselyyn vastanneista noin puolet karttoi vulva- ja kuukautisaktiivisuuden liittymistä henkisyteen tai uskontoon ja Instagram-aineistosta oli mahdollista erottaa vastaavaa. Oli kuitenkin selkeä ero siinä, minkälaisessa kontekstissa uskonto tai henkisyys näkyivät Instagramin kuukautis- ja vulvapositiivisessa sisällössä. Tiedettä korostettiin kuukautisiin ja menstruovien terveyteen liittyvissä julkaisuissa, kun taas uskonto esiintyi selkeästi silloin, kun puhuttiin tabuista tai yksittäisiä menstruovien kertomuksia tai kokemuksia. Kyselystä nousi esille ajoittain jyrkkäkin suhtautuminen uskontoon instituutiona ja arvojen määrittäjänä kohtaan, sillä se nähtiin nimenomaan vanhentuneena ja tabuja ylläpitävänä. Toisin sanoen, konservatiiviset arvot nähtiin niin kyselyssä kuin julkaisuissakin uhkana feminismille, etenkin vulva- ja kuukautispositiivisuudelle.

Vaikka henkisyys ja uskonto rinnastettiin kyselyaineistossa välillä keskenään, henkisyteen suhtautuminen ei ollut aivan näin jyrkkä ja se esiintyi hieman eri kontekstissa kuin uskonto. Kun kyselyssä kysyin maailmankatsomuksista, uskontoon kuuluminen oli jyrkän kielteistä tai sitten mainittiin uskontokuntaan kuuluminen, usein kristinusko. Henkisyys puolestaan joissain vastauksissa mainittiin omana maailmankatsomuksenaan ja sitä myös selitettiin tarkemmin auki. Instagram-aineistossa henkisyys puolestaan näkyi enemmän siinä, miten omaan kehoon ja sen toimintaan suhtauduttiin ja kuinka esimerkiksi kuukautisten tai vulvan positiivisella suhtautumistavalla pystyttiin kokemaan merkittäviä kokemuksia. Toki sitä ei aina nimetty nimenomaan henkisyudeksi tai henkiseksi kokemukseksi, mutta etic-näkökulmasta sen voisi sellaiseksi tulkita, etenkin ottaen huomioon kyselystä nousseet vastaukset.

Kyselyvastauksissa vulva- ja kuukautispositiivisuutta haluttiin myös välillä selkeästi erottaa perinteisesti uskontoon tai henkisyteen liittyvistä termeistä, mikä myös kertoo siitä, että tämännäköisessä aktivismissa pohditaan paljon suhdetta uskontoon ja etenkin sen

negatiiviseksi koettuihin puoliin. Kyselyvastauksissa tätä pohdintaa sanoitettiin esimerkiksi seuraavanlaisesti:

Uskontotraumaisena vierastan sanaa pyhä. Kaikenlainen kulttimaisuus triggeröi minua.---- ---- (Liite 1 kysymys 12).

En koe esimerkiksi kristinuskon selityksiä kuukautisista tai muista naisiin liittyvistä asioista hyvinä, vaan pikemminkin haitallisina. Enkä koe, että muillakaan uskonnoilla olisi minulle mitään tarjottavaa. (Liite 1 kysymys 12.)

Ei ollut siis ihme, että feministinen aktivismi karsasti uskonnon tai jopa henkisyden nostamista esille. Kuten Gayborin tutkimuksesta amerikkalaisesta kuukautistuoteaktivismista tuli ilmi, toisen ja kolmannen aallon feministeillä erosi suhtautuminen niin sanottuun kulttuuriseen feminismiin, jossa yhteiskunnallisen aktivismin lisäksi yhdistyi matriarkaalin myyttisyys jumalattaren keskeisellä roolilla ja rituaalisuus oli keskeistä (Bobel 2006, 338–341). Myöhempi, kolmannen aallon feminismi näki ne puolestaan taikauskona ja tukeutui mieluummin riippumattomampaan puhtaasti tieteelliseen näkökulmaan.

Sekä Instagram- että kyselyaineistossa huomasi, kuinka pakanaisuus tai henkisyys saatettiin nähdä vieraana tai jopa omituisena, mikä toisaalta peilaa nykyään enimmäkseen marginaalista keskustelua sosiaalisen median kanavissa ja keskustelupalstoilla tällaiseen feministiseen aktivismiin liittyen. Kuukautisveren käyttäminen rituaalisessa tai taiteellisessa kontekstissa on näissä usein se näkyvin esimerkki, jota saatetaan trivialisoida ja kyseenalaistaa keskustelupalstoilla, iltapäivälehtien kolumneissa tai sosiaalisessa mediassa. Vulva- ja kuukautispositiivisuutta seuraavat tai jollain tapaa harjoittavat ovat selkeästi myös tietoisia siihen liitettyihin mielikuviin, sillä suhdetta niihin pohditaan aineistossani myös. Esimerkiksi eräässä menkkaposiitivisessa julkaisussa pohditaan asiaa näin:

Eihän kuukautiset ole enää mikään tabu! Onko niistä pakko puhua? Esimerkiksi Sanna Ukkola linjaa kuukautisaktivismia ihmettelevässä kolumnissaan: "Jos tarkoitus on antaa kuva naisista fiksuina yhteiskunnallisina toimijoina ja tasavertaisina keskustelijoina, ehkä veri kannattaisi jättää naistenhuoneeseen." Eli siis avoimuus kuukautisista tekisi naisesta (tai kenestä tahansa) jotenkin vähempiarvoisen yhteiskunnallisen toimijan? Mahtavaa! Eiköhän tässä ulostulossa ole jo aika konkreettinen esimerkki sille miksi kuukautiset ovat yhä tabu. Ymmärrän: näin yhtäkkiä voi näyttää hassulta ja groteskilta, kun interwebsissä on Kummallisia Ihmisiä, jotka jakavat kuvia kuukupeistaan tai tekevät taidetta kuukautisverellään- mutta hetkinä, jolloin kohtaa jotakin vierasta voi koettaa pohtia, mistä tässä ilmiössä on kyse. Miksi joku voisi kokea tärkeäksi julistaa, että vuotaa kuukausittain pimperoonistaan verta? Kuukautisveren näkeminen Instagramissa voi inhottaa, koska se on niin äkillistä ja kummallista,

jos on tottunut, että menkka-asiat hoidetaan lukittujen ovien takana. Meillehän on opetettu nuoresta asti, että Nolointa mitä voi menkkojen kanssa käydä on että ne näkyvät muille! Veritahra housuissa, lakanoissa, sohvalla ... Menkat ovat tyttöjen välinen salaisuus, jota suojellaan piilottamalla tampooni vessareissulla visusti nyrkkiin ja ojentamalla kaverille side pöydän alla, ETTEI KUKAAN VARMASTI NÄE! Kuukautissuojien mainonta hehkuttaa taas, että tuote tuo raikkaan olon, koska menkat eivät ole raikkaita. Menkat ovat tunkkaisia ja ällöttäviä, ja parempi olisi jos kukaan ei tietäisi niistä. Ei minulla mitään menkkoja ole! Ei varmasti! Noniin: ehkä tällaisen itsereflektion jälkeen voi olla helpompi ymmärtää menkka-aktivismia. Kuukautisiin liittyy yhä paljon tabuja ja niitä menkka-aktivismi koettaa rikkoa. Eikä sun tarvitse itse jakaa kuukuppikuvia, eikä edes tykätä niistä. Mutta ennen paheksuntaa olisi hyvä ymmärtää, että kuukautisten normalisointi hyödyttää meitä kaikkia; ettei kukaan ajattelisi avoimen menstruoinnin vähentävän kenenkään arvoa yhteiskunnallisena toimijana ja tasavertaisena keskustelijana. Ja ennen kaikkea: ettei kenenkään tarvitsisi hävetä --- --- (@tympeattytot, kuvakaappaukset nro 24 ja nro 25)

On selvää, että vulva- ja kuukautispositiivisuus Instagramissa palvelevat seuraajiaan hyvin erilaisilla tavoilla ja niitä sekä seurataan, että harjoitetaan hyvin monipuolisista lähtökohdista. Kyselyaineistosta kävi ilmi, että joillekin se tukee terveyden ylläpitoa ja hyvinvointia lääketieteen ohella, kun taas joillekin informatiivisuus tai yhteiskunnallisuus ovat ne syyt seurata näitä kanavia. Joillekin puolestaan se on nimenomaan osa antipatriarkaalisuutta myös henkisyys-suhteen. Viittaukset henkisyys-suhteen eivät kerro mistään yhdestä ryhmästä, mutta vulva- ja kuukautispositiivisuuden kuvastosta löytyy monia henkisyys- ja pakanuuden teemoja. Niiden voidaan nähdä kumpuavan perinteistä, joilla on oikeasti yhteistä historiaa feministisen aktivismin kanssa.

Vaikka osa seuraajista selkeästi liittyy etenkin uskontoon negatiivisia mielikuvia sen suhtautumisen takia kehollisuuteen, henkisyys on kuitenkin aineiston mukaan aspekti, joka auttaa näitä seuraajia normalisoimaan monia luonnollisia kehollisuuteen tai seksuaalisuuteen liittyviä asioita ja samalla voimaantumaa patriarkaalistien normien alla. Instagram-aineistossa nimenomaan henkisyys näyttäytyi ilmenevän apuna tähän, osittain irrallisena osana uskonnosta. Siinä missä uskonto koettiin kehollisuuden uhkana, henkisyys esiintyi enemmän myönteisenä suhtautumisena kuukautisiin tai vulvaan ja yleisesti naistyypilliseen kehoon.

6 Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat

Postsekulaarin uskonnollisen kentän tutkimuksissa on osoittautunut jo aiemmin, kuinka nykyhenkisyudessa näkyy monenlaisten perinteiden ja maailmankatsomusten väliltä valikoiminen. Aineistoni tuki täysin myös sitä, että henkisyiden määritelmistä ollaan kiinnostuneita ja omaa suhdetta siihen halutaan määrittää ja pohtia. Feminismin ja henkisyiden suhteesta nousi esille yhteiskunnallista pohdintaa niin uskonnon ja henkisyiden väliltä kuin arvojen yhteensovittamisesta feministiseen viitekehykseen. Laajemman kuvan saaminen tästä yhteisönä olisi kuitenkin vaatinut myös näiden sisältöjen tekijöiden haastattelua, jolloin näkökulma olisi kattanut kaikki ilmiön osapuolet. Kyselyn pinnallisuus myös jätti huomiotta hedelmällistä aineistoa, sillä esimerkiksi haastattelututkimuksella olisi voinut saada enemmän informaatiota yksilöiden omista suhteista henkisyteen käytännössä. Tällä kyselyllä oli kuitenkin mahdollista selvittää yhteisöstä²⁷, kuinka feministisessä aktivismissa henkisyys toistuu monilla osa-alueilla ja kuinka sen rooli voi auttaa yhteiskunnallisesti sekä yksilötasolla normalisoimalla tabuja. Henkisyys ei ollut vastakohtana perinteisesti käsitetyille institutionalisoituneelle uskonnolle, sillä aineistosta nousi myös esille esimerkiksi kristittyjä arvoja sekä uskonnollisuuden kokemista. Henkisyys kuitenkin näyttäytyi uskomuksissa ja kokemuksissa melko samalla tavalla, mikä yksinkertaisesti kertoi siitä, kuinka meidän aikanamme uskotaan.

Henkisyys näkyi vulva- ja kuukautispositiivisissa feministisissä ryhmissä kuitenkin erityisesti kolmella tavalla; parantamisessa ja hoitomuodoissa, luontosuhteessa ja naiseudessa. Hanegraaffin länsimaiseen esoteriaan liittävä (1998) hyvinvointiin ja itsensä kehittämiseen tai parantamiseen keskittyvä henkisyys nousi esille erityisesti Instagram-aineistosta, jossa vulva- ja kuukautispositiivisuutta luotiin pääosin informatiivisuuden ja/tai vertaistuellisuuden kautta. Tiedon lisäämisen ja keskustelun lisäksi kuvasto viittasi paljon kuukautisten mystifointiin, rituaalisuuteen ja feminiinisyyteen liitettyyn henkisyteen kuten tiettyihin pakanuuden muotoihin sekä luonnonlääkintään. Keskustelu ja aktivismi vulva- ja kuukautispositiivisuuden ympärillä Instagramissa näyttäytyi osana hyvinvointidiskurssia, ja myös kyselyaineistossa seksuaalisesta hyvinvoinnista ja kehollisuudesta puhuttiin merkittävänä ja jopa yliluonnollisena. Hyvinvoinnin korostaminen näkyi erilaisten

²⁷ Yhteisöllä tarkoitan tässä vulva- ja kuukautispositiivisen sisällön tuottajia ja seuraajia Instagramissa, jotka eivät kuitenkaan ole välttämättä järjestäytyneet eivätkä erityisen homogeenisiä vaan koostuvat feministisistä aktivisteista, sekä asiasta kiinnostuneista ihmisistä.

luonnonlääkintään, valmennuksiin tai hoitomuotoihin liittyvien palveluiden edustuksessa vulva- ja kuukautispositiivisissa julkaisuissa, mikä aineistossa näkyi antipatriarkaalisena, sillä se huomioi monien vaivojen hoitoa, jota perinteinen lääketiede on laiminlyönyt.

Itsensä kehittämiseen ja parantamiseen liittyvä henkisyys näkyi myös siinä, kuinka vulva- ja kuukautispositiivisissa julkaisuissa ja niiden seuraajien elämässä haluttiin esimerkiksi voimaantumisen kautta kehittää itseä. Kuukautisiin ja kehollisuuteen suhtautumiseen liitettiin ajatusta mielen ja kehon rauhoittamiseen esimerkiksi kuukautisten ajaksi ja niihin valmistauduttiin välillä rituaalein. Samaan aikaan myös feminismi näyttäytyi samankaltaisena parantavana tekijänä esimerkiksi kehosuhdetta kohtaan.

Feminismi kohtasi henkisyyden myös luontoon liitetyn henkisyyden kautta, jossa pääpaino oli pakanauteen viittaavassa luonnon kiertokulun pyhittävässä henkisyudessa. Tämä muistutti vuodenaikajuhlineen, luontomerkityksineen, ja ekologisen ajattelun kautta pakanuuden muotoja, joka lainasi suomalaisesta kansanperinteestä sekä muista esikristillistä perinteistä. Pääosin naisista koostuvassa yhteisössä perehdyttiin kansanlääkinnällisiin menetelmiin vulvaan, kuukautisiin, seksuaalisuuteen ja hedelmällisyyteen liittyvissä kysymyksissä ja usein tuettiin ekologisempia vaihtoehtoja niin ehkäisyyn kuin kuukautissuojiksi. Aineistosta nousi esille, kuinka luontoa haluttiin esimerkiksi kiittää kuukautisista ja sen elementit nähtiin positiivisena kehollisuudelle ja seksuaalisuudelle.

Luonnosta haettiin rauhoittumisen kokemusta ja sen pyhittäminen oli yksi esille tulleista arvoista, jonka lisäksi sieltä etsittiin apua resursseina tai yrtteinä erilaisiin ongelmiin. Pakanuuden ja feminismin yhteisen historian (Adler 1979; Salomonsen 2002) vuoksi oli selkeää tässäkin yhteisössä huomata, kuinka samat arvot nousivat aineistosta esille ja tukivat toisiaan. Erilaiset kuukautisiin ja vulvaan liitetyt rituaalit tai perinteet liittyivät usein tavalla tai toisella luontoon, sillä se oli niin keskeinen elementti tämänkaltaisessa henkisyudessa. Luontoon koettiin yhteyttä ja luonnollisuudella oli merkityksiä pyhän kokemiselle tai olemiselle osana isompaa kokonaisuutta.

Kolmantena kategoriana aineistosta nousi esille naiseuden ympärille keskittyvä henkisyys, jossa aiemmin tabuina pidetyille vulvalle ja kuukautisille annettiin uusia pyhiä merkityksiä uudelleen ottamalla ne haltuun. Sitä representoitiin feminiinisiksi jumaluuksiksi perinteisesti miellettyillä symboleilla ja sen henkisyys nousi usein noituudesta kuten wiccalaisuudesta. Seksuaalisuus nähtiin myös positiivisena voimavarana ja siihen liitettiin yliluonnolliseksikin

miellettyjä kokemuksia tai maagisuutta, joiden taustalla voi nähdä niin New Age-uskonnollisuuden vaikutteita kuin vanhojen kansanuskon piirteiden omaksumista, sekä niiden sekoittumista.

Vulva- ja kuukautispositiivisuus näkyi niin Instagram-aineistossa kuin kyselyaineistossakin lainaavan jumalatariskurssia, sillä niiden historiallisena taustana on usein ollut jonkinlaisia naisten piirejä tai jumalattaren ympärillä olevaa yhteisöllisyyttä, jotka ovat vuosien myötä muuttuneet sekulaarimmiksi ryhmiksi. Jumalatarsymboliikka toimi myös voimaannuttavana elementtinä, joka toisaalta näkyi mytologioista lainaavana kuvastona, mutta toisaalta myös korosti henkisyttä ja esimerkiksi voimaa vulvan ja kuukautisten ympärillä.

Siitä huolimatta, että aineisto jakautui radikaalisti kahteen, jossa enemmistö ei kokenut yhteyttä henkisyyden tai uskonnon kanssa tai määritteli itsensä ateistiksi, löytyi vastauksista kuitenkin selkeästi henkisyyden pohdintaa. Kyselyyn vastanneet olivat myös halukkaita kertomaan suhteestaan henkisyteen ja feminismiin avoimesti, vaikkakaan eivät välttämättä nähneet niiden välillä yhteyttä tai kokeneet esimerkiksi itse olevansa henkisiä tai uskonnollisia. Henkisyyden ja feminismin kohtaamisista suurin osa jollain tapaa keskittyi henkisyyden ja kehollisuuden suhteeseen, joten omasta kokemuksesta haluttiin kertoa osana laajempaa feminististä aktivismia ja avointa suhtautumista kyseiseen teemaan.

Aineistossa nousi myös esille ristiriitaisia suhtautumisia henkisyyden ja feminismin välillä ja suhteesta uskontoon, sillä aihe on yhteiskunnallisesti myös puhuttanut mediassa ja erityisesti sosiaalisen median vaikuttajien ja yrittäjien keskuudessa. Aihe on myös osa laajempaa yhteiskunnallista keskustelua vaihtoehtohoitomuodoista, uskomushoidoista, henkisistä valmennuksista ja politiikan kytkeytymisestä uskomuksiin, joten oli oletettavaa, että myös vulva- ja kuukautisaktivismissa heräisi ristiriitaa. Aineistossa ei suoraan ollut mainintaa esimerkiksi feminiini- ja maskuliinienergioihin liitetystä uskomuksista, mutta esimerkiksi feministiyhteisössä se on herättänyt keskustelua sosiaalisessa mediassa ei-binäärisyyden poissulkemisesta ja sukupuolivähemmistöjen roolista. Tutkimassani aineistossa nousi kuitenkin esille myös moniäänisyys ja binäärisyyden rikkominen, vaikkakin suhtautuminen sukupuoleen vaihteli etenkin kyselyaineistossa.

Vulva- ja kuukautispositiivisuuden keskuudesta nousi kuitenkin esille monia henkisyyden piirteitä pakanuudesta kristillisyyteen ja monenlaiseen henkisyteen, mutta tämän tutkimuksen puitteet eivät riittäneet perehtymään jokaiseen erikseen. Kyselyyn vastanneiden

määrä oli myös pieni suhteessa Instagramissa olevaan vulva- ja kuukautispositiiviseen sisältöön. Kysymyksenasettelua tarkentamalla olisi voinut saada isomman kokonaiskuvan ihmisten rituaaleista, uskomuksista ja kokemuksista, mutta myös laajempi haastattelututkimus olisi voinut syventää perinteisiin paneutumista. Jatkotutkimusta ajatellen olisi kiinnostavaa myös haastatella näitä vaikuttajia tai yrittäjiä, jotka vulva- ja kuukautispositiivisen sisällön ohella ovat esimerkiksi perehtyneet erilaisiin luonnonlääkinnällisiin hoitoihin ja naisten hyvinvointiin, sillä tutkimuksestani kävi ilmi, että juuri naisten terveydessä yhdistyi feminismi ja henkisyys, niin kuvaston kuin perinteiden tasolla. Tarkastelemassani henkisyydessä oli selkeästi paikka feministiselle kehoa ja seksuaalisuutta normalisoivalle puheelle ja aktivismille, mikä on merkittävää monelle ahtaasta uskonnollisesta tai aatteellisesta ilmapiiristä kärsineelle. Toisaalta olisi myös mielenkiintoista kartoittaa feministisen henkisyyden roolia vastineena patriarkkaalisille arvoille, sillä on selvää tämän tutkimuksen valossa, että henkisyydellä on mahdollisuus voimaannuttaa naisia sekä muita sukupuolia.

Kehoni pystyy luomaan oikeita ihmisiä ja se on upeaa. Luomaan sielun tai miksi haluaakaan kutsua sitä elämän voimaa. (Liite 1 kysymys 12.)

Lähteet

Tutkimusaineisto



Ainoagraphicdesign(@ainoagraphicdesign). ”Miten sä suhtaudut menkkoihin?”. ---

Instagram, kuvakaappaus nro 15. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Fysio Anna Kaisa (@fysioannakaisa). ”Menkat, tuo hankala ja intiimi puheenaihe!”---

Instagram, kuvakaappaukset nro 20 ja 20b. Kuvakaappaukset otettu 9.11.2022.

Viitattu 27.3.2026.

Häpykorut (@hapykorut). “ Veri  Se on normaali, neutraali asia, niin kauan kun se ei tule pimpistä”.--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 3. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022.


Viitattu 27.3.2026.

Häpykorut (@hapykorut). ” Menkkakoru ja klittakoru ovat yhdistyneet Häpykoruiksi. Sana "häpy" viittaa yleensä naisen sukuelimiin, mutta voi tarkoittaa myös kaikkia sukuelimiä.”--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 4. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022.

Viitattu 27.3.2026.

Häpykorut (@hapykorut). ”Lapsen ekat menkat. ”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 5.

Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Häpykorut (@hapykorut). ”  Joskus tekee hyvää päästää irti normeista ja häpeästä.”---

Instagram, kuvakaappaus nro 16. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.



Kiia Kakko (@kiiakakko). ”Tule mukaan heittäytymään kehon syklien maailmaan.”---

Instagram. Kuvakaappaus nro 11. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Kukoistava Kuukautiskierto (@Kukoistavakuukautiskierto). ”Kukoistava kuukautiskiortopaja

eilen Turussa”. --- *Instagram*, kuvakaappaukset nro 1 ja 9. Kuvakaappaukset otettu

9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Kukoistava Kuukautiskierto (@Kukoistavakuukautiskierto). ”  Siskot ja naistenpiirit .

About 10 vuotta sitten rakastuin naistenpiiriin.” ---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 10.

Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Kukoistava Kuukautiskierto (@kukoistavakuukautiskierto). ”--- Olen läsnä siinä kohdassa

missä henkisyys ja tiede kohtaavat.”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 12.

Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Kukoistava Kuukautiskierto (@kukoistavakuukautiskierto). ”Tämän vuosikymmenen

viimeisten kuukautisten kunniaksi julkaisen uuden vuosikymmenen ensimmäisen

- Kukoistava kuukautiskierto-työpajan”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 13.
Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Kukoistava Kuukautiskierto (@kukoistavakuukautiskierto). ”Esittelen itseni koska on tullut paljon uusia seuraajia!”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 22. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Kukoistava Kuukautiskierto (@kukoistavakuukautiskierto). ”Olethan jo tutustunut upeaan Menkkablogiin?”--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 23. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Menkkablogi (@menkkablogi). ”Miten puhua lapselle menkoista?”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 6. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Menkkablogi (@menkkablogi). ”Okei, tää on tosi vaikea aihe. [TW itsemurha].”---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 8. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Menkkablogi (@menkkablogi). ”Ihanaa sunnuntai-iltaa kaikille 🍀 ” ---. *Instagram*, kuvakaappaus nro 17. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Menkkablogi (@menkkablogi). ”Kesäfiiliksissä! Blogissa uusi menkKAVERI-kirjoitus.”--- *Instagram*, kuvakaappaukset nro 18(kuvateksti ja hashtagit) ja 18b (kuva ja alku kuvatekstistä). Kuvakaappaukset otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Merimort (@merimort). ”Merin kuukautiset alkoivat 14-vuotiaana.”--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 7. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Merimort (@Merimort). ”Kansainvälinen kuukautispäivä 28.5”.--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 2. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Merimort (@merimort). ”A R V O N T A päivän #ihmesisälläsi teemassa: VOIMA ❤️”.--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 19. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Merimort (@merimort). ---”Äiti herkistyi ja tirautti kyneleen, koska tyttärestä oli kasvamassa nainen.”--- *Instagram*, kuvakaappaus nro 21. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Reetta Fredrika (@reetta_fredrika). ”KUUkautiskalenteri ❤️ KUUkalenteri 🌐 ” . --- *Instagram*, kuvakaappaus nro 14. Kuvakaappaus otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.
- Tympeät Tytöt (@tympeattytot). ”Eihän kuukautiset ole enää mikään tabu!”--- *Instagram*, kuvakaappaukset nro 24 (kuvatekstin alkupuoli) ja 25 (kuvatekstin loppupuoli). Kuvakaappaukset otettu 9.11.2022. Viitattu 27.3.2026.

Media-aineisto

- Bowen, Chloe. 2022. The vulva positivity movement is here to save your sex life. *Cosmopolitan UK*. 13.10.2022. Viitattu 26.3.2026. <https://www.cosmopolitan.com/uk/love-sex/sex/a41587257/vulva-positivity-movement/>
- Micklin, Sanna. 2019. Kuukautisiin liittyvät tabut ovat murtumassa. *Antroblogi* 29.4.2019. Viitattu 26.3.2026. <https://antroblogi.fi/2019/04/kuukautiset-ovat-tabu/#1497694146075-bc9286b1-043148f1-1f5738db-6ea34f32-312e3056-1b80b8c8-66622d1d-79de72b9-1ddd4bfd-88ee>
- Moody Month. 2021. Introducing the red tent movement. Viitattu 12.4.2026. <https://moodymonth.com/articles/introducing-the-rent-tent-movement>
- Morgan, Lucy 2022. Is vulva casting the next frontier in body positivity? *Glamour Magazine UK*. 21.1.2022. Viitattu 26.3.2026. <https://www.glamourmagazine.co.uk/article/vulva-casting>
- Period positive- movement. *Our Ethos*. Viitattu 26.3.2026. <https://periodpositive.com/our-ethos/>
- Red Tent Directory. N.d. Viitattu 12.4.2026. <https://redtentdirectory.com/>
- UNWomen. *Feminismin historia: Varhainen ja ensimmäisen aallon feminismi – ei vain äänioikeustaistelua*. 8.11.2022. Viitattu 26.3.2026. <https://unwomen.fi/uutiset/feminismin-historia-varhainen-ja-ensimmaisen-aallon-feminismi-ei-vain-aanioikeustaistelua/>
- UNWomen. *Intersektionaalinen feminismi: Mitä sillä tarkoitetaan ja miksi se on tärkeää juuri nyt?* 5.7.2021. Viitattu 26.3.2026. <https://unwomen.fi/uutiset/intersektionaalinen-feminismi-mita-silla-tarkoitetaan-ja-miksi-se-on-tarkeaa-juuri-nyt/>
- Valon Voima ja Ilo. N.d. Viitattu 29.3.2026. <https://valonvoimaa.fi/>
- Williams, Zoe. 2021. Labia liberation! The movement to end vulva anxiety for good. *The Guardian* 13.9.2021. Viitattu 26.3.2026. <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2021/sep/13/labia-liberation-the-movement-to-end-vulva-anxiety-for-good>

Kirjallisuus

- Adler, Margot. 1979. *Drawing Down the Moon. Witches, Druids, Goddess-Worshippers, and Other Pagans in America Today*. New York: Peguin/Arkana.
- Ahonen, Johanna. 2015. Spirituaalisuus väylänä muutokseen? Feminismin ja henkisyiden risteymiä. Teoksessa *Uskonnon ja sukupuolen risteys*, toimittaneet Johanna Ahonen ja Elina Vuola. 82–116. Helsinki: SKS.
- Apo, Satu. 1995. *Naisen väki: tutkimuksia suomalaisten kansanomaisesta kulttuurista ja ajattelusta*. Helsinki: Hanki ja jää
- Are, Carolina. 2022. The Shadowban Cycle: An Autoethnography of Pole Dancing, Nudity and Censorship on Instagram. *Feminist media studies* 22.8 (2022): 2002–2019.
<https://doi.org/10.1080/14680777.2021.1928259>
- Aune, Kristin. 2015. Feminist Spirituality as Lived Religion: How UK Feminists Forge Religio-Spiritual Lives. *Gender & Society* 29 (1): 122-145.
<https://doi.org/10.1177/0891243214545681>
- Armstrong, Toni. 1993. Z Budapest: Feminist Spiritual Revolutionary. *Hot Wire* 9 (1): 2.
- Aune, Kristin. 2011. Much Less Religious, a Little More Spiritual: The Religious and Spiritual Views of Third-Wave Feminists in the UK.(Report). *Feminist Review* (97): 32-55. https://utu.finna.fi/PrimoRecord/pci.gale_ofa273503011
- Aune, Kristin, Sonya Sharma ja Giselle Vincett, toim. 2007. *Women and Religion in the West: Challenging Secularization*. Aldershot: Ashgate.
- Berger, Helen A. and Helen A. Berger. 2011. *Witchcraft and Magic: Contemporary North America*. Philadelphia, Pa.: University of Pennsylvania Press.
<https://utu.finna.fi/Record/volter.2040408>.
- Bobel, Chris. 2010. *New Blood: Third-Wave Feminism and the Politics of Menstruation*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Bobel, Chris ja Breanne Fahs. 2020. The Messy Politics of Menstrual Activism. Teoksessa *The Palgrave Handbook of Critical Menstruation Studies*, toimittaneet Chris Bobel, Inga T. Winkler, Breanne Fahs, Katie Ann Hasson, Elizabeth Arveda Kissling & Tomi-Ann Roberts. Palgrave Macmillan, Singapore.
- Butler, Judith. 2011. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*. London: Routledge.

- Britton, Cathryn J. 1996. Learning About 'the Curse': An Anthropological Perspective on Experiences of Menstruation. *Women's studies international forum* 19.6: 645–653.
- Castro, Madeleine. 2020. Introducing the Red Tent: A Discursive and Critically Hopeful Exploration of Women's Circles in a Neoliberal Postfeminist Context. *Sociological research online* 25.3: 386–404.
- Collins Patricia Hill. 2015. Intersectionality's definitional dilemmas. *Annual Review of Sociology* 41: 1–20.
- Cooper, Charlotte. 2016. *Fat Activism: A Radical Social Movement*. Bristol: Intellect Books Ltd.
- Cowan, Douglas E. 2005. *Cyberhenge: Modern Pagans on the Internet*. New York: Routledge.
- Davis, Dána-Ain ja Christa Craven. 2016. *Feminist Ethnography: Thinking through Methodologies, Challenges, and Possibilities*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Douglas, Mary. (1966) 2000 *Puhtaus ja vaara: ritualistisen rahanvedon analyysi*. suomentaneet Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Drischenko Maiju. 2020. Maagisesta rajapuusta kodin symboliksi. Pihlajan rooli suomalaisessa kansanperinteessä suhteessa naiseuteen. Folkloristiikan Pro gradu-tutkielma. Turku: Turun yliopisto.
https://utuvolter.fi/permalink/358FIN_UTUR/1pnc2t6/alma9921926828005971
- Eller, Cynthia. 2000. The Roots of Feminist Spirituality. Teoksessa *Daughters of the Goddess: Studies of Healing, Identity and Empowerment*, toimittanut Wendy Griffin. Walnut Creek: AltaMira Press. 25–41
- Farrar, Janet ja Stewart Farrar. 1987. *The Witches' Goddess: The Feminine Principle of Divinity*. Washington: Phoenix.
- Faust, Gretchen. 2017. Hair, Blood and the Nipple: Instagram Censorship and the Female Body. Teoksessa *In Digital Environments: Ethnographic Perspectives Across Global Online and Offline Spaces*, toimittaneet Urte Undine Frömming, Steffen Köhn, Samantha Fox ja Mike Terry. 159–170. Transcript Verlag.
<http://www.jstor.org/stable/j.ctv1xxrxw.14>.
- Feraro, Shai. 2013 'God Giving Birth'-Connecting British Wicca with Radical Feminism and Goddess Spirituality During the 1970s-1980s: A Case Study of Monica Sjöö. *The*

- pomegranate (Corbett, Or.)* 15.1-2: 31–60. [https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1558/pome.v15i1-2.31](https://doi.org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1558/pome.v15i1-2.31)
- Gaybor, Jacqueline. 2022. Everyday (online) body politics of menstruation. *Feminist Media Studies* 22(4), 898–913. <https://doi.org/10.1080/14680777.2020.1847157>
- Gil Soldevilla, Samuel. 2016. Case study in advertising: the empowerment of female divinities and ‘the goddess in you’. *Signa (Madrid, Spain)* 25: 609–630. <https://doi.org/10.5944/signa.vol25.2016.16939>
- Goldenberg, Naomi R. 1979. *Changing of the Gods: Feminism and the End of Traditional Religions*. Boston: Beacon Press.
- Goodwin, Megan. 2016. Sex and New Religions. Teoksessa *The Oxford Handbook of New Religious Movements: Volume II. Oxford Handbooks*, toimittaneet James R. Lewis ja Inga Tøllefsen. New York: Oxford University Press. 303–314.
- Gottlieb, Alma. 2020. Menstrual Taboos: Moving Beyond the Curse. Teoksessa *The Palgrave Handbook of Critical Menstruation Studies*, toimittaneet Chris Bobel, Inga T. Wrinkler, Breanne Fahs, Katie Ann Hasson, Elizabeth Arveda Kissling ja Tomi-Ann Roberts. 144-162. Singapore: Palgrave Macmillan.
- Graham, Elaine. 2012. What’s Missing? Gender, Reason and the Post-secular. *Political Theology: the journal of Christian Socialism*, 13 (2), 233–245. <https://doi.org/10.1558/poth.v13i2.233>
- Griffin, Wendy. 2000. *Daughters of the Goddess: Studies of Healing, Identity, and Empowerment*. Oxford: AltaMira.
- Grogan, Sarah. 2017. *Body Image: Understanding Body Dissatisfaction in Men, Women and Children*. London: Routledge.
- Hall, C. Margaret. 1992. *Women and Empowerment: Strategies for Increasing Autonomy*. London: Routledge.
- Hanegraaff, Wouter J. 2013. *Western Esotericism: a Guide for the Perplexed*. London: Bloomsbury.
- Haight, Linda. 1986. First Conference on Gay Spirituality. *Off our Backs* 16 (8): 22.
- Hoover, Stewart M. ja Monica Emerich. 2011. *Media, Spiritualities and Social Change*. London: Continuum.
- Huhta, Elina. 2001. *Jumalatar kulttuurisen transformaation metaforana: Feministiteologian jumalatar retoriikan näkökulmasta*. Uskontotieteen Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

- Ivanski, Chantelle ja Taylor Kohut. 2017. Exploring Definitions of Sex Positivity through Thematic Analysis. *The Canadian journal of human sexuality* 26.3: 216–225.
- Jahrn Svendsen, Tea. 2020. Investigating Instagram: A Participatory Platform for Feminist Activism?
https://www.academia.edu/48916195/Investigating_Instagram_A_Participatory_Platform_for_Feminist_Activism Viitattu 23.3.2026.
- Juvonen, Tuula et al. 2012. *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.
- Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina & Pättikangas, Mervi. 1999. Vammaisen henkilön valtaistuminen – palvelujärjestelmän avulla vai ilman sitä? Teoksessa *Pyörätuolitango: näkökulmia vammaisuuteen*, toimittanut Susanna Nouko- Juvonen. Helsinki: Edita, 103–126.
- Kamat, Shefali ja Koshy Tharakan. 2021. The Sacred and the Profane: Menstrual Flow and Religious Values. *Journal of human values* 27.3 (): 261–268.
<https://doi.org/10.1177/09716858211006529>
- Longman, Chia. 2018. Women’s Circles and the Rise of the New Feminine: Reclaiming Sisterhood, Spirituality, and Wellbeing. *Religions* 9 (1): 9.
<https://doi.org/10.3390/re9010009>
- Mahlamäki, Tiina ja Minna Opas. 2022. *Uushenkisyys*. Helsinki: Finnish Literature Society / SKS.
- Mahoney, Cat. 2020. Is this what a feminist looks like? Curating the feminist self in the neoliberal visual economy of Instagram. *Feminist Media Studies* Volume 22, 2022 - Issue 3. s.519-535.
- Markstrom, Carol A. 2008. *Empowerment of North American Indian Girls: Ritual Expressions at Puberty*. Lincoln: University of Nebraska Press.
<https://utu.finna.fi/Record/volter.1389733>.
- Martiskainen Tiia. 2013. *Ei mikään likainen asia. Haastattelututkimus uuspakananaisten seksuaalisuudesta*. Uskototieteen pro gradu- tutkielma. Helsinki: Helsingin Yliopisto.
- Moberg, Marcus, Kennet Granholm ja Sofia Sjö. 2015. *Religion, Media, and Social Change*. New York: Routledge.
- Mowat, Hayley et al. 2020. ‘For Myself and Others Like Me’: Women’s Contributions to Vulva-Positive Social Media. *Feminist media studies* 20.1 (2020): 35–52.
- Partridge, Christopher. 2006. *The Re-Enchantment of the West, Vol 2: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*. Lontoo: T&T Clark.

- Pearson, Joanne. 2007. *Wicca and the Christian Heritage: Ritual, Sex, and Magic*. New York: Routledge.
- Pulkkinen, Sanni. 2020. "No pitääkö tuolla tavalla päästä tissejä esittelemään?" *Marginalisoidut kehot ja seksuaalisuus Instagram-sensuurin keskiössä*. Viestinnän opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Redfern, Catherine ja Kristin Aune. 2013. *Reclaiming the F Word: Feminism Today*. Lontoo: Zed Books. <https://utu.finna.fi/Record/volter.1767885>.
- Saksholm, Helmi. 2020. "Naiset ne nussusta nurisee, piit kyrvän pienouesta": naisen seksuaalinen toimijuus suomalaisissa kansanomaisissa uskomuksissa. Uskontotieteen pro gradu- tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Salomonsen, Jone. 2001. *Enchanted Feminism. Ritual, Gender and Divinity among the Reclaiming Witches of San Francisco*. Lontoo ja New York: Routledge
- Savage, Linda E. 2014. Reclaiming Women's Sexuality: The Intersection of Shamanic Practices and Sex Therapy. *Sexual and relationship therapy* 29.1: 121–131.
- Shroff F.M. 2007. The Joyous Yoni: An Exploration of Yogic Perspectives Toward Sexual Empowerment for Women. *Journal of International Women's Studies*, 8(4), 182-194
- Sered, Susan Starr. 1996. *Priestess, Mother, Sacred Sister: Religions Dominated by Women*. New York: Oxford University Press
- Sered, Susan Starr. 1999. *Women of the Sacred Groves: Divine Priestesses of Okinawa*. New York: Oxford University Press.
- Stark-Ahola, Laura. 1998. *Magic, body and social order: the construction of gender through women's private rituals in traditional Finland*. Helsinki: Finnish Literature Society.
- Stoica, Ana-Andreea; Christopher Riederer ja Augustin Chaintreau. 2018. *Algorithmic Glass Ceiling in Social Networks: The effects of social recommendations on network diversity*. Proceedings of the 2018 World Wide Web Conference (WWW '18). International World Wide Web Conferences Steering Committee, Republic and Canton of Geneva, CHE, 923–932.
- Tasker, Yvonne ja Diane Negra. 2007. *Interrogating Postfeminism: Gender and the Politics of Popular Culture*. Durham: Duke University Press.
- Trulsson, Åsa. 2013. Cultivating the Sacred. Gender, Power and Ritualization in Goddess-Oriented Groups. Teoksessa *Gender and Power in Contemporary Spirituality: Ethnographic Approaches*, toimittaneet Anna Fedele ja Kim E. Knibbe. New York: Routledge. 28–45.

- Turtiainen, Riikka ja Sari Östman. 2013. Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia, teoksessa *Otteita Verkossa- verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*, toimittaneet Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen ja Minttu Tikka. Tampere: Vastapaino. 49–65
- Tylka, T. ja Wood-Barcalow, N. 2015. A positive complement, *Body Image*, 14, 115–17.
- Urban, Hugh B. 2006. *Magia Sexualis - Sex, Magic, and Liberation in Modern Western Esotericism 1st ed.* Oakland: University of California Press.
<http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1ppr2z>.
- Wilcox, Melissa M. 2012. “Spiritual Sluts”: Uncovering Gender, Ethnicity, and Sexuality in the Post-Secular. *Women's Studies* 41 (6): 639-659.
<https://doi.org/10.1080/00497878.2012.691403>
- Wilcox, Melissa M. 2021. Sacralizing Sexualized Bodies. *Religious Education*, 116:3, 217-223. <https://doi.org/10.1080/00344087.2021.1917855>
- Wilcox, Melissa M. ja David W. Machacek. 2008. Introduction: Queering the Study of New Religious Movements. *Nova Religio: The Journal of Alternative and Emergent Religions*, Vol. 11, No. 4: 3-7. University of California Press.

Liitteet

Liite 1. Kysely henkisyden, seksuaalisuuden, feminismin ja ruumiillisuuden suhteista menkka- ja vulvapositiivisissa Instagram-yhteisöissä

<div data-bbox="296 568 705 642" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="287 725 697 795" data-label="Section-Header"> <p>Kysely henkisyden, seksuaalisuuden, feminismin ja ruumiillisuuden suhteista menkka- ja vulvapositiivisissa Instagram-yhteisöissä</p> </div> <div data-bbox="245 815 722 967" data-label="Text"> <p>Teen Turun yliopiston uskontotieteen oppiaineeseen pro gradu -tutkielmaa, jossa tutkin Instagramin niin sanottuja pimppiaktiivisia, vulva- tai menkkaposiivisia tilejä henkisyden näkökulmasta sekä niiden laitojen ja seuraajien käsityksiä feminismin, kehollisuuden ja seksuaalisuuden suhteesta henkisyteen. Tutkittavien henkilötietoja tai tunnistetietoja ei kysytä eivätkä ne tule esille kyselyssä tai tutkielmassa. Osallistujien tulisi kuitenkin välttää ettei käytä omien tai toisten tunnistamiseen liittyviä tietoja vastauksissa. Aineisto arkistoidaan Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon, jossa se on hyödynnettävissä myös mahdollisiin myöhempiin tutkimuksiin arkiston käytösäntöjen mukaisesti. Jos sinulle tulee kysyttävää, voit aina ottaa yhteyttä sähköpostitse.</p> </div> <div data-bbox="245 981 504 1084" data-label="Text"> <p>Elisa Färm Uskontotiede Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos Turun yliopisto e-mail: eljofa@utu.fi Gradua ohjaa Minna Opas</p> </div> <div data-bbox="245 1111 713 1151" data-label="Text"> <p>Voit aina tallentaa kyselyn ja jatkaa sitä myöhemmin. Huomaathan kuitenkin, että viimeinen vastauspäivä kyselylle on 31. 1. 2022</p> </div> <div data-bbox="245 1187 697 1225" data-label="Section-Header"> <p>1. Onko käsitteet vulvapositiivisuus, pimppiaktiivismi, menkka-aktiivismi tai menkkaposiivisuus sinulle tuttuja?</p> </div> <div data-bbox="245 1229 466 1247" data-label="Text"> <p>(Huom! Riittää, että yksikin termi on tuttu.)</p> </div> <div data-bbox="245 1254 308 1303" data-label="List-Group"> <p><input type="radio"/> Kyllä <input type="radio"/> Ei</p> </div>	<div data-bbox="855 459 987 481" data-label="Text"> <p><input type="radio"/> En osaa/halua sanoa</p> </div> <div data-bbox="855 528 1310 568" data-label="Section-Header"> <p>2. Seuraatko jotain suomenkielisiä Instagram-tilejä, joka keskittyisi niin sanottuun vulvapositiivisuuteen, pimppiaktiivisiin tai menkka-aktiivisiin?</p> </div> <div data-bbox="855 568 1303 607" data-label="Text"> <p>Seuraaminen voi tarkoittaa tässä yhteydessä sisältöjen säännöllistä lukemista, käyttäjätilien seuraamista seuraus-painikkeen kautta tai vaikkapa hashtagin tilaamista</p> </div> <div data-bbox="855 613 1016 698" data-label="List-Group"> <p><input type="radio"/> Kyllä, seuraan näitä tilejä: _____ <input type="radio"/> Ei <input type="radio"/> En osaa/halua sanoa</p> </div> <div data-bbox="855 743 1315 784" data-label="Section-Header"> <p>3. Mitkä ovat sinulle tärkeimmät syyt edellisessä kysymyksessä mainitsemiesi käyttäjätilien seuraamiseen?</p> </div> <div data-bbox="857 815 1337 943" data-label="Form"> <p>_____ _____ _____ _____</p> </div> <div data-bbox="855 981 1337 1023" data-label="Section-Header"> <p>4. Miten toteutat elämässäsi ns. vulva-aktiivisia, menkkaposiivisuutta tai pimppiaktiivisia? Miksi sinulle on tärkeää olla mukana tällaisessa toiminnassa?</p> </div> <div data-bbox="857 1055 1337 1182" data-label="Form"> <p>_____ _____ _____ _____</p> </div> <div data-bbox="855 1220 1323 1261" data-label="Section-Header"> <p>5. Onko ns. vulva-aktiivismi, menkka-aktiivismi tai pimppiaktiivismi muuttanut suhdettasi omaan kehoon tai seksuaalisuuteen?</p> </div> <div data-bbox="855 1265 916 1314" data-label="List-Group"> <p><input type="radio"/> Kyllä <input type="radio"/> Ei</p> </div>
------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

En osaa/halua sanoa

6. Millä tavoin edellä mainittu aktivismi on muuttanut suhdettasi omaan kehoon tai seksuaalisuuteen?

7. Määritteletkö itsesi feministiksi?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

8. Miten feminismi näkyy elämässäsi?

9. Millaisia symboleja liität feminismiin?

10. Liittykö kehosuhteeseesi tai seksuaalisuuteen pyhyttä?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

11. Miten pyhyys näyttäytyy konkreettisesti?

12. Millaiset asiat ovat sinulle pyhiä?

13. Kuuluuko kehosuhteeseesi tai seksuaalisuuteen kokemusta jostain yliluonnollisesta (asioita tai tapahtumia, joita ei järjellä voi selittää)?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

14. Millaisia edellämaitsemasi kokemukset ovat?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

19. Miten määrittelit henkisyiden ja mitä se merkitsee sinulle?

20. Ilmeneekö henkisyys elämässäsi esimerkiksi joinain tapoina, juhlina tai rituaaleina?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

21. Miten nämä tavat, rituaalit tai juhlat näkyvät arjessasi? Voit myös kuvailla niitä tarkemmin.

22. Vaikuttaako henkisyys, uskonnollisuus tai uskonnottomuus kehosuhteeseesi tai seksuaalisuuteesi?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

15. Miten määrittelit itsesi elämän- tai maailmankatsomukseltasi?

Voit myös kertoa tässä lyhyesti ja vapaamuotoisesti maailmankuvastasi

16. Vaikuttaako maailmankatsomuksesi esimerkiksi siihen, miten suhtaudut kuukautisiin, synnytykseen tai seksuaalisuuteen?

- Kyllä
 Ei
 En osaa/halua sanoa

17. Miten maailmankatsomuksesi vaikuttaa suhtautumiseesi kuukautisiin, synnytykseen tai seksuaalisuuteen?

18. Oletko henkinen ihminen tai koetko henkisyiden olevan osa sinua?

